

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ
Одељење за ратне злочине
К.По₂ – 11/18
Дана: 06.07.2020. године
Београд
Устаничка бр. 29

У ИМЕ НАРОДА

ВИШИ СУД У БЕОГРАДУ - Одељење за ратне злочине, у већу састављеном од судије [REDACTED], председника већа и судија [REDACTED] и [REDACTED], чланова већа, са записничарем [REDACTED], у кривичном предмету против **окривљеног Хусеина Мујановића**, због кривичног дела ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 КЗ СРЈ, по оптужници Тужилаштва за ратне злочине КТО. 10/18 од 24.12.2018. године, након одржаног јавног, главног претреса, завршеног дана 11.06.2020. године, у присуству заменика тужиоца за ратне злочине [REDACTED], окривљеног и његових бранилаца адвоката Душана Игњатовића и Крговић Драгана, једногласно је донео и јавно објавио дана 06.07.2020. године,

ПРЕСУДУ

Окривљени Хусеин Мујановић звани „Мујо“, [REDACTED]

Крив је

Што је:

У временском периоду од 08. јула 1992. године до 15. октобра 1992. године, за време унутрашњег (немеђународног) оружаног сукоба који се водио на територији Републике Босне и Херцеговине (БиХ), између Војске Републике Српске и Армије БиХ, као припадник оружаних снага Армије БиХ, и то као управник војничког притвора оружаних снага Армија БиХ-Илица у Храсници, Улица Игмански партизански одред број 11, кршећи правила садржана у члану 3. став 1. тачка 1. под а) и ц) IV Женевске конвенције о заштити грађанских лица за време рата од 12. августа 1949. године, члан 4. став 1. и 2. под а) и члан 5. став 1. под б) Допунског протокола уз Женевске

конвенције од 12. августа 1949. године о заштити жртава немеђународног оружаног сукоба (Протокол II),

1. противзаконито затварање

Држао затворене у војничком притвору оружаних снага Армије БиХ, без законског основа и без одлуке надлежног органа, око тридесет српских цивила, међу којима

[REDACTED]

и

2. нечовечно поступање

Према затвореним српским цивилима окривљени је у својству управника војничког притвора оружаних снага Армије БиХ нечовечно поступао, наносио им тешке душевне патње, јер им није обезбедио минималне животне услове, држао их је затворене у гаражама које су преграђене тако да су од једне гараже прављене две хелије, без прозора, лежајева и другог инвентара, затворени цивили су спавали на бетону, без покривача, нису имали тоалет већ су нужду морали да врше у једну лимену канту, нису имали славину са текућом водом, а дневно су добијали само једну флашу воде по затворској хелији, док су за јело дневно добијали минималне количине хране, један или највише два оброка који се састојао од 12 или 13 кашика течности и кришку хлеба по особи, због чега су све време били гладни и жедни, а није им пружио ни основну здравствену заштиту,

3. издавао наредбе и учествовао у наносењу повреда телесног интегритета

А) Наређивао је НН припадницима притворске страже да мушке затворенике ноћу изводе из њихових притворских хелија и одводе у атомско склониште, те да их тамо пребијају и муче, наносећи им велике патње и повреде телесног интегритета, па је тако у ноћи 02. на 03. август 1992. године, издао наређење притворским стражарима да групу затвореника одведу у атомско склониште и тамо их туку, услед чега су оштећени задобили телесне повреде, а од последица тог пребијања наступила је смрт код [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], док је једино [REDACTED] преживео, иако су и за њега стражари помислили да је подлегао повредама.

Б) Неутврђеног дана средином месеца јула 1992. године, у просторију која се налазила насупрот импровизованих хелија војничког притвора оружаних снага Армије БиХ и коју је окривљени Хусеин Мујановић користио као своју канцеларију, притворски стражари, [REDACTED] и [REDACTED] довели су оштећеног [REDACTED], где га је окривљени Хусеин Мујановић више пута ударио гвозденим шипком промера 10 цм у пределу главе и леђа, услед чега је оштећени [REDACTED] пао на тло, да би након тога окривљени наставио да га удара рукама и ногама по глави и телу, од чега је оштећени изгубио свест и задобио телесне повреде.

В) Неутврђеног дана почетком месеца септембра 1992. године, заједно са [REDACTED] и још два НН припадника притворске страже мучио и телесно поврђивао оштећеног [REDACTED], тако што је најпре притворски стражар [REDACTED] извео оштећеног из његове ћелије и одвео га у атомско склониште, где су га сви тукли палицама, кундацима, рукама и ногама у пределу главе и тела, да би му потом наредили да рашири ноге након чега је задобио и ударац чизмом у гениталије, услед чега је [REDACTED] задобио телесне повреде

- чиме је извршио кривично дело ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1. Кривичног закона Савезне Републике Југославије.

Па га суд на основу наведених законских прописа и применом одредби члана 4, 5, 33, 38 и 41 КЗ СРЈ

О С У Ђ У Ј Е

на казну затвора у трајању од 10 (десет) година

у коју му се на основу одредбе члана 63 став 1 КЗ урачунава време проведено у притвору у периоду од 30. јула 2018. године па надаље.

На основу одредби члана 258 став 4 ЗКП оштећени се за остваривање имовинскоправног захтева упућују на парницу.

На основу члана 264 став 1 ЗКП у вези члана 261 ЗКП **обавезује се** окривљени Хусеин Мујановић да накнади трошкове кривичног поступка у износу од 138.409,65 динара као и да плати трошкове судског паушала у износу од 15.000,00 динара, у року од 15 (петнаест) дана од дана правноснажности пресуде, под претњом принудног извршења.

Образложење

Оптужницом Тужилаштва за ратне злочине КТО. 10/18 од 24.12.2018. године, окривљеном Хусеину Мујановићу стављено је на терет да је у времен, на начине и у месту наведеном у чињеничном опису, извршио кривично дело Ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 КЗ СРЈ.

Одлучујући о стварној надлежности Одељења за ратне злочине Вишег суда у Београду, суд је пошао од садржине одредаба чланова 2, 3, 9 и 10 Закона о организацији и надлежности државних органа у поступку за ратне злочине у којима је прописано да је Одељење за ратне злочине Вишег суда у Београду надлежно за вођење поступка за кривична дела која су извршена на територији бивше Социјалистичке Федеративне Републике Југославије, без обзира на држављанство учиниоца или жртве, а ради се, између осталог, о кривичним делима против човечности и других добара заштићеним међународним правом, прописана у члановима 370-384 те чланова 385 и 386 Кривичног законика (а која су одређена и у глави XVI Кривичног закона Савезне Републике Југославије а и у глави XVI КЗ СФРЈ) и тешка кршења међународног хуманитарног права извршена на територији бивше Југославије од 01.01.1991. године, која су наведена у Статуту Међународног кривичног суда за бившу Југославију. Због тога, веће налази да је за вођење овог поступка надлежан Виши суд у Београду – Одељење за ратне злочине.

У завршној речи заменик тужиоца за ратне злочине је навео да је изведеним доказима неспорно утврђено да је окривљени Хусеин Мујановић извршио кривично дело које му се ставља на терет. Постојање оружаног сукоба у периоду за који се терети окривљени Мујановић је неспорно, јер је оружани сукоб на територији Босне и Херцеговине трајао од 01.03.'92. до 14.12.'95. Околност да је окр. Хусеин Мујановић био управник војничког логора у Храсници је доказана писменом документацијом и то не само оном коју је сам Мујановић потписао, већ и оном коју су други сачињавали, као и изјавама сведока. Окр.Мујановић је у својству управника затвора потписао захтев за повраћај акумулатора Пов.број 072292 од 30.07.'92. године и службену забиљешку Пов.број 0058/92 од 09.10.'92. године, у којој се изјашњавао о случају бекства затвореника [REDACTED]. [REDACTED] је сачинио и потписао Службену забиљешку број 87/92 од 04.10.'92.године, у којој је дао своје изјашњење о бекству истог тог [REDACTED]. Навео је да је имао контакт са управником просторија за задржавање, а описао је и услове за боравак у том затвору, што помиње и [REDACTED] у Службеној забиљешки број 4113/92 од 09.10.'92. године у којој наводи као управника затвора Хусеина. [REDACTED], [REDACTED] сачинио је и потписао наредбу о разрешењу управника затвора Хусеина Мујановића од 15.10.1992. године, а на записнику о примопредаји ствари, инвентара од 22. октобра '92. године у доњем левом углу је назначен Мујановић Хусеин као лице које предаје ствари, док је као лице које прима ствари назначен [REDACTED].

Даље је навео да је сведок оштећена [REDACTED] изјавила да их је у притвору у гаражама, након што су затвореници премештени из школе „Алекса Шантић“, дочекао човек који се представио као управник Хусо. Овај сведок је препознао оптуженог приликом испитивања на главном претресу, наводећи да је опт. Мујановић, управник Хусо. Такође, сведок оштећени [REDACTED] навео је у свом исказу да је Хусо био главни у гаражама, након чега је и он приликом испитивања на главном претресу препознао окр.Мујановића као управника Хусу. Наведеним сведоцима је такође предочен и фотоалбум МУП Републике Србије ДПУ УКП Службе за откривање ратних злочина број 03/2/8/1/1 број 230-7586/12 од 14.03.2016. године у ком се међу 20 фотографија налазила и фотографија окривљеног Хусеина Мујановића под редним бројем 10, након чега су исти, у фотоалбуму криминалистичке технике, под редним бројем 10 препознала окривљеног као управника Хусу. Окривљеног Хусеина Мујановића су препознали и означили као управника логора гараже и сведоци [REDACTED] и [REDACTED] који га је познавао од раније, пре рата. Дакле, нико од испитаних сведока није поменуо да је неко други био управник притвора у гаражама пре окривљеног Хусеина Мујановића, већ сви само наводе да га је заменио [REDACTED].

Истакао је да је у гаражама противправно било затворено око 30 лица, да су лица српске националности била ухапшена искључиво због националне припадности, обзиром да нико од испитаних сведока није учествовао у ратним дејствима, и да је та тврдња потврђена исказима сведока [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED], који су помињали имена преосталих лица што су са њима била затворена, при чему су [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] лишени живота пребијањем у периоду у коме је у гаражама управник био управо окривљени Хусеин Мујановић. О томе је, такође у свом исказу, говорио и сведок [REDACTED], који је у међувремену умро.

Инкриминација о томе да је окривљени Хусеин Мујановић у својству управника војничког притвора нечовечно поступао према затвореним српским цивилима, наносећи им тешке душевне патње, јер им није обезбедио минимум услова за живот, држећи их затворене у гаражама које су преграђене тако да су од једне гараже прављене две ћелије без прозора, лежајева и другог инвентара, да су затворени цивили спавали на бетонском поду без покривача, нису имали тоалет нити славину са текућом водом, да су нужду морали да врше у једну канту, док су за један или два obroка дневно добијали минималне количине хране и то 12 или 13 кашика течности и кришку хлеба, због чега су сво време били гладни, да им није пружио основну здравствену заштиту, при чему су готово сваке ноћи затвореници морали да слушају јауке и запомагања других затвореника док су премлаћивани у атомском склоништу, које се налазило у непосредној близини гаража, потврђено је исказима сведока [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED].

Надаље, тврдња из оптужнице да је окривљени Мујановић наређивао НН припадницима притворске страже да мушке затворенике ноћу изводе из њихових ћелија и одводе у атомско склониште, да их пребијају и муче, да им наносе велике патње и повреде телесног интегритета, те да је тако у ноћи између 02. и 03. августа '92. године наредио да се група затвореника изведе у атомско склониште и мучи, услед чега су оштећени задобили телесне повреде као и да је од последица пребијања смрт наступила код [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], док је једино [REDACTED] преживео иако су за њега стражари помисли да је подлегао повредама, доказана је исказима сведока [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и сада покојног [REDACTED]. Сви испитани сведоци сагласно су навели да су затвореници извођени у атомско склониште, да су им наносене велике патње, повреде телесног интегритета и здравља.

На послетку, оштећени [REDACTED] је у свом исказу навео да су га почетком септембра у атомском склоништу тукли више њих, четворица или петорица, а када су почели да га туку, препознао је у тој групи која га је тукла по гласу управника Мујановића, а препознао је и чувара [REDACTED], који је претходно дошао по њега и одвео га у склониште. Навео је да су га тукли палицом, кундаком и ногама обувеним у чизме, након чега су му наредили да стане уза зид и рашири ноге, а онда је добио ударац чизмом у гениталије, након чега је, када су га следећи пут изводили у атомско склониште користио чарапу као штитник за то место, у случају да га туку и на тај начин шутирају.

Навео је да, имајући у виду све изнетог, као и одбрану окривљеног Мујановића, која је оспорена прикупљеним и изведеним доказима, посебно исказима сведока, предлаже суду доношење пресуде којом ће окривљеног огласити кривим и осудити на казну затвора у трајању од петнаест година.

Бранилац окр. Хусеина Мујановића, Душан Игњатовић адвокат у Београду, је у завршној речи навео да Тужилаштво за ратне злочине није доказало тврдњу из оптужнице ван разумне сумње.

Обзиром да је сведок [REDACTED], како је навео, круцијални сведок Тужилаштва у овом поступку, бранилац се позвао на његову изјаву од 13. октобра 1994. године, која није дата пред претресним већем због чега иста није могла бити испитана од стране одбране, а у којој је рекао да је тај „Санцаклија био велики мучитељ“, при чему се из ње не види шта је конкретно тај Санцаклија урадио. Посебно напомиње да

су сведоци Тужилаштва 1994. те 1995. и 1996. године говорили много другачије о Хусеину Мујановићу него што су говорили 2018. и 2019. године, након што је он био лишен слободе, а потом и препознаван у просторијама Тужилаштва за ратне злочине. Навео је како је сигуран да оштећенима и људима који су били притворени није било најбоље у тим гаражама, и сигуран је да су желели да на неког упру прстом и да је било ко из тог притвора доведен овде, показао би прстом на њега и рекао би да је он управо био највећи мучитељ. Јасно је да највећи мучитељ није био Хусеин Мујановић, него да су то пре свега били [REDACTED] и [REDACTED]. Мујановић није држао затворене у притвору без законског основа, јер су пружили доказе да је неко други доносио одлуке о томе ко ће да буде затворен. Није нечовечно поступао према затвореним српским цивилима тако што им није обезбедио минимум услова за живот, јер Мујановић и Управа притвора нису били ти који су обезбеђивали услове и нису одређивали где ће притвор да буде лоциран, као и да Мујановић није издавао наредбе, нити је сам непосредно учествовао у наносењу повреда телесног интегритета затвореним лицима. Истакао је да је Храсница 1992. године била у буквалном смислу на линији фронта, налазила се као поприште артиљеријских и стрељачких дуела између две зараћене стране. Насеље је било без струје, воде и хране, људи су свакодневно гинули. Ситуација у Храсници је била катастрофална и трагична о чему говори и споменик у центру Храснице подигнут због тога што је 12. јула 1992. године пала једна од многих минобацачких граната која је убила четворо деце, од којих је најмлађе имало шест година, а још је четворо деце ранила.

На све ово треба додати и деловање паравојних формација и криминалних елемената, где је [REDACTED] и његова јединица [REDACTED] била притворена у том истом притвору, зато што је одсекао неке главе. Из службених белешки достављених од стране тужилаштва се види да је и извесни [REDACTED] имао неку паравојну јединицу, да је претио и да је он [REDACTED] извео из тог притвора, а да нико није смео да писне од војних органа, због чега не верује ни да тужилац сматра доказаним да је Хусеин Мујановић смењен зато што је [REDACTED] побегао из неког притвора.

Иако суд није прихватио да се изведе као доказ Монографија Првог корпуса Армије Босне и Херцеговине, сматра да није спорно да је Армија Босне и Херцеговине имала 1992. године у лето офанзивна дејства која су ишла управо преко Храснице. О борбама у и око Храснице говорили су и сведоци [REDACTED] и [REDACTED]. У целокупној тој ситуацији није било нормалног живота, а орган који је руководио животом је била војна команда која је преузела сву власт и себи претпочинила све цивилне органе власти. У том тренутку у Храсници није било ниједног суда. Суд на Илици је остао преко линије ватре, на страни коју контролише Војска Републике Српске, а судови у Сарајеву су били одсечени и недоступни. Такође, није било ни затвора који је могао да буде коришћен, па је притвор у гаражама направљен тако како је направљен, мењао је своје место, али га сигурно није основао Хусеин Мујановић, посебно истичући да се не ради ни о каквом логору, већ да је то био војнички притвор оружаних снага Армије Босне и Херцеговине "Илица" у Храсници. Хусеин Мујановић је добио прилику да у једном кратком временском интервалу буде управник тог војничког притвора, због радног искуства које је имао, обзиром да је у Југославији радио у затвору у Приштини, у ком је имао беспрекорну радну биографију. Управо је то мотивисало војну команду да га прво мобилише у Армију Босне и Херцеговине, а затим да га постави на место управника војничког притвора у Храсници. Није спорно да је окривљени Мујановић био управник до 15. октобра '92. године, обзиром да постоји наредба потписана од стране [REDACTED], [REDACTED] о разрешењу Мујановића са места управника затвора, али за тврдњу да је од 08. јула био управник тог притвора не постоје никакви докази.

осим исказа сведока који о томе говоре после двадесет и нешто година и једног папира о некаквим акумулаторима од 30.07.1992. године.

Сведок [REDACTED] у свом исказу је навела да су у гараже притвореници пребачени средином јула '92. Године и да је отпочетка тамо био управник Хусеин Мујановић, који је то био све до новембра '92. године. То је очигледно нетачно, због чега је могуће да је сведок за месец или више дана погрешно и поводом времена постављења. Сведок [REDACTED] је рекао да је он 1993. године био затворен у затвору у гаражама, а то је грешка, јер затвора у гаражама '93. године није било, обзиром да је тада притвор пресељен у солитер у улици Алексе Бојовића Брке. С обзиром на протек времена од двадесет и осам година, није чудно да сведоци греше у датумима због чега се запитао да ли се након окончаног доказног поступка може закључити да је оптужба ван разумне сумње доказала своју тврдњу да је Мујановић именован на месту управника притвора 08.07'92. године. При свему томе, не схвата који је то датум 08.07.1992. године и зашто је баш он узет као почетно стање, поготово што је одбрана пружила доказе, који су и изведени у предметном поступку, реч је о оригиналним изводима из званичних евиденција Босне и Херцеговине, из којих произилази да је Мујановић у Армију Босне и Херцеговине ступио 26. августа 1992. године, због чега је то и најранији датум када је могао бити постављен на званичну војну дужност на место управника војног притвора. Окривљени је, напослетку, и признао да је био управник војног притвора у Храсници у периоду од краја августа до 15. октобра '92. године. У оснивању тог притвора није учествовао, притвор је основала војна команда, а органи општинског штаба или ратног представништва су били задужени да обезбеде снабдевање као и услове за његово опремање.

Даље је навео да је притвор у Храсници мењао локацију. У кривичној пријави Службе за откривање ратних злочина стоји да је прво био на стадиону "Фамоса" одакле је пребачен у школу "Алекса Шантић", па у гараже и напослетку у подрум солитера у улици Алексе Бојовића. Нема материјалних доказа о томе када су тачно притвореници премештени и колико је то дуго трајало, из притвора у школи "Алекса Шантић" у притвор у гаражама. Нема одлуке о именовању управника, нема одлуке о оснивању притвора, нема одлуке о премештању притвора, и то су чињенице. Обзиром да је Мујановић управник притвора постао тек када је притвор премештен у гараже, онда се мора узети као једини могући закључак да је пре њега на тој дужности било нека друга особа или више њих. Тврдио је да је у лето '92. године управник притвора или вршилац дужности управника притвора у гаражама био [REDACTED], [REDACTED] а у време ратног стања [REDACTED], који је место управника напустио у неком тренутку пре 26. августа 1992. године, када је на место управника дошао окривљени Мујановић. Савезна Република Југославија пријавила је [REDACTED] Уједињеним нацијама као лице које је било управник у притвору о чему постоји доказ који је и изведен у предметном поступку.

Навод тужилаштва који се односи на противзаконито притварање не стоји, обзиром да је у овом поступку изведена као доказ оверена копију једног, а сигурно их је било много, решења о одређивању притвора [REDACTED], коју одлуку о притварању је тада донео командант бригаде [REDACTED], човек који је у том тренутку у Храсници био свемоћан, или друго лице по његовом овлашћењу. [REDACTED] специјалци су хапсили и то није спорно. Из исказа сведока произилази да их је приводела војна полиција, а испитивали органи безбедности. Налози Штаба оружаних снага Босне и Херцеговине да се из притвора изводе ради обављања даљих оперативних радњи, [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED].

нису изведени као доказ као ни докази о томе ко је пуштао та лица и да су по наређењу [REDACTED] пуштани, али је то посредно потврђено изјавом [REDACTED].

Што се тиче извођења на информативне разговоре и ислеђивање, нема нигде сагласности управника притвора нити икога из притворске јединице. Дакле, полиција која се налазила у небодеру, иза тих гаража, је наређивала кога да им доведу ради испитивања, на основу чега су они и излазили и враћани назад у затвор. Никакве везе са њиховим затварањем, одлукама о затварању нити држању без одлуке о затварању нема Хусеин Мујановић. Он није одлучивао. Одлучивао је један, једини орган који је тада ту постојао. Није било суда, па се није могло очекивати да једно лице у армији, као управник притвора, избегне да испуни наређење јединог органа власти у тој ситуацији.

Тврдња тужилаштва да су притвореници били српске националности је нетачна, обзиром да је неспорно да су у притвору били и припадници локалне јединице Хрватских одбрамбених снага, на челу са командантом [REDACTED], као и лица муслиманске националности, о чему докази нису изведени, али сматра да је до сада доказано да се није радило само о логору за Србе. Услови су били исти за све притворенике, није било бољих и лошијих гаража. Обзиром да су притвореници долазили са одређеним оптужбама, управник није могао да их врати, због чега теза о дискриминаторним побудама и мотивима мора отпасти, баш као што мора отпасти и теза да је Мујановић држао било кога у притвору без законског основа и без одлуке надлежног органа.

Његовом браћенику се на терет ставља да је према затвореним српским цивилима као управник поступао нечовечно и наносио им тешке душевне патње, те да није било основне здравствене заштите, што је директно у супротности са наводима сведока обзиром да је сведок [REDACTED] говорила о болничару који их је посећивао и о таблетама које су добијали, о дозвољеним посетама притвореницима као и о томе да су добијали пакете на петнаест дана, те да су сведоци говорили и о медицинској помоћи која је пружена [REDACTED], иако је [REDACTED] покушао да ту помоћ минимализује. Уколико би суд поклатио веру исказу сведока [REDACTED], да је заиста имао отворени прелом ноге и да га у гаражама три месеца нико није медицински збринуо, он је, према ставу браниоца, могао да преживи само уколико му је нека помоћ била пружена, па макар и та да су долазили неки момци да га прскају са неким прашком, како је рекао.

Бранилац је даље у завршној речи поновио да је услове, инвентар, храну и све остале потребе за притвор према наредби војне команде требало да обезбеди ратно председништво општине, јер је нејасно како би управник могао сам или са својим стражарима да обезбеди лежачеве, прозоре, канализацију, одлуку, када је место локације притвора одредио неко потпуно други. Воде је било довољно, што је потврдио и сведок [REDACTED] у исказу који је дао у истрази, а што се тиче хране, у Храсници је у то време било мало хране за све, борце, цивиле и притворенике. Не сумња да су притвореници губили на телесној тежини, али претпоставља да није спорно како су сви житељи Храснице у тој ситуацији губили на телесној тежини, исто као што је Хусеин Мујановић у притвору у коме су услови добри, за неколико месеци изгубио осамнаест килограма, па нико не говори о томе да је то било због тога што га је неко малтретирао, схватајући да је то због стреса и свега осталог што доноси притвор. У ситуацији када у Храсници није било довољно лекара и лекова, али да су ипак долазили [REDACTED] и [REDACTED] лекари, и да је болничар о коме је говорила [REDACTED], био стално ангажован у притвору, веома је тешко у таквој ситуацији ставити на терет управнику да некоме није пружио основну здравствену заштиту. Такође,

тврдња да су затвореници спавали на бетону без прекривача је оповргнута изведеним доказом, записником о примопредаји дужности извршеној између Мујановића и ██████████ у октобру '92. године из кога се види да се предају осамдесет два ћебета, да је Мујановић тражио од полиције да се доставе ћебад, јакне и цигарете за притворенике.

Даље је истакао да се, након хапшења Мујановића и започињања предметног поступка, искази сведока оптужбе у делу који се односи на улогу окривљеног у батинању притвореника, у битном разликује од њихових ранијих изјава, што је необично и због тога што су раније изјаве даване у периодима који су временски ближи догађајима из '92. године.

За тврдње тужилаштва у оптужници, да је окр.Мујановић наређивао НН припадницима притворске страже да мушке затворенике ноћу изводе из ћелија и да их пребијају и муче, те да је у ноћи између 02. и 03. августа '92. године наредио да се група затвореника изведе у атомско склониште и туче, нема никаквих доказа, а радње извршења које се окр.Мујановићу стављају на терет нису чак ни описане. Да би окривљени могао да се брани од оваквих навода у оптужници, у том акту морало је да буде наведено када је и коме Мујановић наредио да се затвореници изводе и туку и како су те наредбе гласиле. Такође, нема доказа за тврдњу да је смрт ██████████, ██████████, ██████████, ██████████, ██████████ и ██████████ наступила у ноћи између 02. и 03.августа '92. године, већ постоје докази, изводи из матичних књига умрлих, да смрт ових лица није наступила како то Тужилаштво за ратне злочине тврди у оптужници, при чему Тужилаштво материјалне доказе заобилази тако што каже да "Време наступања смрти није исто унето за сва лица што је разумљиво имајући у виду околности под којима су ова лица преминула", због чега је бранилац поставио питање како да се одбране од тога и како се уопште бранити од таквог навода. Даље је навео да нема ни доказа да је смрт поменутих лица последица пребијања, те да не постоји ни медицински налази нити је икада урађена обдукција која би потврдила да се то догодило, због чега се смрт као последица не би могла приписати Хусеину Мујановићу, чак и да је он у критичном периоду био управник притвора, а није. Тела су закопавана на православном гробљу, постављеним за православце који су страдали у том тренутку у Храсници, и сви који су нађени били су обележени, ниједано од тих лица није скривано или бачено у неку масовну гробницу, што говори о томе да се те смрти нису скривале, ко год да је био управник тада у том притвору и уколико су они страдали у притвору.

Тврдње оптужбе се базирају искључиво на исказима сведока који су значајно мењали своје исказе у последњих двадесет и седам година, напомињући да је ██████████ пред судијом Основног суда у Сокоцу навео да управник Хусо није непосредно учествовао у мучењима, да је ██████████ пред истражним судијом Основног суда у Илици, рекао да су он и остали притвореници били тучени, понижавани и вређани у основној школи "Алекса Шантић", да њега у гаражама нико није тукао, да не зна чак ни ко је био управник затвора у гаражама, да је ██████████, дана 10.02.2016. године изјавио полицији у Србији да га Хусеин Мујановић лично није тукао, да је ██████████ пред судијом Основног суда у Требињу 13.јуна '96. године навео да га је ██████████ тукао антеном док га је ислеђивао, да су га тукли ██████████ и још двојица, а другом приликом ██████████ и ██████████, да је једно време управник био Мујановић Хусо и да су притвореници пребијани када је Мујановић одлазио кући, при чему је посебно истакао да је суд требао да се упозна са садржином наведених исказа.

█ је у изјави датој пред Тужилаштвом за ратне злочине рекла да је управник морао знати да су притвореници били премлаћивани, јер је сваког јутра била шетња затвореника на којој је и он, окривљени, био присутан, да би на главном претресу, одједном, навела како је чула да је управник прозивао притворенике који су вођени у атомско склониште и пребијани. Сведок █ је на главном претресу, на питање да ли је икада пре овог поступка икоме рекао да је Мујановић лично учествовао у пребијању притвореника, одговорио да га нико то није ни питао али да је дошао до тога, када је пресабрао све те околности и сећања. Сведок █ је навео да је управника у мраку препознао по гласу иако никада пре тога са њим није разговарао, нити га је чуо да прича, а на питање како никада пре предметног поступка није причао да га је Мујановић тукао и присуствовао његовом пребијању, није имао никакав одговор, при чему је одбрана доставила уверење о кретању, у коме се види да се Мујановић у Сарајево доселио више од годину након наводног разговора са █, обзиром да тужилац тврди да су се познавали од раније, јер су се срели када се продавала нека кућа. И напослетку, сведок █ је навела да је једном приликом када јој је стражар █ наредио да устане и да оде у канцеларију, она то одбила, да ју је █ шутнуо ногом у леђа и одмах јој рекао „Немој никоме да кажеш ово, имаш овде дијете“. Једини коме су они могли да се притуже је био управник и његова канцеларија, те стога није спорно да они нису то пријављивали Хусеину Мујановићу.

У односу на догађај који се окривљеном ставља на терет да је неутврђеног дана средином јула месеца '92. године у својој канцеларији више пута шипком ударио █ у пределу главе и леђа, сведок █ је у много изјава дао различите верзије истог. У изјави СОРЗ-у од 10.02.2016. године изјавио је да Мујановић није тукао, а да га је један инспектор █ тукао приликом саслушавања и омогућавао другим стражарима да га муче. Први пут, у предметном поступку █ почиње да прича да га је тукао Мујановић, изјављујући и да не познаје █. Наведена изјава █ је потпуно у супротности са налогом 1292 од 22.08.'92. године да се █ од даљих оперативних радњи изузима из притвора, обзиром да на самом налогу стоји да је █ из притвора 29.08.'92. године одведен у 16 часова, у притвор враћен у 17:30 часова те да је налог потписао █ који га је том приликом и испитивао.

Поводом догађаја који се окривљеном ставља на терет да је неутврђеног дана почетком септембра '92. године заједно са █ и још два НН припадника притворске страже мучио и телесно повређивао оштећеног █, сведок █ је давао многе изјаве разним другим органима и никада у тим изјавама није поменуо да га је тукао Хусеин Мујановић, већ да га је увек тукао █ и још нека два момка да би се одједанпут појавио управник притвора кога у мрклом мраку █ препознаје по гласу, с којим никада иначе није разговарао.

Сведоци су пријављивали за пребијање и малтретирање у том притвору, █ и █, а и █, █, █, све док није ухапшен Мујановић, при чему се зна да је █ и осуђен пред судом БиХ због силовања █, у небодеру '93. године након одласка са дужности управника притвора окривљеног Хусеина Мујановића.

Уколико има некакве одговорности окр. Хусеина Мујановића за оно што се догодило тамо, то би могло да буде због тога што он није пријављивао и није спречавао, то би била некаква командна одговорност, а која је тек 2006. године уведена, због чега је требало да се одустане од њега, а прави се ситуација у којој он директно

одговорност има, дакле наређује и некога пребија. Сматра да сведоци оптужбе [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и други, нису говорили истинито о учешћу окр.Хусеина Мујановића.

Напоследку је истакао да његов брањеник није зликовац, да се борио на „другој“ страни и да треба да се покаже да и они који би могли овде да буду перципирани као непријатељи, могу да очекују правду у Републици Србији, за шта сигурно има основа, те је сигуран да ће судеће веће тако и поступити.

Бранилац окривљеног Хусеина Мујановића, адвокат Драган Крговић је у завршној речи навео да посебно жели да истакне феномен сведока и мењање њихових исказа који се провлачи кроз рад свих судова који се баве ратним злочинима у бившој Југославији, обзиром да се дешава да сведоци до једног тренутка причају искрено и детаљно о патњама које су преживели, о начину на који су хапшени, о условима под којима су доведени, начину на који су пуштени те именују лица за која сматрају да су одговорни, да би изнесећи у предметима своје сведочење, у том делу прилагођавали свој исказ оптужницама и људима којима се суди и који седе на оптуженичкој клупи, што је типичан пример у предметном поступку. О прихватању таквих исказа, судска већа су заузимала различите ставове, при чему бранилац предлаже да у предметном поступку судско веће, када буде доносило одлуку о окр.Хусеину Мујановићу, сагледа све доказе у целисти, да не узима појединачна сведочења и да занемари сведочења и [REDACTED] и [REDACTED] и [REDACTED] у делу где они накнадно после 28 година оптужују и директно износе оптужбе на рачун окр.Хусеина Мујановића, јер би то било најправедније.

Саслушани сведоци оштећени у овом поступку нису се понашали према његовом брањенику као према великом мучитељу, како га тужилац назива. Сведок [REDACTED] је, када је идентификовала Хусеина Мујановића, рекла „Добар дан Хусо“, ни иронично, ни љуто, него културно и учтиво, па се поставља питање да ли се тако жртва обраћа свом мучитељу?

Замолио је суд да приликом оцене доказа види да ли је природа окр.Хусеина Мујановића таква да се једна [REDACTED] обраћа културно и учтиво човеку за кога тужилац тврди да ју је мучио, држао у притвору и прозивао. То једноставно није истина. Чињеница коју бранилац види је да је окр.Хусеин Мујановић био лош управник, због чега је и смењен, али то није ратни злочин.

Окривљени Хусеин Мујановић се у завршној речи у свему придружио завршним речима својих бранилаца те је поновио да није крив ни за једну тачку оптужнице.

У доказном поступку на главном претресу суд је саслушао окривљеног Хусеина Мујановића (транскрипт са главног претреса од 22.03.2019.године), испитао сведоке [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (транскрипт са главног претреса од 06.05.2019.године), [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] (транскрипт са главног претреса од 10.06.2019.године), [REDACTED] и [REDACTED] (транскрипт са главног претреса од 23.07.2019.године), те је на главном претресу одржаном дана 15.01.2020.године, уз сагласност странака извршио упознавање са садржином списка предмета Кти 5/18 па је извршен увид у: записник о саслушању сведока, сада пок. [REDACTED] Кри.1501/94 од 13.10.1994.године (регистратор 1 списка, страна 20/02), записник о саслушању сведока [REDACTED] Кри.1720/95 од 03.11.1995.године, (регистратор 2, страна 510/84-515/84), записник о саслушању

сведока, сада пок. ██████████ Кти.5/18 од 13.08.2018.године, (регистратор 1 стране 207/28-218/28), наредбу о разрешењу Управника Затвора Хусеина Мујановића од 15.10.1992.године, потписану од стране ██████████, ██████████ (регистратор 1 списка, страна 74а/2а), налаз и мишљење судског вештака медицинске струке др Чеда Миљевића од 13.11.2018.године, (регистратор 2 списка, стране 450/76-454/76), фотоалбум сачињен од стране МУП РС, ДП, УКП, Служба за откривање ратних злочина 03/2/8/1/1 бр.230-7586/12 од 14.03.2016.године, (регистратор 2 списка, стране 336/46-342/46), извод из матичне књиге умрлих за матично подручје Илица бр.268 за 1994.годину, за ██████████, (регистратор 2 списка, страна 544/94), извод из матичне књиге умрлих за матично подручје Илица бр.18 за 1993.годину, за ██████████, (регистратор 2 списка, страна 543/93), извод из матичне књиге умрлих за матично подручје Илица бр.38 за 1997.годину, за ██████████, (регистратор 2 списка, страна 542/92), извод из матичне књиге умрлих за матично подручје Милићи бр.17 за 2000.годину, за ██████████, (регистратор 2 списка, страна 541/91), решење Вишег јавног тужилаштва Сарајево, А бр.104/96 од 25.10.1996.године, (регистратор 2 списка, страна 407/52), списак сахрањених на православном гробљу Храсница, који су погинули у периоду од 1992.године до 1995.године, (регистратор 2 списка, стране 395/50-401/50). На истом главном претресу суд је, уз сагласност странака извршио упознавање са садржином списка предмета К.По2 11/18 регистратор 1 страна списка 60/25-1 до 8, те је извршен увид у: Службену забиљешку број 87/92 од 04.10.'92. године, Штаба оружаних снага Илица, потписану од стране ██████████ о случају бекства ██████████, Службену забиљешку пов.бр.0058/92 од 09.10.'92. године, Штаба оружаних снага Илица, затвор-притвор, потписану од стране управника затвора Хусеина Мујановића- белешка о случају бекства ██████████, Службену забиљешку Штаба оружаних снага Илица, број 4113/92 од 09.10.'92. године, потписану од стране ██████████, Захтев за повраћај акумулатора, Република Босна и Херцеговина, Штаб оружаних снага Илица, затвор-притвор, пов.бр.072292, од 30. јула 1992. године, потписану од стране управника затвора Хусеина Мујановића, Копију извода о матичним књигама рођених, венчаних и умрлих године 1995., службени број документа 146187/2007, Нови Јужни Велс, као потврду о смрти ██████████, у преводу и оригиналу, релевантну страницу извештаја Комитета за прикупљање података о извршеним злочинима на територији претходне Југославије (страна списка 72/30-10), Извод из матичне књиге умрлих за матично подручје Бања Лука, Босна и Херцеговина, бр.532 за 2019.годину за ██████████ и Извештај из КЕ за окр. Хусеина Мујановића -Увјерење Министарства правде Црне Горе број 05/2-72-3998/19 од 28.03.2019. године – страна 123 регистратора број 2 списка предмета К-По2 11/18. Такође, суд се у доказном поступку, упознао са садржином доказних предлога одбране окривљеног Мујановић Хусеина из поднесака од 30. априла 2019. године и 19.јула 2019.године и то са садржином: Уверења Федералног министарства за питање бораца и инвалида одбрамбено-ослободилачког рата, Уверења Савеза логораша у БиХ, Решења о престанку радног односа по споразуму од 11. октобра 1991.године, Уверења о пријављеним пребивалиштима за Мујановића и Записника о примопредаји ствари и инвентара дана 22. октобра 1992. године, Штаб оружаних снага БиХ Илица, Рјешење о одређивању притвора против ██████████, Оружаних снага Републике БиХ, Илица од 19. августа 1992.године, Налог Штаба оружаних снага БиХ, Илица, од 19. августа 1992.године којим се у притвор ставља ██████████, Налог Штаба оружаних снага БиХ, Илица, од 21. августа 1992.године да се из притвора изузима ██████████ ради обављања оперативних радњи, по предмету због ког је одређена мера притвора, то је сатница, од 11.30-12.50 часова, Налог Штаба оружаних снага БиХ, Илица, од 26. августа 1992.године да се из притвора изузима ██████████ ради обављања оперативних радњи, по предмету због ког је одређена мера притвора, од 12.30-13.20 часова, Налог

ратних дејстава у реону Храснице у релевантном периоду, а посебно операције „Југ 1992.“, као и да се прибави и као доказ изведе извештај Комитета за прикупљање података о извршеним злочинима на територији претходне Југославије и уверење или потврда неког од надлежних органа Босне и Херцеговине на околност да ли је Мујановић био управник затвора у Храсници у читавом периоду од 08. јула до 15. октобра 1992. године, налазећи да су исти неосновани те да је документација коју је приложила одбрана, у вишеструкој копији чију веродостојност суд није могао да провери, обзиром да су на замолницу суда, надлежни органи Босне и Херцеговине одговорили документом број 1304-1-2721-3/19 дана 26. новембра 2019. године наводећи да се ради о класификованим документима који носе ознаку тајности „Повјерљиво“. Овакву одлуку о набројаним доказима донео је имајући у виду околност да, што се тиче предложених сведока, се против већег броја предложених сведока води кривични поступак за исте догађаје пред судовим Р БиХ, као и да се један број сведока спомиње од стране испитаних сведока оштећених као особе које су учествовале у њиховом хапшењу, чувању и испитивању, што, у сваком случају компромитује њихову објективност у казивању, али и процесну могућност сведочења. Када су у питању материјални докази, документација, онда је овде превасходно реч о ноторној документацији, чије би извођење као доказ само одуговлачило кривични поступак, без могућности утицаја на утврђене одлучне чињенице. Што се тиче читања наводних исказа које су испитани сведоци дали у другим судским поступцима, о томе ће у образложењу бити речи у даљем његовом току.

Окривљени Хусеин Мујановић је у свом исказу датом пред тужиоцем за ратне злочине дана 01.08.2018. године навео да је рођен у [REDACTED]

[REDACTED]. Посао је споразумно напустио 1991. године када су се сви породично преселили у Сарајево, имали су породичну кућу у Храсници која припада општини Илиџа. У Сарајеву је радио као економиста, водио је књиговодство у приватном предузећу [REDACTED] које се бавило продајом [REDACTED]

По његовој процени у Храсници је било око 10.000 становника и чинили су га већином Бошњаци, око 50%, а остало су чинили Хрвати, Роми и Срби. У Сарајеву је боравио од 1991. године па до краја априла 1992. године, када га напустила због рата и посла и бежи за Београд. Планирао је да оде у Беране где му је била породица.

Кренуо је преко Братунца, зато што се тамо могло најлакше проћи, јер није било ратних сукоба, али је у Братунцу ухапшен од српске војске. То је било крајем априла. Трећег дана су му дали телефон, па је позвао оца који је дошао да га "откупи". Након тога преко Београда, у ком је био неколико дана, у Студентски дом одакле је отишао [REDACTED] у Беране. Тада јој је отац био жив. Из Берана у коме је био близу месец дана, даље је преко Никшића, Пљеваља, Требиња, после два дана пута, дошао у Сплит. Било је лето, сећа се тога зато што је његова супруга већ отишла у мају, па није смео да се врати у Београд без докумената која су му узели у Братунцу. У Сплиту је био у избегличком кампу "Под Марјаном", најмање два месеца, где су прихватили избеглице из Босне и где су им давали привремене документе.

Из Сарајева није одмах отишао у Сплит зато што је врло тешко било ићи тамо, ситуација није била мирна. У Сплиту почиње да се кува између Бошњака и Хрвата па су га спаковали за Сарајево где је стигао у зиму. Половином августа је кренуо натраг, рецимо у Љубушко, где је имао рођака код ког је био пет-шест дана, из ког је отишао у Мостар у ком је био око три седмице, у гостима код [REDACTED]. У том периоду

му је супруга са децом отишла у иностранство. Била је у неколико држава. Она је, у ствари, родила дете у децембру 1992. године у избеглиштву, и не зна где је то тачно било, али детету пише да је рођено у Немачкој.

Из Мостара је кренуо, и путовао је најмање месец и по, можда и два месеца, Коњиц, Јабланица, Тарчин, Пазећ, на који начин је избегавао, како он рече, „кривинашио“, рат. У Сарајево је дошао, или у другој половини децембра, или у првој половини јануара. Супругу је чуо када је већ била прошла Нова година. Није могло бити пре фебруара, када је прешао у Храсницу у своју породичну кућу и ту чује за Армију БиХ. Када је дошао у Храсницу, [REDACTED] је био командант Храсничке бригаде. Прикључио се одбрани Сарајева. Дакле, у марту 1993. године су дошли по њега у његову родну кући, и мобилисали га. У том периоду отац му је био у Приштини код ћерке, а мајка у Пећи код девера, па су се након тога спојили и отишли одатле. Били су у Турској, Бугарској... [REDACTED] никад није ни упознао, свако је њега знао као криминалца, можда је [REDACTED] њега знао од раније. Од јула до краја године 1992. није био у Храсници. У Армији је догурао до чина водника. Једно време је истоварао брашно у општини Илица, јер је био исцрпљен од пута и онда је предочио да има нешто завршене школе, па од '94., крај '95. радио у обезбеђењу зграде безбедности која се налазила у Храсници. Касније је чуо за затворе у Храсници, за које је свако знао, али није чуо да њега помињу у вези са тим затворима. Зна да је у њима било највише затвараних Срба. Није чуо да су неки људи из тих затвора премлаћивани.

Адвокатица му је пре две године рекла да се у Босни води против њега поступак отприлике за исто ово, само пише лето '92. године.

Са овим што му се ставља на терет апсолутно нема никакве везе. У Србију је раније често долазио.

Окривљени је на главном претресу, одржаном дана 22.03.2019. године, навео да оспорава све што му се ставља на терет, те да га зову „Црногорац“. Није чуо да га зову „Хусо“ или „Санцаклија“ али, да буде искрен, било је људи под надимком „Санцаклија“.

Знао је да се у БиХ води истрага против њега и још двадесетак и више људи за целокупни ратни период '92. до '95., и није веровао да се тај судски поступак неће водити ван БиХ зато што су сви грађани који су наводно или стварно оштећени, држављани БиХ, а и дело је почињено тамо, тамо су сви сведоци и вештаци.

Начелно је на главном претресу, како је на почетку саслушања навео, остао при одбрани коју је дао пред тужиоцем, али је онда додао како је у Беране отишао јер се тамо налазила његова супруга која је била трудна. У Братунцу се дуго задржао, па је након тог кренуо преко Црне Горе за Сплит јер је чуо да пуно Босанаца и Херцеговаца иде преко Сплита у треће земље, у иностранство. Пошао је да тражи своју породицу коју није затекао у Беранама. У Сплиту је био у прихватном центру „Под Марјаном“ који је временом прерастао у логор. Пошто су Црногорци, што је и он по рођењу, били врло непопуларни у Хрватској због напада на Дубровник, одлучио је да се врати у Мостар, прво у Љубушко код рођака, а онда у Мостар код [REDACTED], а из Мостара је кренуо према Храсници преко Јабланице и Коњица. Данима је путовао и скриво се. У Храсницу је дошао у лето, мисли у августу месецу. Рат је већ буктао, дошао је у Храсницу. Тамо је била сва његова имовина и све што је стекао у животу, родитељска кућа у коју се преселио '91. године, у улици [REDACTED], [REDACTED].

Када је дошо у Храсницу одмах је, негде у другој половини августа '92., био мобилисан. Тада је већ било проглашено ратно стање у БиХ. Пошто су у Министарству одбране Илица знали да је пре рата радио неко време у затвору у Приштини, мислили су да би он могао да им помогне око затвора у Храсници. Звао га је командант бригаде и понудио да оде у затвор, односно наредио му је усмено да мора преузети, јавити се у јединицу која обезбеђује затвор и да ће тамо бити у управи затвора, а да ће и добити даље шта да се ради. Усмено му је речено, никад није добио никакву наредбу о постављењу, а ни о разрешењу. Када је дошао у затвор крајем августа да погледа стање, нико га није примио, није било управника затвора. Рекли су му да је први управник био [REDACTED] од маја до августа, отприлике. Када је питао ко је био његов заменик, од кога ће ту дужност да преузме, рекли су му да је био човек по имену [REDACTED], [REDACTED] који је био као ВД, па пошто је чуо да он неће бити после [REDACTED] управник, наљутио се и отишао.

Неколико дана је долазио, да сагледа стање. Тамо је било доста стражара, међу којима је био [REDACTED]. Дакле, У изјавама које су дате 1994., 1995., у постојали су [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], Мујановић, [REDACTED]. У изјавама које су дате 1994. и 1995. у првим послератним годинама, нико га не помиње.

У затвору је било хаотично стање. Постројио је стражаре и рекао им која су им права и обавезе.

На функцију управника затвора је ступио крајем августа, почетком септембра 1992. године. Затвор се налазио у Храсници, звао се Војни притвор, обзиром да није имао цивилну власт, а у времену док је он управник није постојао ни војни ни цивилни суд. Затвор је био удаљен од линије разграничења на неким местима хиљаду, на неким хиљаду и по метара, а на неким само насеље се налазило, неких стотинак метара, а ваздушне дужине или удаљености од прве линије разграничења, са једне стране је хиљаду метара, а са друге хиљаду и по. Са три стране Храсница је била опкољена снагама Војске Републике Српске. У таквој консталацији, јако је тешко било организовати затвор, није било ни воде ни струје, а избеглица је било на сваком кораку. Оно што је њему падало најтеже, били су учестали напади Бошњака на затвор. Сећа се да је једном приликом затвор нападнут од стране [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED], и да је тада један притворски стражар био рањен.

У затвору је било заиста свима тешко, не само Србима, и није истина да су у затвору били само Срби, било је и Хрвата и Бошњака, и пре њега су били тамо, затекао их је, била је група [REDACTED] на челу са [REDACTED], човеком који је одсекао главу једном борцу. Најтеже је било њему и таквима као он, јер су затвореници били опасни и агресивни, везани су били 24 сата и за руке и за ноге.

Први дан у затвору су му одмах ставили на сто да потпише неке папире, везане за логистику, како не би трпео посао.

Нигде на свету није могуће да управник притвора или затвора хапси људе, имао је пар пута у руци наредбу ко је хапсио. Тада је војна власт била, није било судова и тужилаштва, само се војска питала. Врх команде је хапсио људе, наређивао, а војна безбедност је вршила ислеђивање и спроводила саслушања. Тврди да никада ниједан човек из затвора није изашао без претходно добијеног налога. Притворене људе су саслушавали [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], а касније и [REDACTED]. У службеној забелешци почетком септембра, пише [REDACTED] да је послао налог за [REDACTED] и да га је стража одвела њему. Тужилаштво тврди да је притвореник

██████████ побегao из притвора, те да је он смењен са места управника због овог бекства, што је по њему контрадикторна тврдња.

Притвореници нису спавали на поду, како то тврди чињенични опис оптужнице. На оригиналном папиру о примопредаји дужности се види да је приликом примопредаје дужности, раздужио осамдесет два ћебета. Смршали јесу, али је и он у том периоду смршао неких седам кила. Храна коју су јели била је војничка, доста сиромашна и неквалитетна, за све је било иста, лично је и он јео храну коју су јели притвореници, нису имали услова да кувају за сваку групацију посебно, чуваре, притворенике или војску.

Када је увидео да, како је рекао, ђаво носи шалу, у том хаотичном стању, да постоји опасност и за његову живу главу, тражио је да буде разрешен. Командант му је рекао да не мора бити управник, али да остане у управи Војничког притвора и помогне.

Све што је захтевао од команде, било му је испуњено. Тражио је да се поправи храна, да се уведу посете, све је одобрено од стране команде. Притвореници су инсистирали да се уведе затворска шетња, међутим, шетња се тешко одвијала због оближњих упада и удара граната из артиљеријског оруђа, тако да је и шетња временом била редукована, а једно време и потпуно суспендована. Теже је било напољу, ван затвора, грађанима, управо због артиљеријских напада, јер где год је пала граната у Храсници, увек је неко страдао.

Није тукао људе. Никада му није пријављено ни за Бошњаке, ни за Хрвате, ни Србе да је било злостављања према њима. У ноћи између 02. и 03. августа, ту није ни био. Никада није тукао ██████████, који га у изјави датој након две до три године након окончања рата, апсолутно не помиње. Чак га ни на фотографијама није познао, па се поставља питање како је могуће да га сведоци 2018. године препознају на слици, знају му и име и презиме и да се боље сећају 2018., него 1994., 1995. године, за догађај који се десио 1992. године. Почетком септембра '92. није био управник затвора. Не сећа се ██████████, а није му познато да је био ико од запослених у затвору под именом ██████████.

Решења о привођењу људи је лично видео од стране војне команде. А ако је икоме за време тих месец до месец и по његовог боравка као управника у затвору, чвоку ударио или шамар, да бог да га бог убио и ове секунде умро.

Поступак у Босни је почео да се води против њега и још двадесет, тридесет осумњичених, које зна, за ратни злочин против цивилног становништва, али не српског, него свих цивилних лица.

Срби су били у затвору због одбијања позива за мобилизацију, али не само то. Постоје наредбе о њиховом привођењу од стране команде 104. бригаде Армије БиХ. Наредба је акт који обавезује потчињене. Издаје је команда бригаде, а обрађује безбедност и обавештајци службе. Наредба и њега обавезује, јер му је доведено лице и наређује му се да га чува, да га заштити и од спољашњег и унутрашњег, евентуалног, угрожавања, зато што је лишен слободе. У наредби су подаци о томе због чега се лице приводи, разлози су били везани за рат, због издаје, масакра или одбијања мобилизације. Припадници Армије БиХ су били притварани због одбијања наређења и мобилизације. Неки су остајали после њега, чак до краја, а неки су задржавани краће, њему је само било битно да постоји пратећа документација као основ, окривљени рече, да дође папир. Људе је из притвора пуштао на основу писмених одлука команде и

главних људи у војној команди. Никога није пуштао на основу усмених налога или одлука.

Колико га сећање служи, наредбе нису биле временски ограничене. Није била његова обавеза да проверава идентитет, истоветност, лица које је доведено, то је радио МУП, војна полиција. Он је само извршавао наредбу о притварању.

У затвору је био ангажован између месец и месец и по дана. Када је дошао на место управника, у притвору је било десетине затвореника, не може тачно да се сети колико тачно. Било је више мушкараца, али је било и жена које су довођене исто на основу наредбе, јер су радиле против БиХ, тако му је речено. Када је примао људе, увек би му скретали пажњу да ли је неко опасан, како би појачао надзор. У личним подацима је писала и националност лица које је доведено. Било је најмање два Хрвата, али и око десет, дванаест Бошњака, с тим што се тај број некада пеои на више. Од Бошњака је био извесни ██████████ који је убио своју девојку. Срба је било, ако се добро сећа, петнаестак, шеснест у том моменту, није сигуран. Њих је било највише.

Једног човека је пустио ██████████, командант бригаде. Поред њега у управи затвора је био ██████████ и госпођа ██████████, запослена као административни радник, која је била дактилографкиња, а истовремено и одговорна за жене у притвору, у смислу да им омогући нешто, нпр. хигијенска средства, дакле оно што није за мушкарце.

У административном поступку пријема, личне ствари од притвореника је узимао ██████████. То је такозвани депозит. Старао се о хигијени мушкараца у мери колико је то објективно могло, а водио је сву администрацију, улаз и излаз пратеће документације. Архива је постојала, то му је кључни доказ због чега је желео да му се суди у Босни.

Архиву су водили на врло једноставан и аматерски начин због недостатка средстава и струје. Водио ју је лично ██████████, у сарадњи са дежурном службом претходном, која предаје смену. Бележило се дневно стање у затвору, сваки документ који стигне као основ притварања, наредбе, као и документ Војничког притвора који изађе, се архивирао. Није сваки затвореник имао свој досије. У једном плакару су имали фасциклу за улазе притвореника у притвор, као и документе за излазак из притвора. Увек је знао колико му је људи на стању. Сваки извештај је читао, није га парафирао одмах, можда су потписивани на седам или петнаест дана. Када се акти, радна документа, заврше, онда се архивирају. Свакога дана је био у потпуности информисан о стању у затвору.

Јутарњи извештај је држао у радној фиоци, и када би био сигуран да се ништа није десило, односно када би проверио тачност извештаја, потписивао би га. Након тога, документ се архивирао, а он је извештавао команду само ако постоји нека измена у њему.

Није могла да оде ноћна служба кући, а да писмено не извести њега, или његовог заменика, да ли је било проблема у смени. Писмени извештаји постоје у Архиви БиХ. Био је дневно извештаван о сваком догађају и о стању у затвору.

██████████ је био Командант бригаде. Комуницирао је са командом путем пољског телефона и подносио им писмене извештаје, у случају потребе, уколико је било проблема, ако је неко нападао, ако је било побуне, галаме, злостављања, туче, или

нечега, окривљени рече, сасвим десетог, а усмено ако није било проблема. Значи, свакако је извештаво, он или његов заменик, свако јутро дежурног у касарни.

Оличење војне власти је био војни командант који је њему био надређени. Војни командант је и потписао решење којим је он разрешен функције Управника Војног притвора. То решење никада није примио. Војни командант се за све питао, и о свему одлучивао.

██████████ је по војној формацији био медицински техничар стално запослен у притвору и он је, одмах по пријему, притворенике прегледао, па уколико би неко имао жалбу на здравље, долазио би један од лекара. Најмање једном, можда и два пута недељно, по потреби и чешће, у затвор су долазила два лекара, доктор ██████████ и доктор ██████████, који су се бавили питањем здравља и о свом раду сачињавали извештаје, у које он није сумњао.

Посете притвореницима су биле дозвољене два пута месечно, колико се сећа, а било им је омогућено и добијање пакета. Притвореници су били саслушавани. Најчешће име у потпису је било ██████████, поред њега ██████████, ██████████... Неколико аката о саслушању је потписао ██████████, то су све били безбедњаци. Војна полиција је доводила људе у притвор, командир Војне полиције је био ██████████ из Храснице.

Просторије затвора су се налазиле у гаражама сазиданим од тврдог материјала између две зграде, заклоњене од залуталих метака и граната. То су биле гараже преуређене у ћелије. Једна гаража је била једна ћелија, с тим што су две гараже биле преграђене јер су биле огромне. Врата на гаражама су била дрвена, сазидана и обезбеђена обичним резама, а изнад њих су били отвори, вероватно мањи. Вањске гараже су такође имале отворе. Свуда су били ти отвори који су дозвољавали да се изађе, да зрак циркулише, а негде су били и отвори горе, па са стране. Дежурна служба, стража, је била стално присутна али нико није непрекидно стајао испред тих врата. Само вањска стража, она која је стајала на улазним вратима, је била наоружана.

Гараже су биле надземне, једна страна је била до пола у земљи, а друга изравната са тлом. То је био комплекс објеката, под једним кровом више гаража, имао је један улаз, главни, и један излаз. Излаз је, колко се сећа био затворен. Било је између 30 и 50 гаража, а за затворске намене кориштене су по потреби, не све. Некад четири до пет, некад десетак.

Истина је да није било санитарног чвора. Притвореници су повремено, с времена на време, вођени на купање. Жене су имале посебну просторију за купање, али нису имали воде у изобиљу, али су је имали довољно, тако да нико није био жедан. Није дуго пролазило да се не окупају, хигијеничар је био задужен за то. Затворени људи су у специјаним кантама, које не смрде када се затворе, у собама вршили нужду које су се празниле бар три пута дневно. Био је неки заклон картонима, импровизиран за вршење нужде, а додатно је као параван служило и ћебе. Претпоставља да су и жене на тај начин вршиле нужду.

Имали су тањире и кашике, свако је имао своју посуду. Храна је дељена једнообразно, колико се имало, колико се могло, два пута дневно. Кухиња је била задужена за доношење и кувар је то сипао. Ту где су спавали, ту су и јели. Спавали су на струњачама и на ћебадима. Никада није видео пресвлачење људи, нити је о томе размишљао, никог није видео голог.

Њему се ти људи нису жалили да су тучени, а људи који су процесуирани у Сарајеву, на суду су изјавили да нису. То су изјавили и њему лично. Нико ни од притворених, ни од службених лица му није никада пријавио тучу, злостављање и малтретирање, али не може рећи да таквих ствари није било. Он никада ни на једном од притвореника није примето повреде, никакве, па ни оне које би биле последице пребијања или мучења. Није ни улазио пуно код њих, јер је за обилазак затвореника био задужен човек који их је свакодневно обилазио и њему подносио извештаје.

Највећи део његовог ангажмана се односио на писање дописа надлежнима за гардеробу, храну, смештај, дакле за остваривање што бољих услова боравка за затворенике. Бар је пет пута тражио измештање затвора. Био је сконцентрисан на вањско обезбеђење и на тражење људи за ту намену, пошто се плашио да неко не страда у честим нападима на затвор. Никада није било рањено нити је страдало неко затворено лице, то одговорно тврди. Док је био управник, ни једно лице споља није ушло у затвор и вршило насиље над затвореним лицима, али није двадесет четири сата био у затвору, међутим, да је било упада, знало би се.

За становнике Храснице, он је издајник, јер је, како они кажу, „штитио четнике“. Жао му је што није сликао натписе писане од стране Бошњака, на кући свога оца.

Сведок [REDACTED] је у свом исказу датом пред истражним судијом Окружног суда у Београду дана 13.10.1994. године навео, да је радио [REDACTED]. Иако је почео да прави кућу на Илици 1968. године, фактички је увек био одвојен од породице јер је радио на терену. Збивања у Југославији која су претходила њеном распаду затекла су га у Ираку где је био на раду. Крајем 1991. године вратио се у Сарајево и као радник наведене фирме радио је на једном градилишту. Живео је мирно у својој кући са породицом, међутим када се погоршала међунационална ситуација и када је почело наоружавање Муслимана, послао је породицу ван Сарајева. Крајем априла месеца, између 25. и 27. априла 1992. године, док се одмарао у својој кући [REDACTED], око 13 часова испред улазних врата је затекао 25 до 30 лица у маскирним униформама, са ознакама које су стављали Муслимани на униформе њихових разних формација. Одмах су му ставили лисице, извели га испред куће, тројица су остала поред њега, а остали су ушли у кућу. Како се све то догађало на десетак метара од његове куће, чуо је како, поједини од лица који су ушли у његову кућу, узвикују да су нашли чауре и место одакле је пуцао четник, мислећи на њега. По изласку из куће један од њих је носио две бомбе, а други војну опрему коју је као војни обвезник ЈНА дужио његов син. Сву ту војну опрему показивали су му као доказ да су чланови породице [REDACTED], четници. Изнели су један бајонет који је стварно имао и који је био стар и преправљен за клање стоке.

Тројица који су га чувала, почели су да га туку, а потом су га убацили у аутомобил "Лада Нива", у коме су наставили да га туку. Одвели су га у месну заједницу "Соколовић Колонија", у приватно предузеће [REDACTED], Муслимана, и ту су га убацили у један од контејнера за чување воћа и поврћа. У контејнеру је наставио да га туче [REDACTED], ког је знао из виђења и који је био пореклом из Санцака. [REDACTED] га је тукао пендреком по целом телу, свог га је оплавео, како је рекао, а када се уморио предао га је другом лицу, за које је касније чуо да је био војно лице ЈНА и да је пришао муслиманским формацијама. Ту су га онесвестили батинама, након

чега су изашли, затворили контејнер и пустили хлађење тако да је он када се освестио имао осећај да мрзне. Руке и тело су почели да му плаве и таман када је помислио да ће се смрзнати, и када је почео да губи свест, изненада је осетио топлоту јер су му тада укључили грејање. Више пута су укључивали грејање па затим хлађење, што је трајало извесно време, а онда су у контејнер убацили [REDACTED] и још двојицу Срба, које није познавао. Они су се запањили како је изгледао, и [REDACTED] му је рекао како њих нису толико тукли. После сат времена извели су их из контејнера. Њега су, када су видели у каквом је стању и да није способан за даље саслушање, послали кући, под претњом да нигде одатле не мрда. До куће су га пратила двојица лица, јер није могао ни да хода сам. Кући се вратио око 17 часова. Није успео ни да се организује и одмори, када су га двојица у муслиманским униформама извели из куће и сместили у кућу његовог комшије [REDACTED], те су му рекли да је ту у кућном притвору. [REDACTED] га је са својом породицом пазио и лечио, а његову кућу су исте вечери када су га пребацили код [REDACTED], гађали рафалима, а касније и гранатирани из једног транспортера. Код [REDACTED] је провео време до 07.07.1992. године и нико га није дирао, с тим што су га у неколико наврата Муслимани водили на њихове барикаде и на линије разграничења и говорили му, као и другим Србима које су са њим водили, да друга страна неће да их размени. Дана 07.07.1992. године, су дошла по њега у кућу [REDACTED] двојица Муслимана и одвела га у месну заједницу "Соколовић Колонија", а одатле, под изговором да желе да га сачувају, један Муслиман га је одвео у основну школу у насељу Храсница, где га је предао муслиманској полицији.

Сместили су га у једну просторију испод улазних степеница, где је затекао око двадесет Срба које није познавао. Та просторија им је служила за остављање метли и другог прибора за чишћење школе. Под је био бетонски без тепиха или итисона. Колико може да се сети, негде око 03 часа после поноћи, тројица стражара на челу са [REDACTED], чије је име касније сазнао, су их прозивали и једног по једног постројавали уза зид. Запамтио је да су прозвали [REDACTED] и [REDACTED], као и једног чијег имена не може да се сети те двојицу који су били крајишници, што је закључио по њиховим презименима. Одвели су их у посебну учионицу која је била у приземљу и која је била адаптирана у мучилиште. На плафону те просторије била је гвоздена греда, на којој је био окачен конопац којим су везивали затворенике, а поред конопца је висео џак напуњен оловом. У тој просторији су их мучили и тукли по целом телу, не бирајући место, не штедећи их. Он је био четврти у реду чекања да га та судбина задеси, па је све могао да гледа. Видео је како су претукли поменутог [REDACTED], који је после тога био сав крвав и у несвести, па су га, након скидања са конопа, полили кантом воде, али се он није до краја освестио, инстинктивно је тражио воде, а [REDACTED] му је додао флашу у коју се претходно помокрио и рекао му да пије. Након [REDACTED] је он дошао на ред. Тукли су га на исти начин, с тим што се он, када су га скинули и полили водом, освестио, али су га они још једном окачили и поновили претходни сценарио. После другог скидања са конопца су наставили да га туку и да га газе, којом приликом су му сломили десну ногу, али им то није било доста него су, док је био, тако рећи, у коматозном стању, наставили да га туку и сваки прст на руци су посебно ударали некаквом гвозденом шипком, од чега су му касније сви нокти отпали, а домали прст на десној руци су му поломили. Том је приликом, по његовом знању, усмрћено тројица Срба, између којих је био [REDACTED].

После тог премлаћивања је био у коми и тек сутрадан, или дан касније, је осетио да га бацају у неки камион и некуд возе. Њега и остале Србе који су били у тој школи пребијени, затворили су у гараже, које су биле адаптиране, првобитно предвиђене за склониште. Гараже су биле удаљене од основне школе око један до два километра. Било је десетак гаража које су изграђене од бетона, и у сваку од њих су сместили по

десетак Срба, између осталих и њега. У гараже је дошао полумртав. Зна да су се туче и мучење Срба наставиле, али њега, пребијеног и у стању у којем је био, нису даље тукли. Ту се практиковало извођење затвореника напоље, односно у холове, и њихово премлађивање. То су радили стражари, чувари притвора, а међу њима и она иста лица која су њега и друге тукли и мучили у основној школи.

Месецима је мокрио крв, тако да не зна ни како је остао жив. Зна да није могао да врши нужду, него су му помагали затвореници, а нужда се иначе вршила у самој просторији, у лименој канти која није изношена и сво време сеналазила у просторији. Хранили су их тако што би им давали по кришу хлеба и мало некаквог чаја, то им је био један оброк дневно. Ова пракса је трајала око три месеца, након чега су им, како рече, "поправили" исхрану тако што су им давали по два иста таква obroка. Чини му се да му је у целој тој муци најтеже пало то, што је видео, док је био у гаражи, како један од затвореника једе његову усирену крв која је истекла на бетону, поред његове сломљене ноге.

Након пет или шест дана од његовог доласка у притвор у гаражама, негде око 01 час после поноћи, чувари [REDACTED], [REDACTED], поменути [REDACTED] и [REDACTED], на челу са управником затвора, који је тада био такође Санцаклија, су извели тројицу притвореника из гараже у којој је и он био смештен, и после сат времена их вратили и кроз врата убацили поред њега, тако пребијене да су у ствари били на издисају. То су били [REDACTED], чини му се један [REDACTED], а трећег не може да се сети. Они су били потпуно измасакирани и кржави односно мртви. Те убијене Србе су изнели из његове ћелије 24 сата након што су их унели и приликом изношења [REDACTED] је рекао присутним стражарима, показујући на њега, да је још жив, а да га је толико тукао и мучио и рекао им је да ће их све пострељати ако га не буду убили. Практика извођења и премлађивања затвореника настављена је из вечери у вече и трајала је до пред крај децембра 1992. године односно док је он био ту. Лично мисли да су на овакав начин стражарске власти и чувари усмртили најмање између 20 и 30 Срба. Осим тога, стално су довођени нови Срби. У ту бројку убијених Срба не рачуна само оне које су изводили и убијали тучом него и оне Србе које су Муслимани водили да копају траншеје и ровове, где су их на лицу места убијали. Од Срба који су убијени на траншејама био је [REDACTED], [REDACTED], а убијен је и један Србин, конобар по занимању. Осим њих на траншејама је убијено шест Срба логораша, логора за Србе у Тарчину. За та лица која су убијена на траншејама сазнао је од затвореника који су били са њим у затворима и који су ишли на рад са убијенима. Међу њима је био [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]. Од тих у његовој ћелији су били [REDACTED] и [REDACTED].

Напомиње да је претучен, са сломљеном ногом био без лекарске помоћи најмање три месеца, након чега су га, због тога што су долазили неки новинари или нека комисија, однели у неку зграду близу тих гаража и ставили му гипс.

У гаражама је провео око пет месеци и пошто је био у тешком стању и нису могли да га изводе и туку, доживљавао је тешке психичке трауме слушајући запомагање и јауке Срба које су без престанка изводили на тучу. Тако су једне ноћи [REDACTED] изводили три пута, па га је видео свог изубијаног и са поломљеним зубима, а то се десило и [REDACTED].

Затвореници су му помагали да врши нужду. Негде у децембру месецу 1992. године све заробљенике Србе су једног дана после подне пребацили у подруме једне

недовршене стамбене зграде која је имала око пет, шест, спратова, а која се налазила око километар и по од тих гаража, такође у Храсници. Њега, пошто је био непокретан, ставили су на носила и у једну приколицу од кола па су га тако одвукли до тих подрума. Сместили су га у једну просторију тог подрума, величине 2x3 м, заједно са [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED]. Просторија је била од бетона, без икакве простирке и без кревета. Имали су ћебад која им је служила и за спавање и за покривање. Нужду су вршили у кантама које би затвореници износили када се напуне. За пет, шест месеци колико је провео ту, нису их тукли, али су и даље наставили праксу туче над затвореницима посебно над онима које су тек довели. После тих пет или шест месеци, када је требало да дође делегација Међународног Црвеног крста припремили су две веће просторије и све затворене Србе тамо сместили. Стање им се мало поправило и због тога што је у то време дошло и до промене управника свих тих затвора у којима је био. Тај Санцаклија којег је помињао био је за њих, затворене Србе, велики мучитељ. Њега је заменио [REDACTED], за време чијег управниковања су могли знатно лакше да подносе затвор. За време док је боравио у тој, новој, ћелији, сећа се посебно два догађаја, а то је догађај када је 30 Срба логораша из Тарчина доведено код њих, а коришћени су за копање ровова и траншеја. Може бити у пролеће 1993. године четворица тих Срба је побегло са копања ровова, због чега су стражари као одмазду тројицу Срба одмах стрељали, а други догађај је последица првог, чуо је да су код управника тукли једног затвореника односно чуо је његове јауке и запомагања. Касније је сазнао да је то био [REDACTED], који је радио раније у СУП-у Сарајево и кога су оптуживали да је организовао бекство напред поменутих Срба, па су га терали да призна и притом га мучили и малтретирали. Касније је он био са њим у ћелији па му је и сам о томе причао. Лоша и нередовна исхрана је била настављена и у тим подрумима, а стање се знатно поправило после доласка делегације Црвеног крста, са којима су дошла и тројица лекара па је некима била указана и лекарска помоћ. Њему су, када су га видели у таквом стању, обећали да ће се заузети да га пребаци у Касиндолску болницу, али до тога није дошло. У тим просторијама у подрумима биле су и две просторије у којима су биле смештене и жене, али о њиховој судбини ништа не зна. Таман када је мислио да је после тих побољшања у затвору дошао крај његовим мукама, једне ноћи крајем 1993. године су га двојица стражара у 03 сата после поноћи одвели код муслиманског инспектора који се налазио у канцеларији изнад њихове ћелије и који га је три пута ударио пендреком по леђима и шутнуо ногом тако да је пао са столице. Молио га је да га убије као човека, а не да га тако муче. Његове муке су настављене тако што су га опет често изводили уза зид и поново систематски тукли. Читава два месеца, јануар и фебруар 1994. године, сваку ноћ га је изводио стражар [REDACTED], наслањао га уза зид, леђима окренут њему и тукао га у том положају, гасио му цигарете по телу, терао га да се скида до појаса го, а терао га је и да пије мокраћу. Практиковао би да позива и затворене муслиманске војнике да му и они ударају по неки шамар. Као последица тога страдали су му бубрези па је опет почео да мокри крв. Без обзира на стање у којем је био изводили су га и на радове да копа ровове и да цепа дрва. Приликом одласка на ове радове како није могао добро да хода стражар би га или гурао или пуцао из наоружања иза њега, поред његових ушију. Једном приликом су га са тројицом Срба затвореника одвели да товаре балване који су били толике величине да ни дизалица не би могла да их попне у камион. Обзиром да нису могли да их дигну почели су да их туку ногама двојица њихових полицајаца, а њега су после одвели у хаустор једне зграде и ту га тукли док га нису онесвестили, након чега су њега и осталу тројицу натерали да се трчећим кораком врате до затвора. У фебруару 1994. године су њих шесторицу припремили наводно за размену. Од Храснице су их водили до Бутмира везаних очију па су их одвели до Неђарића и то на тај начин што су их провели кроз тунел испод аеродрома. Том приликом је ударио главом у неку гвоздену шипку у тунелу после чега су му указали лекарску помоћ. Уместо размене они

су их одвели у бившу касарну ЈНА "Виктор Бубањ", која се сада зове "Рамиз Салчин". Сместили су их у ствари поново у затвор. Ту се према њему изменио третман јер је Међународни Црвени крст и сам сазнао за његов случај, а и његова супруга је тражила везу како би га одатле избавила. Добио је стражара који је лично бринуо да му се нешто не деси, нису га тукли. Због свега тога су му коначно организовали и суђење, ослободили га притвора, предали на чување Међународном Црвеном крсту и убрзо донели ослобађајуће решење за дело које су му приписали, а које он није ни извршио.

Сведок [REDACTED] је у свом исказу датом пред истражним судијом Окружног суда у Београду [REDACTED] 1995. године навео да је живео у Храсници од 1961. године до јануара 1995. године. [REDACTED]. Становали су у стану у улици [REDACTED]. Био је запослен [REDACTED]. Како је рекао, све до 1992. године међунационални односи у Храсници су били добри, међутим од 1992. године, тачније од започињања ратних догађаја на територији БиХ, дошло је до погоршања међунационалних односа, а тиме и до шиканирања и малтретирања Срба, и то како од комшија Муслиманске националности, тако и од муслиманских власти. Дана 22.04.1992. године када је дошло до напада муслиманских војних снага на Илицу, Храсница је претворена у једну врсту логора за Србе. Од тада је Храсница потпуно блокирана од стране муслиманске војске, линије раздвајања у односу на српску војску су биле миниране, тако да нико од Срба, осим уколико није ризиковао сопствени живот, није могао да напусти Храсницу.

У току 1992. године у његов стан је најмање осам пута долазило до упада и претреса од стране разних муслиманских формација, и то у свако доба дана и ноћи. Војници који су упадали су им претили да ће их убити и иселити, вршили су преметачину под изговором да траже оружје, а затим су им сваки пут односили вредније ствари. Једном приликом су хтели да им однесу лежај, на коме је лежао његов млађи син који је био непокретан. Многе од њих је познавао из виђења. Познато му је да су муслимански војници упадали и у станове других Срба у Храсници, да су их пљачкали, а и да су неке од Срба у становима и убијали.

У мају месецу 1992. године код њега је дошао комшија Муслиман [REDACTED], који му је рекао да мора да се пријави начелнику за цивилну заштиту у Храсници, [REDACTED]. То су морали да ураде и остали Срби, па су на тај начин формиране такозване радне јединице у којима су били само Срби. Обављали су најтеже и најпрљавије физичке послове, били су упућивани на копање ровова за муслиманску војску, на копање бункера, па пошто нису имали оруђе за рад, то су радили голим рукама. Морали су да иду у шуму да секу дрва, а затим су извлачили и сахрањивали погинуле и убијене Србе који су том приликом страдали. Те радове су изводили у свим могућим метеоролошким условима и на њима су проводили и по 36 сати непрекидно без одмора. Сећа се да су једном приликом муслимански војници натерали двојицу Срба да копају ровове иако су знали да је ту терен минираан. Одвођени су такође на прве линије фронта и служили су као живи штит муслиманској војсци према српској страни.

Од почетка рата у Храсници, муслиманске војне формације су формирале много приватних затвора. Свака муслиманска јединица је у почетку имала свој затвор који се обично налазио у подрумима стамбених зграда у које су одвођени искључиво Срби. Један већи логор је био и испод трибина спортског стадиона ФК "Фамос" из Храснице. Касније је формиран логор за Србе који се налазио у школи "Алекса Шантић", испод степеништа и познато му је да је ту било затворено 12 Срба у једној просторији, димензије 1x2x1 метар. Такође му је познато да је у овом логору убијен

██████████, као и његов син, и да су касније затвореници из овог логора пребачени у гараже у улици Игманског партизанског батаљона, где су убијени ██████████, ██████████ и ██████████. Он је заједно са још неким Србима из радне јединице ту тројицу лично сахранио на гробљу које су Муслимани звали "гробље за четнике". Приликом сахрањивања видео је да је стомак ██████████ био сав у крвним подливима, код ██████████ је видео да су му били поломљени вратни пршљенови. На лешевима није било трагова пројектила већ се видело да су били ударани и да су вероватно убијени од удараца неким тупим, тврдим предметима. Он је са још 62 Срба и 3 жена Српкиње такође био затворен дана 11.09.1994. године, у подрумске просторије једног недовршеног солитера на периферији Храснице, а након покушаја да напусти Храсницу. Муслимански војници су га тукли свуда по телу металним шипкама и цевима. Провео је ту два месеца и три дана и за то време је свакодневно са осталим Србима одвођен на принудни рад. Услови живота су били ужасни, храна је била лоша и било је мало. У затвор је отишао са 65 килограма, а изашао је са 40. Сећа се да је у овом затвору нарочито био тучен ██████████. Најтежи дан за њега у Храсници је био 14.11.1994. године када су га из поменутог логора у солитеру пребацили у логор који се налазио у бившој касарни ЈНА "Виктор Бубањ". Том приликом су њега и још деветорицу Срба, спровели до те касарне кроз тунел испод аеродрома "Бутмир", везаних очију и руку. Били су тучени кундацима пушака и другим предметима и ногама и рукама и од задобијених батина је пре изласка у тунела пао у несвест. Задобио је расекотине по глави. У касарни "Виктор Бубањ" је био затворен у једној хелији са још 6 Срба. Био је осуђен у војном суду на две године затвора због избегавања војне обавезе, па је из касарне "Виктор Бубањ" пребачен у централни затвор одакле је и размењен у јануару месецу 1995. године.

Главни командант муслиманске војске у Храсници је био ██████████ из Храснице, који је пре рата био по занимању дресер паса, а касније телохранитељ ██████████. Он је био одговоран за све што се дешавало у Храсници односно био је упознат са свим логорима за Србе као и о поступцима које су његови војници примењивали према затвореним Србима. Такође су за злочин у Храсници одговорни и ██████████ и ██████████. У Храсници је пре рата било 3 150 Срба, али добар део њих је уочи самог рата као и почетком рата напустио Храсницу тако да их је остало 850 и они су сви углавном били затворени по разним логорима у Храсници и били изложени нечовечном поступању и малтретирању, а многи од њих су и убијени или су пак умрли од последица и услова живота у Храсници.

Сведок оштећени ██████████ је у свом исказу пред замеником тужиоца за ратне злочине дана 13.08.2018. године навео да је пре рата руководио механизацијом при изради путева, тунела и мостова по читавој Босни и Херцеговини, са једном инжењерском јединицом бивше ЈНА за БиХ. 05. маја 1992. године је затворен и у затворима је провео 2 године, 2 месеца и 12 дана, након чега је премештен у близину тог заточеништва и радио је у ратним условима на одржавању хотела "Терме" у Сарајеву, још пет месеци. На више места је био затворен. Био је у гаражама у Храсници, мењале су се његове комшије у хелијама, а ипак се сећа неких имена. Сећа се да је био ██████████, који је ослабио нагло, причало се да су га млатили, међутим лично није видео то млаћење, али по његовом изгледу могао је да закључи да је било нешто слично млаћењу или пребијању, и након тога се више није вратио у хелију, па је закључено да је нестао. Није учествовао у његовој сахрани. Зна да је излазио неколико пута и улазио заједно са већином робијаша и зна да је последњи пут био никакав, слаб и да је речено да је млаћен на градилишту у којем су учествовали за време рата. Да ли је на градилишту или негде другде, то не зна. Сви који су ишли на

рад приликом заточеништва су прозвани, па и ██████. Прозван је рано изјутра, био је дан.

За све време он је задобио неке повреде. Војничким чизмама су му избијани зуби. Сада носи протезу. Нема ниједан свој зуб, а имао их је и више од половину, сви су избијени у затвору. ██████ добро зна, јер је када су га угурали у подстепениште Основне школе "Алекса Шантић", где је он тада био, пао на њега. Мисли да их је тамо било укупно седморица, спавали су на поду, нису имали прекривач. Само је ██████ имао фискултурну струњачу на којој је спавао, и деку.

У гаражама нико ништа није имао, никакву простирку, ни покривач. Имали су веома оскудну храну. Два пута дневно у малом пластичном тањирџићу и са две пластичне кашике добијали су двојица притвореника храну, па су бројали да не би неко узео кашику више или мање и тако су се хранили. Избројали су по 12 кашикица те чорбе. Кашичице су биле мање од супених, оне којима се хране деца када су још малена. Нису имали тоалете, нужду су вршили у испражњене лимене конзерве од неке хране. Воду су им доносили чувари. Било је довољно воде. Зна да је у осталим ћелијама било жена. Чуло се да су их вређали чувари, галамили су на њих, али конкретних појединачних речи које су им упућивали, се не сећа. Првих два и по месеца док је био у заточеништву је био у несвести и проглашен је мртвим.

Сведок оштећени ██████ је у свом исказу датом у Тужилаштву за ратне злочине дана 06.09.2018. године, навео да је од 1988. године живео са женом и децом у стану у Храсници, а да је радио у „Фамосу“, специјалним возилима.

Дана 22. априла 1992.године био је напад из Храснице на Илићу, од стране Муслимана, а 26.априла, била је недеља, су већ биле направљене барикаде ког дана се његова жена са три малолетне ћерке, извукла и отишла до Илиће, код његових родитеља. Следећег дана је он кренуо, пони бициклом, јер је видео да ће неки белај бити, али га је са пункта вратио Муслиман. Када се вратио у Храсницу примио је у стан пријатеља, Муслимана са женом и двоје деце чији стан је уништен био од гранате.

Радио је по Храсници, био је ангажован у радном воду, не добровољно, од стране једног Рома ██████ и који је радио у градској чистоћи. Баш код гаража су имали зборно место свако јутро, одакле су ишли да чисте улице, смеће, да склањају ако је негде било гранатирања, а и пуштену стоку су скупљали како би се хранила војска и народ. Било је и тога да неко погине па су склањали лешеве.

И у гаражама су нашли нека тела. Пошто су се скупљали код гаража, чекали су горе, нису улазили на метална врата и сећа се да је неко од њих извукао из гаража једног човека за ког је накнадно сазнао да је ██████ који је радио са њим. Накнадно је сазнао и да је ██████ био пребијен и да је умро у тим гаражама, тачније у задњој. Двојица, тројица, из радног вода, међу којима је био и он, су га одвукли уз помоћ панела, са два точка, до гробља, места где је направљено да се закопају лешеве. Сећа се да су још једног човека тако одвукли.

Гараже су се налазиле испод два небодера. Не зна колико их је било, али зна да су преграђене, од једне гараже, мајстори су циглама правили, две ћелије, да би могло двоје, троје стати, а у једној, задњој, када је он био у њој, било их је једно десетак.

У радном воду је био до уторка, 18. августа 1992. године. Тога дана је отишао код комшије [REDACTED] да му помогне да цепа дрва када је у 12 сати дошао „мали“ који је живео испод њега и рекао му да су дошли њих седам, осам. По њега су и пре тога долазили специјалци [REDACTED] који је био командант 4. моторизоване. Станове су прегледавали, да виде да ли има неко пушку или шта друго. Отишао је од [REDACTED], сасвим нормално, да људима отвори. Ту је био и главни међу њима [REDACTED] који је био највећи људски олош и коцкар. Сео је у трпезарију, двојица су стајала а остали су превртали по стану. Нашли су неку мапу у дечијој соби, да је дојава за гранате. Један дечко му је говорио да призна њему јер је и он Србин, али он није имао ништа, ни оружје, није имао ни нож у кући да је ваљао да се одреже парче хлеба. Развалили су му плакар у ходнику, неко је ставио ту неку пушку горе, и изнели су му неке метке од пиштоља, што је било као доказни материјал. То је све трајало од 12 сати до, рецимо, пола један када су га од стола подигли и одвели у полицију. Нису га тукли у стану. У полицији, у једној просторији солитера, су били [REDACTED] и [REDACTED] [REDACTED], које је познавао, и још један, њему непознат човек. Тукли су га, био је сав крвав, од удараца наношених обувеним ногама, ударцима палица, али свим осталим средствима. [REDACTED] му је везао руке иза леђа и ставио га у гепек „стојадина“. Одвели су га у другу или трећу преграђену гаражу негде око 5 сати. [REDACTED] је био са њим у тој хелији и он је од батина био сломљен, психички и физички, на крају је умро. Био је и [REDACTED], али кратко.

Ћелије нису имале прозоре. Имале су дрвена врата са малим отвором на њима, кроз који су гледали према месту где су их некад извели да прошетају. Спавао је на бетону и имао је неку деку, поњаву, нешто је било, али пошто је био август, било је топло. Резе на вратима су биле слабе, прављено за потребе затварања њих Срба, јер кад се рат завршио, гараже су опет биле у уобичајеној функцији. Од ћелије, мало укусо је била канцеларија где је био управник и стражари, на средини ње је био сто где су они седели и јели. Некад се чуло и шта причају, па је [REDACTED] стално чурио поред тих врата и чуо је да причају да ће га у 6 сати то вече стрељати. Тако је било сваки дан, сваки други дан.

У тренутку када су њега довели у затвор, управник је био Хусеин Мујановић. Знао га је из виђења јер је он купио кућу од покојног оца његовог кума 1989. или 1990. године. Виђао га је са балкона када су стајали некад њих двојица и причали око куће. Отац његовог кума му је рекао да је продао кућу том неком Санцаклији. Није са њим проговорио никад.

Када су га 18. августа сместили у гараже, није тај дан препознао Мујановића, већ је био сумрак. Он као управник се мало вртео ту, издавао је наређења па би онда ишао негде.

Првих дана није доживљавао неке непријатности јер је већ био пребијен, пасу га, мисли, пустили да се мало одмори. Почетком септембра, дошао је [REDACTED] кога су звали [REDACTED] због униформе, отворио је резу и врата, а ту је био и управник и стражари и одвели су га у атомско склониште са гвозденим вратима. Мрак је већ био али су носили неку светиљку. Са њим су ишла четворица, петорица и [REDACTED], а касније су дошла два момка, Санцаклије, које он није знао. Када су ушли тамо, почела је туча, познао је управника по гласу, пошто је био мрак, а тако је познао [REDACTED]. Тукли су га ногама, палицом, кундаком, чизмама и свачим. Прво је стао уза зид ту у тој гаражи, а након пребијања и падања тукли су га по ноктима, по прстима. Чизмама су га ударали у гениталије, па је он за следећи пут припремио од крпа штитник. Још једну тучу је добио и након тога није више, али су други имали туче. То је знао јер се у гаражи чуло

кад неко јечи, чује се ако се неко бије. За ту другу тучу, главни вођа је био [REDACTED] којег зна јер је радио са њим. У гаражама је било и коректних стражара нпр. [REDACTED] који је и књигу написао а коме је дао неку изјави по изласку.

[REDACTED], односно [REDACTED], је био у полицији, у небодеру и он није био у гаражама.

[REDACTED] је био са њим у једној малој хелији, у гаражама, не може да се сети да ли су били у заједничкој. Након што су завршили мост на Бутмиру, негде крајем новембра су прешли из гаража, доле у зграду, у ту заједничку. Кад су прешли ишли су на рад и [REDACTED] је бровин погодио, повређена му је била нога. Снајперисти су њихови били, па су иза леђа гађали и гранате бацали и све. И [REDACTED] су тукли.

У затвору је био од 18. августа '92. до 17. јула 1994.године, али у гаражама је био до новембра '92. Окривљени Мујановић није био све време управник, мисли да је нешто мало раније отишао, можда крајем октобра.

Мујановић их није водио на неке радове, на радове су ишли када је дошао нови управник, не може да се сети ко је тад био управник, али зна да је задњи управник, док је он био, био [REDACTED] када је било мање батинања и када му је било боље, а памти и [REDACTED]. Док је био Мујановић он је био два пута тучен и једном у полицији, али је неко други увек добијао батине, за те две године колко је био. Ако није било у затвору, било је тучен на копању.

[REDACTED] зна, он је био исто, био је и [REDACTED]. [REDACTED] је био затворен у мају и када су их једом, мисли 1994.године, повели на купање на „Фамосово“ игралиште, био је толико мршав да је имао реп. Сви су били мршави, али је [REDACTED] био сами костур. Када је мало дошао себи, [REDACTED] је причао, а и сви остали који су са њим били, да је 12 дана био у коми. Мисли да је то било у гаражама, али је можда било и у школи „Алекса Шантић“ где је исто било затварање. Нешто мало хране су им давали, али је он са рада знао донети јабука или хлеба, било је Муслимана са којима је ишао заједно у школу и који су му помогли, па су му доносили нпр.питу.

У хелијама су биле и жене, мисли да су биле у првој, великој гаражи, па кад би им неки стражар дао цигарету, оне би их њима протурале кроз шупљине цигли. Већином су биле старије жене, 4,5 њих је било у врх главе у том једном делу. Најмлађа од њих је била његова комшиница, [REDACTED]. Даје руку да је она силована. Не може да тврди да то има везе са Мујановићем, све је могуће. Зна да је гледао стражаре кад се думунђавају, кад им управник Мујановић нешто наређује. А онда је и он учествовао у томе. У теревенкама и оргијама којих је било. Био је један дечко, инвалидна особа, који им је певао, и чим би мали тај био ту и Хусо, увече би изводили у атомско склониште „јагњад на клање“. Не може да се сети колико се то често дешавало, али било је једно два, три пута. Тако је и он једном, у септембру, после тих певања одведен, када га је [REDACTED] тукао.

У гаражама, док је Мујановић био управник, добијали су храну само једном дневно. То је била нека вода слана коју су добијали у једној зделици, на њих двојицу и кришка хлеба. Он и покојни [REDACTED] су знали да се посвађају јер су бројали један другом кашике, избројали би по 13, а [REDACTED] би му рекао да је он појео 14. Две године је био гладан нон стоп и не само он, него сви.

Спавали су на бетону, у почетку. Теглили су, како је рекао, један од другог комад неке простирке, али кад је кренуо да ради на копању ровова или прављењу моста, налазио је неке прње па је правио себи од ових остатака тканине нешто попут гнезда. Нужду су вршили у мало већу конзерву од киселих паприка, која је у ћошку стајала и која би се искривила, ако је неко тежи, а просипао би је један од затвореника у гаражама, ко је био задужен да је однесе и негде проспе. Нису се купали.

Први пут кад је изашао из гараже, одвели су их да нешто раде. Ишли су до „Фамоса“ где је била продавница ауто делова, па су са врећама трчећи ишли у њу да краду. Како је навео, управник Хусеин, Хусо Мујановић, је био са њима, са „винчестерком“, а били су и стражари који су имали по пушку, да не би неко почео да бежи. Није им ни падало на ум да беже јер би пуцали. Срби су били врло близу и одједном је запуцало. Ко је први почео не зна, али је и један њихов млади дечко, војник запуцао и њега је погодио метак у колена. Трчећи су носили те вреће, било их је 7, 8 можда 9, нико од њих није повређен након чега су прекинули то и вратили се у гараже. Док је Мујановић био управник, када су ишли на тај принудни рад, [REDACTED] је рањен, а било је и да су неки погинули.

Радили су и мост између Соколовић колоније и Бутмира, ишли су 5 километара на Бутмир. Говори о периоду и после Хусеина. Из гаража су ишли, а поготово када су прешли у оне зграде, када су сваки дан ишли да копају траншеје, а онда би изашао инжењерац, дакле то је било и када је господин овај био, а и следећи ови. Мало је мање било батина, зна по себи, али батина је било увек.

Након што је сведоку предочен фото албум, под називом „Храсница 20 фотографија“ Министарства унутрашњих послова, Дирекција полиције, Управа криминалистичке полиције, Служба за откривање ратних злочина, сведок је изјавио да их готово све зна из виђења. Препознао је под бројем 3 [REDACTED], под бројем 5 [REDACTED], под бројем 10 Мујановић Хусеина, препознао је и лице под бројем 14, али није могао да се сети имена и лице под бројем 17 [REDACTED].

Пре него што је ухапшен имао је преко 70 до 80 килограма, а онда је за кратко време, за само један месец, смршао 25 килограма. И не само он него сви затвореници, кости су им се виделе, није било хране.

Последица батина има и данас, има проблем са жучи, имао је мождани удар пре пар година, имао је упалу плућа коју је добио због лошег општег здравственог стања изазваног траумама од боравка у затвору, пије шаку медикамената дневно.

На главном претресу одржаном дана 06.05.2019.године, сведок је додао да су га 18. августа након претреса одвели у полицију која се налазила у једном од два небодера између којих су се налазиле подземне гараже. У полицији су га једно три, четири, пет сати малтретирали након чега су га одвели доле у гараже. Одвео га је један из полиције, [REDACTED], мисли да се презивао [REDACTED]. Било је једно седам, осам гаража у низу, две задње су биле комплет. Када је приведен, тотални је мрак био у гаражи. Гараже које су биле за смештај једног возила су биле преполовљене. Његова је била уска, ширине од једно метар, ни 20 квадрата величине, није могао да се исправи дужином теле попреко, могао је уздуж. Зна да је [REDACTED] који је био са њим у гаражи, када би ишао до врата да слуша, хтео да стане на њега, колико је било уско. Када је ушао у ту гаражу, био је пребијен и легао је на бетон, имали су једно мало ћебе које су теглили њих двојица да се мало покрију. Та уска преграђена гаража није имала светло, ни електричну струју, није било воде, канализације, нису имали прозор, био је

потпуни мрак. Имали су једну козерву од воћа за вршење нужде и флашу воде. То је увек била једна те иста конзверва коју је неко од стражара празнио ујутру, он није ни једном. Једном дневно су јели, њих двојица су бројали по дванаест кашика супе, односно топле воде, без меса или поврћа, хлеба је било, како кад. Некад им је неки стражар давао мало дебљу кришку. Касније, не може да се сети када, су почели да једу пасуљ, исто једном дневно, који ништа није био бољи од супе, и исто су га делили тако што су бројали кашике.

Није имао могућност никад да одржава минимум личне хигијене, није могао да се умије, опере, обрије. У септембру је тек први пут изашао из те просторије. Када је као управник отишао, ишли су једном на игралиште да се окупају, а окупао се још једном у новембру 1992.године на реци Железници где су правили мост, када је стражара питао да се окупа. Дакле од августа до новембра 1992. године се није купао.

Из виђења врло добро познаје окривљеног Хусеина Мујановића. Храсница је мало место и из виђења се знају сви. Хусеин је купио кућу од оца његовог кума. Кум му је рекао да је Хусеину продао очеву кућу. Хусеина је виђао у пролазу.

Мујановић док је био управник затвора, није им никад ушао на врата како би их обишао и погледао услове. У затвору је било повређених, нису скретали пажњу чуварима затвора да су људи повређени и да им треба указати помоћ, нису добијали никакву медицинску негу, заштиту или помоћ. Није долазио ни лекар ни медицински техничар да обиђе њега и људе који су били са њим у соби, да утврде да ли су повређени, болесни или им нешто недостаје.

Кроз шупљину на вратима је видео да су неки техничари долазили да [REDACTED] спрејом запраше рану.

Док је био у затвору у гаражама доживео је једно батинање у септембру. Тукли су га у атомском склоништу, које се налазило у склопу гаража, било је вече. Био је присутан управник заједно са 4 или 5 стражара. Управника је по гласу познао јер је он организовао увек, све. Није било светла у просторији где су га тукли али су они носили неке приручне што се пале, како би ту они као видели.

Нису му рекли зашто га туку и нема појма зашто су га тукли, тешко је то доживљавао. Четник је био, а и имао је добар стан у који се уселио његов подређени, па је направљена од њега јавна кућа.

Хусеин Мујановић је био управник затвора од почетка до, мисли, октобра 1992.године, знао је да више није јер га нису виђали.

Из приче је чуо, али је то било касније у односу на догађај, да је [REDACTED] преминуо али не у гаражама. Преминуо је и [REDACTED], али након што се рат завршио, запалио се од грејалице. Једно време са њим је био и [REDACTED], али је негде отишао. Зна само за [REDACTED] да је испребијан.

Током боравка у гаражама није добијао пакете, нити је имао посете, све је било забрањено. У шетњу су их изводили у трајању од по пар минута, да направе неки круг. Излазили су једна, по једна ћелија. Када се из шетње врати у ћелију, кроз шупљине на вратима могао је да види људе које никада до тада није видео у затвору. Шетали су се испред гаража где постоји мало проширење, на коме су били паркирани неки аутомобили. То је био отворен али скучен простор, изнад се налазила мрежа због

опасности од бекства и само је ту било то једино светло. Како се сећа, [REDACTED], није шетао јер је имао отворену рану на нози. Мујановић је стајао у застакљеној канцеларији, све време њихове шетње их гледао, и одатле им издавао наређења.

Када је ухапшен 18. јула 1992. године, саслушавао га је [REDACTED]. Током испитивања су тражили од њега да призна где му је оружје, питали су га ко је човек на фотографији коју су код њега нашли у фиоци, те им је он одговорио да је то женин стриц који је био у Хацићима инспектор. Није му речено због чега је ухапшен, потписао је нешто, нема појма шта, јер није прочитао нити је то добио у руке. Није добио решење о одређивању притвора, јер да јесте, имао би га у кући. Требао је да се води поступак против њих, па су се надали да ће бити суђење, две године је био у притвору али му се никада није судило. Само су Срби су били притворени у гаражама, није било Муслимана. Није му познато име [REDACTED].

Пре доласка у затвор никада није контактирао, ни разговарао, са Мујановићем, а није имао контакта са њим ни током боравка у притвору. Знао га је само из виђења, знао је ко је и како изгледа. Мујановић је био управник и он је издавао наредбе, али му се никада лично није обратио. Када га је [REDACTED] извео на пребијање и одвео у склониште, тамо је било још тројица или четворица, чак можда и петорица чувара, а био је управник ког је познао по гласу, јер је био полумрак. Након тога му је [REDACTED] рекао да ником не сме да прича да су га тукли.

Сведок оштећена [REDACTED] је у свом исказу датом у Тужилаштву за ратне злочине дана 21.09.2018. године, навела да је 1992. године живела у Храсници [REDACTED]. Када је почео рат, њен супруг [REDACTED] је одведен у затвор где је и убијен, подлегао је од батина. Одведен је око 1. маја 1992. године, не зна тачан датум. Како су јој казивали, прво је отишао у Спортски центар иза њихових зграда. Не зна колико је тамо задржан, након чега је био у основној школи „Алекса Шантић“, која се налазила преко улице од њихове зграде. Касније је одведен у гараже у Храсници.

Између 1. и 2. августа у ноћи, су га извели и тукли док није умро. Следећег дана су га сахранили иза Музичке школе у Храсници, преко пута аутобуске станице. Посмртне остатке свог супруга је преузела 1993. године [REDACTED]. Када је отишла на гробље [REDACTED] са породицом након седам дана од сахране, једна жена стара око 60 година, која је била на гробу мало ниже од гроба њеног супруга, пришла је до ње и запалила свећу. То је била [REDACTED], која је била заробљена и боравила у хелији до хелије у којој је био њен супруг. Она јој је испричала да су га сваки дан изводили и тукли, да је сва гаредероба на њему била покидана, због чега су му затвореници дали неку мајицу да је обуче. [REDACTED] јој је тада спомињала да је ту био неки Хусеин, Хусо, који није био мештанин. Из те приче је разумела да је он био главни. Сазнала је од [REDACTED], који је исто био заробљен и који је био у хелији са њеним супругом 5 или 6 дана, да су њеног супруга тукли, [REDACTED]. [REDACTED] јој је спомињао да је тамо био и [REDACTED].

Док је њен муж био у затвору, сваки дан је била у Комисији за размену, како би исходила његову размену. У Комисији су га стављали на прво место, али никада до размене није дошло, мисли да неко није дозволио. Касније, током времена, су га ставили последњег, јер им, како су рекли, није битан и немају интерес да га спасу, али ни такав маневар није уродио плодом.

Добро познаје [REDACTED] која је такође била затворена у гаражама, зна и њеног сина [REDACTED], који је ишао са њеном ћерком у школу. Кад је изашла из затвора, [REDACTED] јој је само рекла да су је силовали док је била у гаражама, у затвору у Храсници. Сведок је изразио мишљење да је њен комшија [REDACTED] изводио из ћелије и водио у касарну где ју је силовало више њих, али је то само њена претпоставка на основу прича које је чула. [REDACTED], се након изласка из затвора јавио њеној ћерки и рекао јој да је доживео ужасне ствари, признајући јој да су га силовали и терорисали. [REDACTED] је живела са сином који је, након изласка из затвора, извршио самоубиство.

Јавио јој се и [REDACTED], који је био затворен у ћелији са њеним мужем, који је замењен, након чега се иселио у Аустралију. Из Аустралије јој је два пута слао новац, јер се осећао, како је рекао, дужним да помогне деци покојног [REDACTED]. Рекао јој је да га је [REDACTED] спашавао када су га тукли у затвору у гаражама, у Храсници. Давао му је мокраћу да пије уместо воде, јер воде нису имали, нису им је давали. Касније је њен муж почео да мокри крв, због повреда од туче и мучења, па није више могао да даје мокраћу.

Мисли да је тај Хусо, када је питао њеног мужа, када је улазио код њега, где му је ћерка рекао „твоја срећа“, јер му је њен муж одговорио да његова породица није ту. Срећа њена што је децу извела раније из Храснице, пре блокаде. Ћерка [REDACTED], а син [REDACTED]. Она је била у Лукавици код [REDACTED] и зна да је изашла пред Васкрс, пошто је офарбала јаја и оставила их на столу.

Када је ишла да уђе у посед свог стана у Храсници, жена која је становала на првом спрату јој је рекла да је из тог стана побегла, јер није могла више да слуша крике и јауке затвореника које су тукли. Гараже су биле даље од њеног стана, али је школа била одмах преко улице, а Спортски центар је био мало даље, иза школе.

На главном претресу одржаном дана 06.05.2019.године, сведок оштећена је додала да јој је [REDACTED] рекла да су њеног мужа свакодневно тукли у гаражама, да је тамо тада главни човек био Хусо, Хусеин, да је извесни [REDACTED], највише ту био, да га је тукао, да му нису дали ни воде, а што јој је потврдио и [REDACTED] који је био са њим у ћелији.

У посету код мужа није никад ишла. Сматра нормалним то што је интервенисала код Комисије за размену. Није супругу слала одећу, доњи веш, средства за хигијену. Имала је комшију у Храсници, [REDACTED], с којим је контактирала како би он отишао и то му однео, али мисли да ни њему нису дали да [REDACTED] однесе средства за хигијену и чист веш.

Пре хапшења се само једном чула телефоном са супругом, када га је молила да изађе из Храснице, а после хапшења није више имала никакав контакт са њим. Када су дошли по њега да га хапсе, није била присутна, мисли да му нису уручили никакву одлуку или документ због чега га хапсе.

Приликом преузимања тела, 1993.године, није ништа потписала, само су га донели у некој кеси и мисли да тамо није писао узрок смрти. Само јој је [REDACTED] рекла када је убијен, када је сахрањен и да је написано да је умро од природне смрти.

Сведок оштећени ██████████ је у свом исказу датом у Тужилаштву за ратне злочине дана 28.09.2018. године, навео да му је у периоду од јула до октобра, отац ██████████, убијен.

Живели су, практично од његовог рођења, у Храсници, ██████████. Нису никад имали никаквих проблема, имали су нормалан живот и нормалан однос са комшијама. Општа атмосфера у друштву је постајала лошија, али они то у личним животима, сем материјалне ситуације која је била боља или гора, нису осећали. Отац му је одведен од куће у првој половини јула месеца, тачније 12. јула, на Петровдан. Одвели су га припадници неке локалне јединице ХОСЕЛ-а, која је у то време била стационарана у Храсници и која је била махом састављена од неких људи из Дубровника, мада је на њеном челу био, колико је чуо, бивши официр ЈНА. У почеку је, како му је неко сведочио, његов отац ██████████ био затворен у кругу њихове базе, у седишту јединице које се налазило у предузећу „Велепромет“ у Храсници. Тај човек, који му је сведочио, га је видео да клечи у дворишту, на земљи и да је био обливен крвљу.

Тога дана када су његовог оца одвели, био је са њим у стану. Они који су дошли по њега су лупали, на врата и ушли у стан у ком су извршили преметачину, када су их и ударили више пута. Након тога су их одвели до њихове гараже која се налазила две зграде иза њихове зграде, да виде да ли ће тамо нешто наћи. У моменту када су их вратили није ништа указивало на то да ће их задржати, сматрао је да су их пустили. Приликом уласка у зграду се са оцем раздвојио. Обзиром да су становали у приземљу, он је отишао до стана, а отац се задржао и сишао доле. Имали су подрум који је био затворен, озидан и припремљен јер је доста људи ту, када је почео рат, проводило време. Очекивао је да ће отац доћи након пар минута али се није појавио. Комшиница му је рекла да су га одвели.

Његова сазнања су ограничена. Једино сигурно зна, да је његов отац после хапшења, био затворен у затвору у гаражама. То зна, јер је мајка пар пута покушала да га посети. Она га није видела никада, али су од ње једном приликом узели, испред гаража, неке одевне предмете намењене његовом оцу, и ни у једном моменту јој није речено да није тамо. То је било у другој половини јула месеца.

Зна сигурно да је отац убијен. Оно што је као информација дошло до њега, од људи који су имали прилику да изврше неки увид у то, је да је његов отац једне ноћи, почетком августа, изведен из ћелије и да је премлаћен, да је након тога био враћен у ћелију и да је био у јако тешком здравственом стању. Сазнао је и да је након тога његов отац био изведен из ћелије још једном и да је тада вероватно био његов крај, да је тада умро. Од батина које је добио је преминуо. Сахрањен је на гробљу, поред старе школе у Храсници, које је привремено основано у време рата. Ту су сахрањивани Срби, током целог рата. И сахранили су га Срби, они који су били ангажовани у радном воду и који су били из тог краја, где су се налазиле гараже које су претворене у затвор, тзв. Стара колонија, у Храсници. Пред крај рата, пришао му је један од њих и рекао му да у моменту сахрањивања нису знали о коме се ради, али да је пред сам укоп испао неки део тела, на основу чега су схватили кога сахрањују. Крајем 1992. године је рашчишћено то гробље и њему су јавили људи које зна, шта се спрема и да имају одређени рок да се појаве како би преузео тело. Тело су непосредно преузели његов стриц и ујак. Сада је његов отац сахрањен на сеоском гробљу у селу ██████████, одакле потиче. Лично не поседује документацију везану за то, али му је стриц рекао да су они добили документ о преузимању тела и да су платили трошкове ексхумације.

На главном претресу одржаном дана 06.05.2019.године, сведок оштећени је додао да је његов отац убијен у августу месеци, али не зна да ли је то тачно било 04. августа или дан после. Према ономе што су сазнали, то масовно пребијање се десило након тог 04. августа. Мајка је преко неких људи покушавала нешто да сазна и да евентуално оствари неки контакт, али сад стварно не може да се сети да ли је она добила претходно одобрење или је сама отишла директно тамо. Није успела да га види али је на капији затвора предала неки џемпер.

Када су га ухапсили није добио никакву одлуку о томе који је разлог хапшења. Сведок-оштећени је задржао да постави имовинско-правни захтев у неком другом поступку.

Сведок оштећена [REDACTED] је у свом исказу датом у Тужилаштву за ратне злочине дана 28. септембра 2018. године навела да су пре рата живели у Храсници, [REDACTED]. Њен отац [REDACTED] био је радник [REDACTED]. Рекла је да је 1992.године, крајем марта или почетком априла, са братом прешла у Илићу код баке и деде, а њен отац, [REDACTED], је остао у стану. Оца после тога више нису видели. Страдао је док је био затворен у гаражама у Храсници, током 1992. године. Мајка им је умрла 1989.године, пре ратних дешавања. Првог маја 1992.године је са братом отишла у Београд, последњим војним авионом.

Са оцем су повремено контактирали телефоном, током маја и јуна месеца. Не сећа се тачно да ли се крајем јуна или почетком јула прекинула и та врста комуникације. Након тога су брат и она прешли у Љубовију.

Дуго нису знали шта се десило са оцем, било је разних прича. Не може тачно да одреди када је сазнала да јој је отац убијен 02. августа 1992. године, у логору у гаражама у Храсници. Сазнала је да су он и други били прво затворени у школи, а да су након тога премештени у гараже, где су мучени и злостављани. Шта се дешавало у затворима сазнала је касније, након неколико година, из књиге [REDACTED].

Мисли да су 1996. године, тетка, очева сестра, и њен муж преузели очеве посмртне остатке. Знали су да је реч о посмртним остацима њеног оца на основу исказа извесног човека, који је био присутан у Храсници у време када је он лишен живота и сахрањен, и који је био сигуран да су управо то кости њеног оца. Сахрањен је [REDACTED].

Њен брат није био на ратишту, једном је из Љубовије мобилисан, а 1997.године је иселио у Канаду, где је, у 38. години, преминуо.

Њен отац није био припадник било које војске, био је радник и истински није био против било којег народа. У кућу су им долазили људи свих националности. Провлачила се прича да је разлог што је убијен тај што је из Србије и што је читао новине „Политика“ читав живот. Нису славили крсну славу у кући, ишли су у Љубовију код деде на славу, нису верски ништа обележавали. Деда, мамин отац, је био комуниста читав свој живот.

Поседује документацију о преузимању очевог тела, али није могла да је нађе.

Сведок оштећена је на главном претресу одржаном дана 06.05.2019. године остала при исказу који је дала у Тужилаштву за ратне злочине дана 28. септембра 2018. године, те је додала да истиче имовинско-правни захтев, али да износ није определила.

Сведок [REDACTED] је у свом исказу на главном претресу одржаном дана 06.05.2019.године навео, да је он син покојног [REDACTED]. Живели су у Храсници [REDACTED]. Он и мајка су изашли из Храснице 11.маја, бака и његов млађи брат пре тога, око 20.априла, а отац је остао у Храсници. Чули су, не зна тачно од кога, да је његов отац одведен из стана прво у школу, а касније и у затвор гараже, да је малтретиран, тучен и мучен и да је у гаражама, после четири дана мучења подлегао од батинања 02.августа 1992.године.

Када су му јавили да му је отац убијен, онесвестио се. Није могао да верује да се то догодило, зато што он ником није учинио зло. Радио је [REDACTED] и био угледан грађанин, никад није припадао ниједној странци. Не види разлог зашто би неко био свирепо убијен само због свог имена. Никад се нису изјашњавали о националности, нису присуствовали никаквим религиозним чиновима. Имали су пријатеље свих националности, који су живели са њима. Јако му је било тешко, јер је одрастао у средини где су живели људи разних националности. И његови пријатељи су били свих националности. Основну школу похађао је управо у школи у којој каже да му је отац убијен.

Мајка му је преминула у Мелбурну. Човек који је живео у Мелбурну и који је био у затвору са оцем, [REDACTED], је њој испричао каква је ситуација била у затвору гараже, где су били затворени. Мама му је испричала да су га малтретирани и да је од тога подлегао. Чули су да је његовог оца малтретирао [REDACTED]. Не зна детаље, али је чуо да су их у сали за физичко Основне школе "Алекса Шантић" везане малтретирани и тукли док од бола не падну у несвест.

Прилоком преузимања тела, она су доведена хладњачом. Да би могла да добије тело, сећа се да је мајка морала да потпише документ у ком је наведено било да је његов отац преминуо природном смрћу, што је немогуће јер је он за 30 година рада [REDACTED], само 11 дана био одсутан, био је здрав човек. Преузели су тело 01.новембра 1995.године и сахранили оца [REDACTED], након чега су се иселили у Аустралију, где и данас живе.

Било је потребно да његова мајка проведе временски период од две године у стану, да би повратила имовину, али се она плашила да се врати натраг у Храсницу, а и они су јој рекли да ће наћи начин да се снађу и живе негде, тако да нису ништа тражили, добили су само неке слике од фамилије и то је једино што имају од оца.

Задржао је право да током поступка постави имовинско-правни захтев.

Сведок [REDACTED] је у свом исказу датом у Тужилаштву за ратне злочине дана 17. октобра 2018. године и на главном претресу одржаном дана 10.06.2019.године навео да су живели на Илици, [REDACTED]. Имали су породичну кућу. Живели су сви заједно, он, његови родитељи, бака и деда [REDACTED]. Када је бака преминула 1987. године, деда је отишао сам на спрат куће, а они су осталиу приземљу.

Кад је рат почео рат, преместили су се на Илицу, а деда је остао сам у кући у Храсници. Мисли да је деда рођен 1899.године, дакле, у то време имао је 92 или 93 године, био је здрав и покретан, али није желео да напусти кућу и склони се.

Комшије и родбина која је остала као њихова рођака [REDACTED] су му причали да су прво све на њиховом спрату опљачкали, а пошто нису могли да опљачкају горе, јер је тамо био деда, онда је једнога дана, било је то у лето 1992.године, можда јун или јул месец, дошла војна полиција, ухапсила деду и затворили га у подрум, где су га претукли. Не зна колико дуго су га држали у подруму, али је чуо да је након тога пред њихову кућу дошао ауто и да су њиме деду одвезли у Храсницу. Тамо је првих два или три дана био затворен у некој влашкој установи, након чега су га преместили у затвор у Храсници, који се налазио у старој школи, преко пута Аутобуске станице. Тамо је опет био претучен, од поверда није лечен, па је од њих и умро, у том затвору у Храсници. Мисли да је преминуо у затвору у школи, тако су му рекли неки људи. Не зна поуздано. Можда су и у школи биле гараже. Да ли је он претучен у подруму или гаражама, стварно не зна. Само зна да су га тукле Санцклије и да га ни један староседеоц није тукао. Док је био у кући у подруму, староседеоци су му доносили храну, конкретно породица [REDACTED] и [REDACTED] који су били њихове комшије. Мисли да га нико није посећивао док је био у затвору. Командант војне полиције је имао надимак [REDACTED], а у колони га је тукао [REDACTED], то поуздано зна.

Тело су преузели негде у августу или крајем 1996. године, сахрањен је у породичну гробницу [REDACTED].

Сведок-оштећена [REDACTED] је у свом исказу датом у Тужилаштву за ратне злочине дана 16. октобра 2018. Године, навела да је живела у Храсници у ул. [REDACTED], са супругом и два сина. [REDACTED]. Супруг је био болестан од дијабетеса и 1988.године је оперисао једно око. Требало је да иде и на другу операцију, па је уз помоћ тих лекарских налаза отишао из Храснице 01. маја 1992.године. Њен старији син [REDACTED] је држао страже у хаусторима зграда у насељу где су живели и није имао никакво наоружање. Када је 14. на 15. маја била смена команданата српске војске [REDACTED] и [REDACTED], рекао јој је да у току ноћи морају да нестану одатле, јер [REDACTED] долази па зна шта им се спрема. Обзиром да је [REDACTED] тада имао [REDACTED] година, инсистирала је да он изађе, да га не би ухапсили и да га не би, како је рекла, узели под пушку.

Дана 15. маја [REDACTED] је отишао у Војковиће, а она је остала са сином [REDACTED] у стану у Храсници. Станови Срба који су отишли су обијани, након чега би они који су то чинили прогласили причу да је у тим обијеним становима пронађен арсенал оружја као и списак кога треба да уништи са Бошњачке стране.

Увидела је шта се дешава и да њима тамо више нема живота, због чега је са сестром [REDACTED] отишла код [REDACTED], која је становала у згради преко пута њене, а син [REDACTED] је био напољу, јер су се држали страже по хаусторима. Отишле су код [REDACTED], како би се договорили да организују масовни одлазак из Храснице. Ишло би њих укупно десетак. Назвала је извесног [REDACTED] који је радио у Војковићима у Црвеном крсту, да му каже да су кренули из Храснице, како би их тражили, ако не буду дошли на одредиште. Није било струје и када се вратила у стан, дошао је њен син [REDACTED] да је пита да ли је она оставила балконска врата отворена. Ушли су јој кроз прозор, обзиром да јој је стан био у приземљу, разбили стакло и узели видео-рекордер „Тошибин“, али без даљинског управљача, вероватно у брзини. То је била банална ствар, али је сматрала да има неко право, па је позвала њихов кризни штаб. Јавио јој се [REDACTED] и њему је рекла да су јој обици стан. Није смела ту да спава са дететеом и сестром, од страха да ће се ти који су ово учинили, поново вратити. [REDACTED] јој је рекао да то није њихова ствар и да назове полицију. Позвала је полицију и човек јој је рекао

да киша граната пада и да не може да дође, након чега је поново позвала кризни штаб. Тада су они дошли. Дошао је [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], припадници ТО. Са њима је још дошао један крупан момак [REDACTED] који је код њих био обезбеђење. Ушли су да виде како се провала десила, обишли су стан, да виде, по њеном мишљењу, да ли има још нешто вредно да се однесе. Наишао је и [REDACTED], који је био снајпериста и који ју је, како је ушао са врата, питао зашто јој звони телефон, на шта му је одговорила да не звони и да није gluva. Почео је да је псује и питао је где су јој муж и син. Разбио јој је телефон, почупао жице, псујући јој матер четничку. [REDACTED] је седео на ГА пећи и [REDACTED] му је рекао да сутра у 12 сати дође у кризни штаб, у Дом културе, а ако не дође, обесиће га. У једном тренутку је [REDACTED] репетирао пушку и рекао [REDACTED] да крене са њим. Преклињала га је да јој не води сина, али он је није слушао. Нико од комшија није завесу одмакао да види шта се дешава. Одвели су јој сина. Ушла је у кућу, није смела ни светло да упали. Остала је сама са сестром. Почела је грозница да је тресе. Само се тресла, није смела ни да дише. У неко доба јој је на врата позвонила војна полиција. Дали су јој неки папир да потпише, да иде да да изјаву. Рекли су јој да је и мали тамо и да је чека. Њу и сестру су довели у кризни штаб и ставили су им црне мараме на очи. Све се то дешавало 18. маја 1992. године, увече.

Шта је то било да се није смело видети, она не зна, али је имала осећај да иде по лешевима. Одвели су их у канцеларију, на другом спрату, [REDACTED] није био ту. Дошао је [REDACTED], који је [REDACTED] успео сестру да изведе, да је спаси, а она је остала. Долазили су млади момци, које је знала из насеља, и питали је шта је то било. Она је њима причала али су јој говорили да они нису за то надлежни и да ће то решавати неко други. Чекање је трајало целу ноћ. Ујутро су јој довели сина [REDACTED]. Ставили су им повезе на очи и аутом их одвезли на „Фамосов“ фудбалски стадион. Сместили су њих двоје у једну свлационицу. Испред њих су отворили две, три свлационице, и тада је видела [REDACTED], [REDACTED], који је такође радио [REDACTED] и [REDACTED].

Прочуло се по Храсници да су ухваћени неки четници. Долазили су да гледају ко је то и видели су њу и дете. Псовали су их, плували и њој говорили да је четникуша, да је на жутој „Фамосовој“ згради била снајпериста, имала радио-станицу и наводила гранате. Дошао је и један човек који је држао дечака од 4 или 5 година на рамену и говорио детету да је она четникуша, да убија њихову децу, плували су је и они. У једном тренутку су одвели [REDACTED] у другу свлационицу. Плакао је. Хтео је да остане код ње. Она му је говорила да ћути јер ће га убити. [REDACTED] је могао да изађе, јер је тамо био један човек који га је знао, па му је рекао да, што се њега тиче, он може да иде, али да нема шансе да изађе из Храснице, да му мама остаје ту и да треба да схвати шта ће са њом бити. Иако је дошао до пола пута до зграде, он се вратио, због мајке. Камо среће да је отишао. Код ње су дошли сада неки други људи и донели јој папире и оловку да им напише дневник, шта је радила од 01. до 18. маја, кад је затворена, сваки дан, ко јој је долазио, коме је ишла у посету, са ким се дружила, које телефонске разговоре је обављала.

Само једну ноћ су провели на стадиону, након чега су их сутрадан, 19. пребацили у Основну школу Алексе Шантића.

У школи је затекла нешто више Срба. Ту су били [REDACTED] и његови синови [REDACTED] и [REDACTED]. Ту је и [REDACTED] затекла. [REDACTED] ју је вукао на једну страну а ови што су је спроводили на другу. Одвели су је у просторију испод степеништа школе на којој је кредом писало женски затвор. У њој није било ништа сем бетона.

просторија је била потпуно празна. Није дуго прошло дошла је још једна жена. Та је жена имала привилегију у односу на њу, па су јој донели столицу. Мислила је да су је довели да је испита, али када је почела да јој прича шта јој се десило, схватила је и да је та жена приведена. Била је то снаја [REDACTED], супруга његовог сина [REDACTED]. Радила је као медицинска сестра [REDACTED]. Њихове рањенике је превијала и пошто им није више требала, затворили су је. Након тога су почели да доводе и друге жене, [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]. У школи су, колико се сећа, биле можда до половине јула, када су им рекли да праве неки затвор где ће имати далеко боље услове. У школи нису имали никаквих услова, нису се купали, прали нити пресвлагали, а нису им допуштали ни пријем посете. У тој школи је [REDACTED] убијен, а у Дому културе [REDACTED]. Мисли да је то било негде 01. маја.

У гараже, које су се налазиле између два небодера у Храсници, су их преселили, можда 15. или 16. јула. Гараже су припадале небодерима где су живели станари. Између гаража је био један плато, такве ширине да може нормално да се маневрише са аутом. Улазна врата су била гвоздена. Дословно је могао споља да дође ко хоће, да изведе кога год хоће од затвореника те га одведе и туче у атомском склоништу, које се налазило са десне стране од улаза у гараже и које је раније служило за одлагање зимница „Фамосових“ радника.

Од једне, или можда две, гараже су направили канцеларију управнику „Хуси“, а он је имао и своју секретарицу, [REDACTED].

У гаражама затичу управника за ког им је у школи речено да му се обрате ако буду имали неких проблема. Такође им је речено да ће кренути на боље јер ће почети испитивање и да ће он пуштати оне који нису криви. Њој су ставили на терет да има радио-станицу и да је била снајпериста на жутој згради, на „Фамосовој“ управној згради која се граничила са Храсницом и Војковићима.

Зна да се управник у гаражама звао „Хусо“ јер им се представио. Био је црн, мршав и висок око 189 до 190, а можда и преко 190 цм. Једино је још био висок стражар [REDACTED], али је био пунији од Хуса. Хусо их је упознао са секретарицом [REDACTED] и рекао им да се њој обрате ако имају неких проблема, кад им буде требала месечница или тако нешто. Није било посета, није било никог. У гаражама су били од половине јула до октобра, новембра, месеца. Почетком новембра када је почело да захлађује, није било услова да се греје па су их преместили у недовршену „Фамосову“ зграду, код Алексе Бојовића Брке где су их сместили у подруме који су били намењени за оставе. У тој згради у улици Алексе Бојовића Брке је била до 19. маја следеће године, када су размењени она, [REDACTED] и [REDACTED]. Разменили су их за [REDACTED], која је била ухваћена на Кобиљачи и која је нешто радила за Бошњачку страну, [REDACTED].

У гаражама је било потпуно неусловно. Чак су и у школи имали боље хигијенске услове, јер су ишли у школски ВЦ, а у гаражама су имали једну лимену канту у коју су вршили нужду. У једној просторији су спавали, јели и вршили нужду. Заробљени мушкарци, Срби, су истресали те канте свакога јутра. У хелији, бр.6, која је била површином највећа, су смештене све жене. Било је укупно 7 или 8 жена. Просторија је била мала и морале су све да леже на истој страни тела, на боку, сведок рече „ко сардине“. Ако се једна окретала, морале су истовремено и све остале да се окрену, није могла једна да лежи на леђима или стомаку, него су све лежале на боку. Имале су мало

простора доле где је стајала канта и доле где су им биле ноге, а остали простор, од зида до зида, је био попуњен њиховим телима.

Спавали су на бетону. Храну су добијали два пута дневно, неко вариво и по једну кришку хлеба, мале величине, можда дебљине њена два прста. То се сипало у неке чиније из које је двоје јело са пластичним кашикама. Она није јела ни то јер је остављала за [REDACTED], јер ако би појела парче хлеба, њему не би имала да остави.

Мислили су да ће ту бити нешто боље, повољније и да ће имати нека права, да ће можда и отићи свако својој кући, јер нико ту није био крив, свако је само изведен из куће, голорук. Са њом у хелији је била [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED]. Посла је дошла [REDACTED], али је била у другој хелији. [REDACTED] је такође била у другој хелији.

Мушкарце су тукли немилице и увек су се те туче и мучења поклапала са муслиманским или православним верским празницима. Тако су, на пример, 2. августа 1992. године, када се догодио напад српских снага на Војковиће, извели један број мушкараца у атомско склониште и премлатили их. У гаражама је први убијен [REDACTED], а убијен је и [REDACTED] који је имао деведесет и нешто година. Мисли да је негде око 7 – 8 људи, можда и више, убијено батинањем у гаражама. Мање није сигурно. Женама се није нешто посебно дешавало. Жене су извођене да би, рецимо, опрале судове и сипале воду коју су стављале поред сваке хелије.

У једној хелији је био Хрват [REDACTED], који је имао своју војску и причало се да су између себе имали заклетву да, ако неко нешто украде секу руку, а да за крађу оружја секу главу. У војску је примао и Муслимане и Хрвате. Међу његовим војницима је био и један Муслиман, који је украо оружје од неких момака које је нашао на спавању, продао га и отишао са девојком на море. Када га је ухватио, [REDACTED] га је убио и отсекао му главу, коју је потом однео код [REDACTED], команданта 5. корпуса и рекао му као да ће и његова тако да заврши. Након тога је ухапшен. [REDACTED] је био и у самици везан. На рукама и ногама је имао лисице, дању и ноћу. Једино су му их можда скидали кад би вршио нужду. Плашили су га се.

Од једне гараже су биле направљене две хелије. Поред [REDACTED] хелије су биле хелије у којима су били затворени и пар његових војника, који су ухваћени заједно са њим. Вероватно у договору са [REDACTED], заменили су се за хелије, тако што су жене ставили у њихову хелију, а њих у хелију где су биле жене.

У затвору су је звали [REDACTED], јер нису могли да је зову ни [REDACTED], због [REDACTED], нити [REDACTED], због [REDACTED], па је тако надрљала, што сведок рече, „као Свети Илија“. Затворенице су је између себе ипак звале [REDACTED]. [REDACTED] ју је пар пута звао по имену, јер се његова сестра исто звала. Рекао јој је једном приликом, након што му је одговорила да је и њено дете затворено са њом, да га је видео. [REDACTED] је причао да га је „Хусо“ звао, јер су обојица имали црни појас у каратеу, да дође у атомско склониште и туче Србе, али му је [REDACTED] одговорио да од њега неће никад ту помоћ имати, јер се радило о људима доведеним из куће, о женама, деци и старцима.

Причало се да је Хусо дошао са Косова, где је радио у малолетничком затвору, да је из Сјенице, али у Храсници није живео. Не познаје га.

Често су правили пијанке, ту су учествовали од чувара [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] који је био [REDACTED] брат. Жене су изводили из хелија да их служе, да кувају кафе и да их забављају. Њој је то дојадило и рекла је [REDACTED] да им каже да је попила таблету и да не може и неће да устане. Када су јој наредили да се диже, [REDACTED] им је рекла да је пуста и да спава због таблета, али ју је један од стражара ухватио и повукао за косу, чизмом је ударио између плећке и просуо по њој читаву канту воде. Затим ју је подигао, извео из хелије и поцепао са ње гардеробу. Извео је и [REDACTED]. Након што му је рекла да је ушла пресвучена и да нема посету отишао је и од неког донео мајицу, како би се пресвукла. Тада ни њој ни [REDACTED] нису ништа радили, али је зато она платила цену на другој страни, због чега се водио поступак у Босни против [REDACTED]. Сматра да је та пресуда срамотна, да за тако тешко дело буде осуђен на тако малу казну затвора.

Дешавало се више пута да је изводи и туче бејзбол палицом, па јој је говорио да не сме нико да зна за то, јер јој је дете ту, због чега је била немоћна. На жалост, ником није могла да се пожали. Није то смела да учини због детета. После пијанки су уобичајено спроводили тучу затворених Срба, јер су своју силу требали негде да испразне, како је то сведок навео.

Мисли да је „Хусо“ требао да зна за то, морао је да зна. То закључује на основу разних примера. На пример, шетња затвореника се обављала на платоу између гаража, и сваки затвореник који би шетао, док направи круг, морао је да прође поред дела, међупростора, где се налазио сто за којим је седео управник Хусо и посматрао затворенике у шетњи. Сто и столица су увек стајали у том међупростору. Ни један затвореник није могао проћи, а да га „Хусо“ не види и осмотри, тако да је и за најмању повреду на њима морао знати, јер ју је морао видети.

Без његовог наређења се није могло ништа десити. Он је био управник и он је одговарао за то. Хусо је могао да види повреде на затвореницима или да неки од њих недостају на шетњи. Кад затвореника изведу у атомско склониште, туку га до изнемоглости. Када има струје пусти се музика, а када нема, пусти се вода, да се мање чује. Нико ништа није могао да види, али је све могло да се чује. Чује се јаук оних које туку. Не може да се опстане од тог јаука колико туку, пребијају. Чује се кад прозивају да неко изађу, а њихова презимена су се сва сводила на Ић“. Чује се како их воде тамо, чују се јауци, и онда се чује да нешто вуче, да ли најлон кеса, или шаторско крило, и да га убаце у хелију онако пребијеног. [REDACTED] је причао да им је „Хусо“ ломио кичму. Неколико их је умрло њеном детету на рукама. Умрле би извлачили из хелија покривали би их неким лимом и остављали би их на место где је било импровизовано за прање сућа, док не дођу они из радног вода, који су их сахрањивали иза старе музичке школе у Храсници.

Док је она била затворена у гаражама, „Хусо“ је сво време био управник, а по њеном одласку му је дошла замена. Од 7-8 људи који су страдали, осим [REDACTED] [REDACTED] и [REDACTED], сви су страдали у гаражама. Међу њима су били [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]. Било је затворено преко 40,50 људи, а жена је било 10, до 12. [REDACTED] је извукао из гаража [REDACTED]. Њен муж [REDACTED], који је такође био у гаражама је, када су правили мост преко Бутмира, био рањен па су га из Унпрофора купили и одвезли на Пале. У гаражама је био и [REDACTED] који је погинуо на Илици, код института. Њиховог оца [REDACTED] су из школе пустили кући, јер је био јако болестан и само су јавили да је умро. Исто је било кад је у питању њена сестра, која је остала и све време живела тамо. [REDACTED] су јој били комшије, знала их је. У гаражама

су били и брачни парови [REDACTED] и [REDACTED]. То су све радили, хапсили их, затварали и држали затворене, како би им станове узимали.

Свакако да је „Хусо“ учествовао у пребијању, био је главни ту.

Од стражара се сећа [REDACTED], још једног [REDACTED], не зна тачнио како се звао.

У гаражама је било тешко и често су стражари тукли затворене Србе, чинили су то и ноћу и дању. У школи су их изводили у физкултурну салу и тамо су највише тукли и повредили [REDACTED]. [REDACTED] је исто био приведен у школу, како сећа.

Док је била у гаражама, долазио је неки болничар и давао јој лек за спавање. [REDACTED] је доживела нервни слом, вриштала је и јаукала, па су долазили да јој дају лек за смирење. [REDACTED] је на таблетама живео, спавао је и дању и ноћу.

У гаражама је могла сваких 15 дана да јој дође посета. Њој је долазила сестра редовно, прала јој је ствари и односила и доносила, сваких 15 дана. Знало се шта јој је могла донети од гардеробе, а доносила јој је и храну.

Њен син је био у соби са покојним [REDACTED], са [REDACTED]. И сина су јој тукли и у затвору и после, кад је био у радном воду. Сретала се са њим јако ретко, могла је да га види у 15 дана једном, или током посета, јер су заједно ишли да се виде са њеном сестром. Никад јој није ништа рекао, зато што се, верује, плашио за њу, јер је знао шта се дешавало другим женама, а знао је сто посто шта се и њој дешавало.

Напоменула је да су у априлу били представници Црвеног крста, па је молила [REDACTED], која је била преводилац, да [REDACTED] одведу на Илици, јер он није крив и нема за шта да одговара, али су они предлагали да га пусте да иде у Војковиће, на шта је она рекла да ће да га пусте у Војковиће и да ће му пуцати у леђа.

Након што јој је предочен фото-албум Храсница, са 20 фотографија, сачињен од Управе криминалистичке полиције, Службе за откривање ратних злочина 03/2/8/1/1 бр. 230-7586/12 од 14.03.2016. године, сведок оштећена је препознала [REDACTED] под бројем 3, [REDACTED] под бројем 5, управника „Хусу“ под бројем 10, [REDACTED] под бројем 17. [REDACTED], мисли да он нема везе са њеном отмицом и затварањем.

Када су размењени, после годину и један дан боравка у затвору, имала је 45 килограма од својих ранијих 70 до 72 килограма, а син јој је изгледао тако да се није могао препознати. Муж и старији син [REDACTED] их нису препознали у Црвеном крсту на Илици када су се по изласку из затвора први пут сусрели. [REDACTED] је имао тешке последице боравка у затвору у гаражама, због чега је извршио суицид. Иза себе је оставио троје деце.

У затвору им нико није долазио да узме изјаву, нити су им говорили зашто их у њему држе. У новим зградама су их испитивали. Нико није смео да каже да би желео да иде на другу страну. Њу је испитивао [REDACTED], који је и пре рата радио у полицији на Илици и коју је живео у Храсници. Тада су јој рекли да су након претреса њеног стана наводно нашли у соби, на регалу, пиштољ и картон цигарета и да је то

███ дао, не зна коме, да их тај чува. ███ је рекла да не може да потпише да је пронађено нешто што није. Да је имала пиштољ, како је рекла, био би бар покривен нечим, а не би стајао на орману да се види из авиона.

На главном претресу одржаном дана 10.06.2019.године сведок оштећена је остала при исказу датом у Тужилаштву за ратне злочине дана 16. октобра 2018. године и додала да приликом притварања није добила никакву одлуку неког државног органа, већ само папир на ком су писале одузете ствари. У априлу месецу су добили женевсе картице са бројем под којим су регистровани.

У гаражама су имали воду, добијали су, пред хелију, пластичну флашу воде. Управник у гаражама је био „Хусо“, не зна како се презивао.

Након што је извршено препознавање окривљеног од стране сведока оштећене ███ иста је изјавила да је сигурна да је то та особа и да је сигурна да је то управник.

Када је неко привођен, управник је морао то да зна, он је морао да зна шта се дешава и како се дешава. У затвору их је често обилазио, Хусо је увек био ту, као и стражари, ███ и други.

Истакла је да је извођена из затвора код ███, у канцеларију која се налазила у Храсници код поште, дакле извођена је ван притворске јединице, али никад није ништа добила написмено, да је код њега била и да је давала исказ. Не зна ког тачно датума, али зна да је то из гаража ишло, да је, кад су били у гаражама почело као неко испитивање, мада није било помака у смислу да је неко ослобођен, да је неко изашао на слободу.

То је временски трајало можда пола сата, сат времена, не зна тачно, не сећа се, давно је било. Стражар би их водио до ███, који их је саслушавао и онда би их опет стражар враћао у хелију.

Није се жалила нити ███, нити управнику, за малтретирање које је преживела. Није лично видела да је било ко од притвореника пријавио чуварима било управнику да је пребијан. Чула је када дођу стражари да изводе затворенике, претходно их прозивајући. Хусо је прозивао затворенике пре него што су извођени и вођени у атомско склониште да их тамо пребијају. Њихова презимена су завршавала на "ић", па је због сина стрепела да не прозову њихово презиме ███. ███ је тучен, није јој јасно како је он преживео, ни од чега је створен, кад је издржао такве батине.

Жао јој је јер нема нигде никог, један син јој је погинуо у рату, други је извршио самоубиство, а муж јој је умро, сама је и то не може нико да јој врати и плати.

Сведок оштећени ███ је у свом исказу датом у Тужилаштву за ратне злочине дана 21.09.2018. године, навео да је у Храсници живео од 1954.године, ███, бавио се спортом, играо је фудбал ███. Тако је живео све до почетка рата 1992.године. Када је почео рат живео је у свом стану у Храсници, ███.

У Храсници је био познат и омиљен, ни са ким се никад у животу није посвађао нити тужио. Имао је пријатеље међу свим становницима, међу Муслиманима, Хрватима и Србима. Већина Срба је из Храснице пред почетак рата побегла. Увек је

мислио да треба и он отићи, али обзиром да је био познат, мислио је да може да оде кад год хоће. Међутим, када је био први напад Муслимана из Храснице на Илицу коју су Срби држали, више није могао да изађе, нису му дали. Ухапшен је 08. јула 1992.године. На улици су га два њихова полицајца пресрела и рекла да мора да иде са њима у станицу милиције, која се налазила у небодеру. Када је дошао тамо, један полицајац му је рекао да га хапсе и да мора да иде на размену, али и да ће преноћити у затвору, јер је такав пропис и налог. Знао је да неће бити никакве размене и да је то фарса. Одвели су га у школу „Алекса Шантић“ у Храсници, где је био затвор за Србе. Предали су га једном стражару. У тој школи се већ налазило се око 20-так Срба затворених у неком спремишту, испод степеница, у тренутку када је он дошао.

Увели су га у просторију где је наишао на мешовито друштво Срба, које је познавао. Ту је било и жена и мушкараца. Укупно њих 5 или 6, можда и више. Ту су преноћили. Сутрадан су их све, њих око 30, из школе преселили у један солитер, у подрум где је било атомско склониште и где су биле гараже.

Кад су дошли тамо, било је неуредно, јер су гараже биле преграђиване, па отпаци од преграђивања нису били почишћени. Ништа нису имали, ни ћебад, бетон је био и горе и доле, то је била катастрофа. Нико их није саслушавао, само су их сместили у те гараже. Био је два месеца у затвору и једино је он пуштен и једино њега нису тукли. Мисли да не може људски ум измислити то што је ту доживео. Сви, сем њега су били скоро непокретни од батина. Долазили су неки и изводили их ноћу. Чули су се крици из атомског склоништа где су их одводили. Већином су ноћу то радили, био је мрак, ноћу није било струје. Посебно стражар [REDACTED] је то, и кад су му наређивали и кад нису, радио. Пребијање људи је било скоро свакодневно, он је био једини способан да хода.

Његова хелија у гаражама је била највећа и било их је око 8 до 10. Сећа се имена људи са којима је био затворен јер су то све били његови познаници и пријатељи [REDACTED]. Од свих, једини је он још жив. Сећа се [REDACTED], који је радио са њим у истом одељењу [REDACTED]. Он није жив. [REDACTED] је остао у гаражама након његовог изласка, али су га тамо убили. Касније су га сахранили на место где је било предвиђено да се сахрањују Срби. Сећа се [REDACTED] који је исто убијен у хелији, око, мисли, 2. августа 1992.године, јер је тада био напад њихове војске на „Фамос“, који су држали Срби. Ту су изгинуло пуно њихових, па су се пребијањем светили. [REDACTED] су само извели и одвели у склониште, једно вече и вратили га у хелију мртвог. Те ноћи су четири човека убијена на месту. Убијен је и [REDACTED]. Њега су довели живог, био је унакажен. Само је тражио од њега воду, али је није било и за пет минута је умро. Сви су међусобно били другови, „[REDACTED] је био омиљен међу људима. У суседним хелијама су ту ноћ страдали и [REDACTED] и још један, али није сигуран да ли је [REDACTED] или [REDACTED]. [REDACTED], али га је слабије познавао у односу на остале. Ујутру су он и мисли [REDACTED], [REDACTED] изнели из хелије, а [REDACTED] су изнели друга двојица, након чега су два Србина из радног вода, од којих је један [REDACTED], који су били задужени да износе и сахрањују мртве Србе, донели сандуке у које су их ставили, а затим сву четворицу сахранили код једне школе у Храсници, где су сахрањивали Срби. Било је сигурно 50 сахрана. Валда је управник наредио да се изнесу из хелије и сахране. Чуо је да је дошао и чуо је да је рекао да се изнесу, што значи да је знао да су људи убијени. Од њега је све и потицало. Они ништа нису могли самостално, они су морали њега да слушају, он је правила понашања прописивао.

Са њим су били у ћелији још [REDACTED] и његов млађи брат, [REDACTED], [REDACTED], један [REDACTED], један младић [REDACTED] чија је мајка због презимена [REDACTED] такође била затворена. Чуо је касније да је тај младић извршио самоубиство. Чуо је да је у затвору у гаражама тај младић био силован, а и мајку су му силовали, како је чуо. Причало се да су је изводили у просторије команде и да ју је силовало више њих током ноћи.

У ћелији је био и [REDACTED] који је тамо остао и после њега. Сахрањен је на српском гробљу у Храсници. Сигурно су га убили. У гаражама је са њим био и [REDACTED]. Њега је чувар [REDACTED], док су још у школи били затворени, ноћ пре него што су их одвели у гараже, одвео у физкултурну салу и унаказио тукући га. [REDACTED] му је у гаражама причао да га је прво натерао да трчи како би га изморио након чега га је тукао чиме је стигао. Имао је пушку код себе, а кундаком му је сломио ногу. Даскама су му имобилисали сломљену ногу, јаукао је од болова. То је била страхота божија, како је сведок рекао. У гаражама [REDACTED] нису могли да туку јер је био непокретан. [REDACTED] је оздравио и остао жив, можда једино он. Остао је иза њега, али је чуо, после рата, да је изашао из затвора и да се негде одселио. Причало се да се брат [REDACTED] спасао тако што га је, након што су их одвели негде на принудни рад, тамо био рањен, па га је УНПРОФОР одвео на Илицу, коју су држали Срби. Ту се лечио. Мисли да је можда жив негде у Аустралији. И жена му је била у затвору, али је пуштена. Била је, мисли, Хрватица. Отац [REDACTED] је био такође у затвору, али пре њега, био је болестан па су га пустили. Са њим у ћелији је још био и [REDACTED], [REDACTED], и њега су тукли.

У суседним ћелијама зна да су били [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]. Довели су га у ћелију, близу његове, био је скоро непокретан. Неколико дана је био, чуо је да га псују и чуо је јауке, одједном је престао и ту је умро. Није видео али су га веровано тукли. Биле су и жене, међу њима и [REDACTED], коју зна добро, [REDACTED], једна жена са презименом [REDACTED], [REDACTED]... Касније је дошла [REDACTED]. Касније је чуо да су све жене из затвора изашле живе. Углавном, биле су саме, нису биле са децом, сем [REDACTED] којој је у затвору био и син.

Од људи које је поменуо, према његовим сазнањима, су сви помрли. [REDACTED] [REDACTED] су исто убили и није, како су они званично рекли, погинуо када су га водили на посао.

Све су то били невини људи, чисти као суза, домаћини. Никакве грешке нису направили. Сви који су били самци, због станова су хапшени, како би они ушли да живе у тим становима.

Између себе су ретко причали, били су исцрпљени од глади а приде и пребијени. Били су у полусну док се не опораве, а кад се опораве, поново су их тукли.

Уобичајено је било да стражари туку затворенике. То је наређивао управник. Управника није познавао, али је питао људе који су били са њим ко је тај управник и где је да их заштити. Рекли су му да је то Хусо који је Сандаклија. Никад га раније није видео. Зна да је био доста висок, можда и 190. Преко пута њихове ћелије био је постављен један киоск, где је седео управник са секретарицом, стално су нешто куцали. Није са њима комуницирао, нико их није саслушавао, нити изводио. [REDACTED] му је причао да су га тукли управник и стражар [REDACTED]. [REDACTED] су страшно тукли, гурали су

му и пендрек у чмар. И [REDACTED] су тукли. Није добро знао управников глас, али је вероватно чуо да каже да се изведе неко.

У гаражама је стражар био један Албанац са Косова, звао се [REDACTED], који је са њима пристојно разговарао и једини је са њим од свих чувара комуницирао. Пошто је био добар са затвореницима, убрзо су га сменили. Кад је изашао из затвора срео га је на улици и том приликом му је [REDACTED] рекао да је команда преко управника наређивала да их злостављају и бију.

Пред његов излазак га је [REDACTED], којег је добро познавао, пребацио у једну мању хелију, како би му на тај начин помогао, у којој је био са [REDACTED] који је био претучен и који му је причао да су га изводили и тукли. [REDACTED] су тукли и док су били заједно, али је тада већ туча јењавала, последице су биле слабије него раније. Ту хелију је делио и са [REDACTED].

Док су се овде налазили затворени, нико их није посеђивао, били су потпуно изоловани. Нису били регистровани ни у Црвеном крсту. Били су намењени за одстрел. Два месеца се није умио ни пресвукао. Спавали су на бетону, храну су добијали једном дневно и то кришку хлеба и мало чорбе. Да је имао чиме, одузео би себи живот, таква је глад била. Нужду су вршили у просторији где су боравили, у канту коју би износио и празнио ујутру [REDACTED]. Једну флашу воде су имали, али је нису ни пили због глади. Нису извођени на рад, јер су људи били испребијани и нису могли ни да ходају, а камоли да раде.

Чуо је и да је у затвору био [REDACTED], али он га не познаје.

У гаражама је био до 11. или 12. септембра 1992.године, када је дошао иследник [REDACTED], којег је знао добро, и који је почео да саслушава затворенике. Одмах је њега позвао и пошто није био никакве оптужнице за њега, хтео је да му помогне па је написао захтев да га пусте. Захтев је је требала да одобри команда, односно [REDACTED] који је био командант [REDACTED], који га је такође знао и који је на крају и потписао да изађе.

Када је изашао из затвора, док је живео у Храсници, није било ни воде ни струје. Тек пред крај рата су дошли и струја и вода. Мисли да је на радну обавезу кренуо 1993.године. Тада је био је у радном воду, који је основао Кризни штаб од Срба, на првим борбеним линијама, копали су ровове. На радове их је водила полиција, а наређивао је командант радног вода који је био Муслиман.

На главном претресу одржаном дана 10.06.2019.године сведок оштећени је остао при исказу датом у Тужилаштву за ратне злочине дана 21.09.2018. године те је додао да приликом притварања није добио никакву писмену одлуку о томе, само су му рекли да га затварају, да мора да преноћи и да ће сутрадан ићи на размену.

Гараже су биле ширине три метра и можда једно пет метара дужине. За два месеца, колико је био у затвору, никада се није умио, помало су им давали воде само за пиће, из неког бурета. Нужду су вршили у хелији, у канту, обичну, лимену са неким поклопцем. Спавали су на бетону, без ћебади. Дању је било мирно а тукли су их ноћу, чуло се мучење, крици и јауци.

Није знао ко је управник нити га је то интересовало. Тог човека нити је видео нити знао од раније. Тамо у затвору у гаражама га је први пут видео. Имао је своју

канцеларију, као киоск, супротно од хелије у којој се он налазио. У канцеларији се куцало по читав дан, машина је радила, чуло се како куца. Седео је и представио се као управник. Видео га је лично, кроз рупе на вратима од хелије, а некада су им отварали и сама врата. Управник је имао можда тридесетак година, био је врло висок, корпулентан човек. Једном су му у затвору рекли да им је управник неки Хусо Санџаклија. Након изласка из затвора га није видео.

Након што је извршено препознавање окривљеног од стране сведока оштећеног [REDACTED] он је изјавио да га познаје, како је дословно рекао, да га ипак по фаци познаје и да то јесте сигурно он. По гласу га не би могао препознати, јер му га је ретко чуо.

Када је изашао из затвора, [REDACTED] који је био стражар, му је рекао приликом сусрета на улици, да су из команде [REDACTED] добијали наређење да их туку, а да је управник то наређивао стражарима. То је све преко управника ишло, не може преко стражара. Команда је ишла преко управника стражарима.

У Храсници је, у време када је ухапшен, рат већ почео. Власт у Храсници су вршили Муслимани, а у суседној Илици, Срби. Била је веома драматична и затегнута ситуација. Муслимани су у мају напали Илицу и тада их је доста погинуло. Ратовало се. У читавој земљи је био рат, четири године су држали барикаде и једни и други. Гранате су у Храсници падале и са једне и са друге стране, гинуло се.

Сведок оштећени [REDACTED] је у свом исказу датом пред замеником тужиоца за ратне злочине дана 09.08.2018. године, навео да је почетком 1992. године живео у Храсници, [REDACTED]. Живео је са ванбрачном супругом [REDACTED].

Са почетком рата, Муслимани су почели да претресају куће Срба. Било је хладно време, када су код њега дошли [REDACTED] и још тројица људи са њим. Након претреса су га одвели у школу, те су рекли да је имао бомбу, што није тачно. Одведен је у основну школу у Храсници која је од његове куће удаљена око петсто метара. Главни у тој школи је био [REDACTED] и он му је и подметнуо бомбу у купатилу, код каде, приликом претреса и боравка у његовој кући. У школи је био отприлике месец или два. Био је смештен испод степеништа где је било око десетак људи. Сећа се да је затекао ту [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED]. Ту су извођени из просторија где су боравили, тучени и малтретирани. Тукао их је [REDACTED]. После тога је премештен у солитер где је он живео, само у гаражу. Од склоништа и гараже у подруму солитера, су направили хелије са вратима и малим прозором на њима, где су људе затварали. Позади им је било склониште у које су изводили људе, тукли и убијали. Ту је било отприлике око осам, девет хелија, које су биле означене по бројевима. Он је био у хелији број 3, заједно са [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED]. Све су то били људи у зрелим годинама, изузев [REDACTED]. Њега су сваку ноћ изводили из хелије и одводили у склониште где су га малтретирали и тукли.

У тим гаражама главни је био Хусо, Мујановић Хусо. Он је прозивао затворенике приликом извођења из хелије ради пребијања. Он је и наређивао пребијање. Имао је своју канцеларију, отприлике преко пута његове хелије. То зна јер су га једно вече [REDACTED] и [REDACTED], стражари извели и одвели

тамо код Хусе у канцеларију, да га он туче и малтретира. У канцеларији је била секретарица, [REDACTED] и Хусо.

Када су га увели у канцеларију, Хусо га је питао одакле је, да ли је Фочак или је четник или [REDACTED]. Узео је гвоздену шипку, арматуру, дебљине 10 милиметара и њоме почео да га туче. Малтретирао га је и иживљавао се на њему. Ударао га је шипком три пута по глави и леђима, чинио је то све док га није оборио на тло, након чега га је шутирао чизмама. Изгубио је свест. Након тога су га [REDACTED] и [REDACTED] вратили и бацили у хелију. Тек тада је дошао себи. Крварио је. Сваку ноћ су га тукли. Управник Хусо је отварао шалтер и прозивао их по именима и презименима након чега су долазили његови, изводили их једног по једног и одводили у склониште иза хелија.

Кад се уђе у просторију у гараже од којих су направљене хелије, исте су биле са леве стране, као и склониште али је оно било на крају, док је Хусова канцеларија била са десне стране.

Ноћ је била када су га извели, везали жицом и одвели у склониште. Ту је било њих десетак. Тукли су га дуго и непрекидно, а након што је један од њих рекао да четник никако да падне, други је рекао да га одвежу. Након што су га одвезали, човек у СМБ униформи се затрчао и чизмом га ударио у стомак, оборивши га тим ударцем. После тога су наставили да га туку. Вриштали су на њега да се диже, да устане. [REDACTED] је отишао по канту воде. Просули су на њега три канте воде. Говорио је да је мртав, ухватио га је за косу, вукао и певао до његове хелије у коју су га убацили, да нема више [REDACTED] и да [REDACTED] није жив. После тога је Хусо, из његове хелије, позвао [REDACTED], кога су такође тукли у склоништу. Вратли су га мртвог. Управник Хусо је прозвао и [REDACTED] који је, након што су га вратили у хелију и након што га је [REDACTED] подигао, издахнуо. То је било исту ноћ када су њега прогласили мртвим, мислећи и да јесте, обзиром како и колико су га тукли, али је он ипак преживео. Тукли су га и пре те ноћи, а и после тога. Увек је Хусо прозивао.

[REDACTED] је погинуо, али не зна како.

У том затвору је био отприлике два месеца. Сигуран је да су га сваку ноћ тукли.

Поред [REDACTED] и [REDACTED] било је још стражара, само није знао њихова имена. [REDACTED] га је исто тукао стално, он је наставио да их туче и у трећем затвору у који су пребачени, мисли у јесен, а у ком је управник био [REDACTED]. Њега је зно од раније, [REDACTED]. У том затвору су остали све док их нису разменили, док их није Међународни Црвени крст пописао и дао им потврде на којима пише датум размене.

У гаражама је било и млађих и старијих жена, али није био упућен да ли се њима десило неко зло. Ноћу их је чуо да вриште и плачу, али није могао да види због чега.

У гаражама су спавали на бетону, нису имали ничим да се покрију. Што се тиче хране давана им је у малу неку као пластичну шерпицу величине шољице за кафу, у виду тањира са сетом за кафу, у шта су стављали храну за два човека. Нужду су вршили у обичну канту, пред свима. Није било никакве воде, нико им ништа није дао. Ноћу су их тукли, а дању су они које одреди управник Хусо, вођени на копање. Хусо направи распоред и ујутру долази човек води пет овамо, пет тамо, да се копају канали, према Виду, Војковићима... Да се копају траншеји који су били метар дубине и око шестдесет

ширине. Цео дан су копали. Док су копали стражари су се смењивали, неки их нису дирали, а неки су их малтретирали. Док је био у гаражама рањен је када су градили мост између Соколовића. Водили су њега и још петорицу на изградњу тог моста. Мешали су бетон. Правили су мост између Соколовића Колоније и Илице. Током унакрсне ватре између српске и муслиманске стране је рањен. Управник га је тукао пре рањавања. И рањеног су га тукли. Управника описује високог 190 сантиметара са крупном главом. Пре него што је ухапшен имао је 115 килограма, а када је извршена размена око 30 до 40 килограма.

Након што су му предочене фотографије из фото албума "Храсница" сачињеног 14.03.2016. године, сведок је препознао [REDACTED], [REDACTED] и Мујановић Хуса, за ког је рекао да је то тај управник.

Мујановића није познавао пре рата, видео га је само када је био у гаражама, када је био управник. Звали су га Хусо и знао је да се презива Мујановић. У време кад је био у гаражама знао је да се презива Мујановић. Не може да се сети али мисли да је јесен била када је пребијен и када је проглашен мртвим. Јесен је била и када је рањен на мосту који су радили. Када су двојица враћена полумртви или мртви био је Илиндан, дакле 02. август, а он је био рањен пре 02. августа. Дакле, прво је био рањен, не зна које је то доба године било, а касније је било убијање ових лица. Њега су тукли и док није био рањен и пре. Није сигуран за месеце, али је сигуран да је Мујановић Хусеин био управник тог затвора у гаражама.

На главном претресу одржаном дана 10.06.2019.године сведок оштећени је остао при исказу датом у Тужилаштву за ратне злочине дана 09.08.2018. године те је додао да је управника Хуса Мујановића виђао сваки дан, пошто га је изводио и тукао сваку ноћ. Док је био у гаражама није извођен на испитивање код [REDACTED], није давао никакву изјаву код њега, не зна га. Гвозденом шипком га је тукао Мујановић у својој канцеларији.

Након што је извршено препознавање окривљеног од стране сведока оштећеног [REDACTED] исти је изјавио да је то Мујановић Хусо и да га је он тукао.

Сведок [REDACTED] је у свом исказу датом у Тужилаштву за ратне злочине дана 23.10.2018. године, навела да је током, а и после рата живела на Илици, која гравитира Храсници и да је била члан Удружења демократске иницијативе сарајевских Срба, које је имало седиште на Илици. Удружење је било невладина организација и било је основано у фебруару 1996.године, непосредно пред реинтеграцију делова Илице, Грбавице, са циљем да људи остану на Илици и да живе нормално. Били су директно под заштитом ОХР-а и ИТТ-а. Обилазили су Србе који су остали, помагали им колико су могли и умрле сахрањивали.

Када је Општина Илица донела одлуку да се изврши ексхумација православног гробља Храсница, које се налазило код Музичке школе у Храсници, породице које су живе у Источној Илици и чији су чланови били сахрањени на гробљу, су се писмено обратиле њима, траживши да они помогну и организују сам чин ексхумације. Породице су доставиле списак од 23 тела за која су знали да су тамо сахрањени, мада је у гробљу било сахрањено укупно око 87 тела.

[REDACTED]. Учесник ексхумације је била као представник Удружења и била је спона између чланова породице и Градског гробља Покоп. Покоп Високо је добио посао ексхумације

гробља. Договорили су састанак у Општини Илиџа, где су били поред ње присутни двоје од чланова породице, [REDACTED] и [REDACTED], испред покопа Високо, [REDACTED], а испред Општине Илиџа [REDACTED] и [REDACTED]. Одредили су да ексхумација почне 25.10. 1996.године у 8 часова. Добили су и решење од [REDACTED] да могу први дан да изнесу 23 тела, пошто су међу сахрањенима била и лица која су погинула у рату у раздобљу 92./95. година. За ексхумацију је била потребна и сагласност Вишег јавног тужилаштва у Сарајеву, која се тим решењем издаје.

Имали су спискове које су им дали и Општина Илиџа и породице. Упоредила је та два списка и видела да се на списку Општине Илиџа није налазио [REDACTED], који је био на списку породица. Распитала се где би он могао да буде сахрањен па је сазнала да је бачен са неке зграде, или куће у неко двориште и да је одатле багером одвезен на, како су јој рекли, циганско гробље. При самој ексхумацији били су присутни људи који су имали своје сахрањене ту, али и мештани Храснице, Срби који су остали да живе у њој. Обзиром да је Храсница мало место, они су отприлике знали шта се све дешавало, били су живи сведоци свега тога па се она распитивала код сваког. Присуствовала је вађењу сваког тела и то је било грозно. Хтела је да види ко је умро, ко је убијен, када је убијен, ко је био у тим гаражама које су они такође спомињали, па је одприлике, апострофирала људе који су били на гробљу сахрањени а који су настрадали у логору, у тим гаражама. 1992.године, по њиховом казивању, у гаражама су страдали [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] на чијем гробу је писало то име, а можда се звао и [REDACTED], [REDACTED], који је био стари чича и мисли да није ни био војно способан, [REDACTED]. За [REDACTED], нема ништа, нема га на списку. Он није био на гробљу Храсница. На том гробљу је био један леш подељен, за који не знају ни ко је ни шта је и он је сахрањен на гробљу Ваково 09.11.1996. године. Она се распитивала код људи из неких емотивних разлога, страшно јој је било то да гледа. Причали су јој да су пребијани, мучени, а поготово да је [REDACTED] био ужасно мучен, да је био везиван на неком стадиону, да су га пљували и каменовали, али он није био из гаража.

Приликом ексхумације нису били присутни лекари или патолози.

Било је тешко извршити идентификацију сахрањених без ДНК, анализе јер су само кости биле остале од људи који су умрли 1992. године.

Документацију, преписке, кад је ко и где је сахрањен, је задржала као архиву. Било је доста оних који су сахрањени на православном гробљу Влаково 08. и 09.11. 1992.године,које нико није тражио. Први пут о томе говори, јер је у критично време живела на Илиџи, већину времена је проводила сама, па се плашила да јавно каже нешто, због одмазде. Једино је дала списак, као и податке где је ко и кад сахрањен. Ове податке дала је Одељењу за нестале, који је водила полиција Републике Српске. Први списак је дала [REDACTED], који је радио у некој служби везаној за истраживање ратних злочина или у Министарству за избеглице и расељена лица. После је списак дала [REDACTED]. Обојници је рекла да њено име не помињу.

Даље је навела да је 1992. године било борби на Илици и у Храсници. Сећа се и да је нестао [REDACTED] и да су неки људи поубијани у рехабилитационом центру. Пуцњи су се чули од Храснице, са свих страна су се чули. Гранате су падале. Живела је у центру Илице, [REDACTED], поред саме магистрале где су се налазиле зграда општина, пијаца и полицијска станица. Гађали су све те установе, гранате су падале и на њену зграду.

На главном претресу одржаном дана 23.07.2019. године, додала је да су се у Удружењу сваки дан састајали и радили на заштити људских права и свему осталом што је било везано за иста. Након извесног времена су добили допис од неколико чланова породице који су имали своје најближе сроднике сахрањене на православном гробљу у Храсници, које се налазило код музичке школе. Скупштина општине Илица је донела одлуку да се, а гробље премести на локално градско гробље Влахово. Обзиром да су чланови породица желели да своје најближе сахране на гробља која желе, обратили су им се за помоћ и да буду посредници између општине, предузећа које је радило ексхумацију и њих. Надзирала је и координисала контакте са породицама који су тражили своје најближе. Није директно руководила ексхумацијом. По одлуци надлежних власти у Општини Илица, ексхумација је почела 25.10. и трајала је неколико дана, а пренос жртава је трајао чак до 08. новембра. Била је присутна приликом ексхумације целог гробља. Првих дана су ексхумирали око 25 жртава, од укупно сахрањених 86 или 87. Једна од жртва је била сахрањена ван гробља. Сва гробна места, дакле појединачни гробови, су била обележени именом и презименом покојника који у том гробу лежи, изузев једног на ком није било тачно име и презиме. На појединим гробовима су писали датуми рођења и смрти, на некима не.

У то време се у суштини није бавила испитивањем ко је настрадао, нити ратним злочиним, али је на списку који су добили од породица, стајало име извесног [REDACTED], којег је тражио отац. Обишла је цело гробље, али то име и презиме није нашла. Тај човек није ту био сахрањен. Желела је да помогне оцу да пронађе кости свог сина, који је убијен у Храсници, па је путем неких пријатеља покушала да сазна ко је био у затвору, ко је убијен, тако да је сазнала ко је у време 1992. године био у затвору и тамо убијен. Ово истраживање се одвијало после ексхумације. Била је лично присутна приликом ексхумације [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]. За те је особе лично предала документацију. Када су тела предавана, били су присутни искључиво чланови породице, нико није био од представника Републике Српске.

Приликом ексхумације, пред њом нису утврђени узроци смрти, а колико зна, касније није рађена обдукција. Не зна узрок смрти људи који су били сахрањени.

Приликом давања прве изјаве није знала ко је на оптуженичкој клупи, причала је објективно шта зна. Приликом доласка на претрес је сазнала ко је оптужени.

Председник општине је у то време био [REDACTED], један красан човек. У једном разговору је чула да је [REDACTED] био управник затвора, па је била изненађена јер је мислила да се радило о начелнику општине, али јој је саговорник рекао да управник затвора није био [REDACTED], него [REDACTED] Хусо, Хусеин који није Илићанац и који је дошао тамо пред сами рат.

Сведок [REDACTED] је у свом исказу датом у Тужилаштву за ратне злочине дана 14. новембра 2018. године навео да је за време рата боравио у свом стану у Храсници [REDACTED], који се налазио преко пута фудбалског клуба у ком

је некад играо, а касније био тренер. Радио је у [REDACTED]. За време рата је чуо за име Мујановић Хусенина.

Када је почео рат 1992. године, позвали су га из полиције да изађе из свога стана. Испред зграде су била три лица од којих једно са камером. Рекли су му да су из немачке телевизије и да треба да каже да је Србин те да му у Храсници ништа не фали и да није угрожен. Пошто није хтео дати такву изјаву, по њега су, након пар сати, дошли полицајци и одвели га у део Храснице где су били, како сведок рече, небодери. У једној од просторија су га испитивали. Особа која га је испитивала поставила му је питање зашто није хтео дати поменућу изјаву и зашто се није пријавио у армију БиХ, и инсистирајући на томе да је требао дати споменућу изјаву. То је трајало око сат времена. Особу која га је испитивала је тада први пут видео, али му се испитивач није представио. Накнадно је обавештен да га је испитивао Хусеин Мујановић. Мисли да није био једини кога су испитивали на описани начин.

Човека који станује у истој згради, у стану испод његовог, [REDACTED], је полиција почетком рата одвела и он се никад више није вратио у свој стан. Пошто је био у радном воду, на копању, чуо је од осталих да је [REDACTED] убијен у гаражама небодера и да је Мујановић био заповедник тог затвора. Чуо је за пар људи да су одведени у гараже, али не може да се сети ко све.

Зна да је био затворен [REDACTED] који је био врло популаран и омиљен међу људима. После рата га је видео, што значи да није био убијен.

Био је у Храсници у гаражама, али 1993. године, док 1992. године није био, осим на испитивању 1992. године код господина Мујановића, које је описао.

Након што му је предочен фото-албум „Храсница“ са 20 фотографија, сачињен од Службе за откривање ратних злочина 03/2/8/1/1 бр. 230-7586/12 од 14.03.2016. године, сведок је препознао [REDACTED] под бројем 17 и за лице под бројем 10 је навео да је можда тај, након чега је заменик тужиоца за ратне злочине констатовао да је сведок показао фотографију под бројем 10 да је то Мујановић Хусеин.

Даље је навео да директно није видео ништа и да је био кратко у гаражама, 1993. године. Његовог комшију [REDACTED] су ухапсили и била је прича да је био затворен у гаражама, никад се није вратио.

Лично је познавао [REDACTED], [REDACTED]. Познато му је име [REDACTED]. Он га није испитивао, али је чуо да је испитивао друге. Комшија му је рекао да га је баш [REDACTED] испитивао.

Зна сигурно да је група коју су ухватили, од шест, седам људи, која је излазила из Коњица, убијена на Фамосовом стадиону и закопана испод трибина. После су их породице ексхумирале.

После када је био ухапшен, испитивао га је [REDACTED], не зна му презиме, али зна да је био правник [REDACTED].

Све приче је чуо када су копали у радном воду, у ком је почео да ради неколико месеци након почетка рата. Директно су га распоредили у радни вод, као казну што

није хтео да да изјаву за телевизију. Ишао је да копа и на Игману, Бутмиру, и по Врелу Босне. Мисли да је то било лето или рана јесен.

Током целе 1992.године је био у Храсници, падале су гранате по Храсници, око ње јесте било борби, али директно у Храсници није. И струје и воде је некад било, а некад не. На пола Игмана је био резервоар, некад су пуштали па су морали да иду. Постојао је један део близу цамије где је био поток па су ишли ту на воду.

На главном претресу одржаном дана 23.07.2019. године, сведок је додао да је био у затвору у гаражама у Храсници. Те гараже су биле у зградама чији су подруми били претворени у хелије које су биле отприлике 80 цм ширине и дужине око метар. Зна зато што није могао да легне, ни лактове да помера лево, десно. Хелија је имала један мали прозор, кроз који је гледао. Било је ту више врата, што значи и хелија. Врата хелија су затварана једном шипком, која је личила на водоводну цев.

Покушао је са једним пријатељем да побегне из Храснице и оде у Нови Сад, где му се налазила породица. Током покушаја бекства, одмах на почетку, чим су прешли цесту која води према фабрици у Храсници, ухваћени су и одведени у затвор. Дан и ноћ су провели у некој просторији у небодеру. Успут су их тукли и малтретирали. У једној просторији су наставили да га испитују. То је наводно била полицијска станица и из те полицијске станице су га одвели у подрум, у те импровизоване хелије. Ноћ је била кад су га затворили, није добио никакву одлуку или решење о притварању.

Повели су их прво у гараже унутар небодера, али како су оне ваљда биле заузете, одвели су га у хелију зграде, 200 метара одатле, где је као била њихова полицијска станица, тако да је он само прошао кроз тај део, није био увођен у гараже. У гаражи као гаражи није био затворен. Није био притворен 1992.године.

Привођен је 1992.године два пута и тада су га, након испитивања, пуштали, није био затваран трајно. Један од оних који су га испитивали био је Мујановић. Трећи пут је био затворен на дуже време. Одатле није могао да изађе јер су врата била забрављена водоводном цеви, а и чували су га наоружани стражари. Запамтио је ту цев, јер су га њом тукли.

Када је привођен због тога што није хтео дати наручену изјаву за немачку телевизију, нису га испитивали у гаражама. Човек који га је испитивао није се представио, нити је рекао својство у коме га испитује. Не може да се сети од кога је касније чуо име иследника, али је сигуран да је то име које је и раније рекао, Хусеин Мујановић, и да је реч о лицу које је препознао на фотографији. Осим Мујановића, испитивао га је још и извесни [REDACTED].

Суд је исказе сведока [REDACTED] и [REDACTED] ценио појединачно и у односу са осталима, па их је прихватио као истините. Искази су међусобно сагласни у погледу одлучних чињеница, а истовремено комплементарни поводом околности које представљају елементе догађаја који имају помоћни, а не одлучни, значај. Искази су, према ставу суда дати непристрасно, јер нико од испитаних сведока није имао разлога да неосновано терети окривљеног, нико га није лично познавао, нити са њим имао икакав однос, осим једног спорадичног сусрета сведока оштећеног [REDACTED] и окривљеног пре рата, када је окр. Мујановић куповао кућу. Сведоци су, оцена је суда, потпуно

искрено испричали оно чега се сећају особито шта су преживели, где је, обзиром на интензитет траума и преживљених страхаота, у потпуности задржана објективна дистанца према догађају и ниво казивања, без иједног вербалног инцидента у односу на било које лице које је учествовало у њиховом мучењу и наношењу тешких физичких и душевних патњи, како у односу на окривљеног, тако и у односу затворске чуваре или иследнике који су саслушавали неке од сведока.

Приликом оцене исказа испитаних сведока, суд је имао у виду да је кривично дело које је предмет овог поступка извршено пре 27 година, те је немогуће очекивати да се о свим појединостима догађаја и хронологији изјашњавају на потпуно сагласан начин. По мишљењу суда, управо би, у великој мери, сагласни искази упућивали на чињеницу да су сведоци усаглашавали исказе за потребе поступка, односно да су припремани на начин како је то одбрана окривљеног, суштински посредно, указивала. Протек времена од догађаја о којем су сведочили јасно доводи до немогућности фактографске интерпретације, са истоветним детаљима. Потпуно је очекивано и нормално да се забораве или помешају одређени детаљи самог догађаја, посебно они детаљи који су општег карактера, односно немају јак индивидуални значај за онога ко сведочи, посебно не да би се овакви детаљи памтили дуг временски период. Ово тим пре што је очито да је сваки од сведока понаособ, током боравка у затвору војевао своју личну битку да дословно преживи, имајући у виду све услове који су у затвору владали, тачније недостатак елементарних услова за преживљавање. Међутим, то ни у ком случају не значи да је услед тога нужно обеснажена садржина њиховог сведочења о главним, одлучним, чињеницама, односно, да сведоци не говоре истину и да ситне неподударности обавезно цео исказ чине непоузданим. Чак супротно, јер је становиште суда да ове различитости, а оне се огледају у одиста, за одлуку о кривици, неважним детаљима, у ствари уверавају у истинску веродостојност казивања, јер је у питању права аутентичност лично опажање и лични став сваког од испитаних сведока, који доприноси комплементарности ових исказа, а то је у сваком случају квалитет, а никако не недостатак. Ипак, због изнетог става одбране, али и због своје законске обавезе, у првом реду, суд је посветио посебну пажњу оцени исказа сваког сведока и поређењу са осталим исказима не дозволивши да се, уколико се појави сумња у веродостојност и поузданост исказа неког сведока, то тумачи на штету окривљеног.

Окривљени се оптужницом Тужилаштва за ратне злочине КТО бр.10/18 24.12.2018. године терети да је у временском периоду од осмог јула 1992. године до петнаестог октобра 1992. године, за време унутрашњег (немеђународног) оружаног сукоба који се водио на територији Републике Босне и Херцеговине (БиХ), између Војске Републике Српске и Армије БиХ, као припадник оружаних снага Армије БиХ, управник војничког притвора оружаних снага Армија БиХ-Илица у Храсници, кршећи правила садржана у члану 3. став 1 тачка 1. под а) и ц) IV Женевске конвенције о заштити грађанских лица за време рата од 12. августа 1949. године, члана 4. став 1. и 2. под а) и члана 5. став 1. под б) Допунског протокола уз Женевске конвенције од 12. августа 1949. године о заштити жртава немеђународног оружаног сукоба (Протокол II), противзаконито затварао, држећи затворене у притвору, без законског основа и без одлуке надлежног органа, око тридесет српских цивила, у својству управника војничког притвора нечовечно поступао према затвореним српским цивилима наносећи им тешке душевне патње, јер им није обезбедио минимум услова за живот, те издавао наредбе и учествовао у наношењу повреда телесног интегритета, у три различите временски одвојена случаја, у ноћи 2/3.8.1992. године, неутврђеног дана средином јула месеца 1992. године и неутврђеног дана почетком септембра 1992.године, на начине и према оштећенима како је то наведено у изреци.

Окривљени Хусеин Мујановић, кога су заточеници затвора у гаражама звали «Хусо», што је суштински скраћен облик његовог личног имена, извесно је отпочетка рада био управник затвора који је имао службени назив војнички притвор оружаних снага Армија БиХ-Илица у Храсници. Наиме, у складу са исказима сведока [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED], суд је утврдио ову одлучну чуињеницу.

У свом детаљном исказу, датом са идентичним садржајем у претходном поступку и на главном претресу, сведок [REDACTED] навео је како је у радном воду био до уторка, 18.августа 1992.године, након чега је одведен у затвор у гараже. Када је доведен у затвор, управник је био Хусеин Мујановић. Знао га је из виђења, јер је купио кућу оца његовог кума недуго пре рата. Виђао га је са балкона када су стајали некад њих двојица и причали око куће. У затвору је био од 18. августа 1992. до 17. јула 1994.године, али у гаражама до новембра '92.године. Окривљени Мујановић није био све време управник, мисли да је раније отишао, крајем октобра 1992. Хусеин Мујановић је био управник затвора отпочетка до октобра 1992.године, знао је да више није управник јер га више нису виђали. Сећа се да је последњи управник војничког притвор, док је он тамо боравио, био [REDACTED] и да је тада било мање батинања, а били су бољи и општи услови живота. Памти и [REDACTED] као управника. У фото албуму који је сачинио СОРЗ, на фотографији број 10 препознао је окр. Мујановић Хусеина. Већ само ових делова исказа и записника о препознавању из претходног поступка, без дилеме се може закључити да сведок [REDACTED] говори истину, односно да је оно што исказује о окр. Мујановићу тачно. Он је несумњиво знао окривљеног пре рата, једини од свих сведока, а познавао га је из конкретног животног догађаја, куповине куће од оца његовог кума, што учвршћује суд у закључку да је сведок [REDACTED] потпуно сигуран у истоветност окривљеног. На послетку, околност да је сведок без дилеме на фотографији препознао окривљеног, јасно говори у прилог тачности закључка суда. Сведок је временски непогрешиво оријентисан, непогрешиво зна ког датума је одведен у затвор и затворен, ко је тада био управник, докле, што потврђује и садржај Наредбе о смени окривљеног са места управника, те ко је и када још био управник након Мујановића, због чега је потпуно основано поклоњена вера овом сведоку. Сведок зна и да је окривљени био први управник војничког притвора, јер је био притворен у дугом временском периоду, па је практично ветеран, особа која доследно и тачно памти догађаје свог сужањства, пре свега, из егзистенцијалних разлога, због властитог преживљавања.

Сведок [REDACTED], као супруга затвореника, [REDACTED], навела је да [REDACTED] одведен из куће у затвор око 1. маја 1992.године, не зна тачан датум, и да су га, према њеним поузданим сазнањима, ноћу између 1. и 2. августа извели из хелије и тукли док није умро. Следећег дана су га сахранили иза музичке школе у Храсници, преко пута аутобуске станице. [REDACTED], затвореница војничког притвора, јој је рекла да је у затвору управник био неки Хусеин, Хусо, који није био мештанин. Из те приче је разумела, како је рекла, да је он био главни. Мисли да је тај Хусо, када је питао њеног мужа, приликом уласка у хелију код њега, где му је ћерка, рекао „твоја срећа“, јер му је њен муж одговорио да његова породица није у Храсници. Овај сведок не зна прецизне датуме, али је њен супруг подлегао последицама батинања у затвору, у једној страшној ноћи када су живот изгубили многи затвореници, и свакако јој је било значајно да сазна ко је тада у затвору био „главни“, због чега је свакако била упорна да сазна ову чињеницу, тако да је у њено сазнање и његов извор, особе које су у исто време биле затворне, не може сумњати.

Сведок [REDACTED], особа са изузетно трагичном судбином, која је у највећој мери последица боравка у војничком притвору у гаражама, потпуно је јасна и одређена по питању истоветности окривљеног Мујановића и времена које је провео као управник војничког притвора. У том смислу овај сведок је, између осталог навео да су их у гараже, које су се налазиле између два небодера у Храсници, преселили, можда 15. или 16. јула 1992. године. Ту затичу управника, за ког им је у основној школи „Алекса Шантић“ речено да му се обрате, кад буду премештени у гараже, ако буду имали неких проблема. Зна да се управник у гаражама звао „Хусо“ јер им се представио. Био је црн, мршав и висок око 189 до 190 цм, а можда и преко 190 цм. Једино је још био висок стражар [REDACTED], али је био пунији од окривљеног. Хусо их је упознао са секретарицом [REDACTED] и рекао им да се њој обрате ако имају неких проблема, мислећи на женске физиолошке особености. У гаражама су били од половине јула до октобра, новембра, месеца. Сведок оштећена је у фото албуму СОРЗ-а препознала управника „Хусу“, окривљеног Мујановић Хусеина под бројем 10, а препознала га је и у судници, током суђења, када му се јавила са: „Добар дан Хусо“. Исказ овог сведока је целовито и јединствено, потресно, али потпуно истинито, сведочанство о догађају о којем се суди. Одлучну чињеницу о којој је тренутно реч, да је окривљени био управник војничког притвора у гаражама у Храсници у периоду из оптужнице, нико не зна боље од овога сведока. [REDACTED] је дошла са првом групом затвореника, одмах по оснивању затвора и, како рече, ту затекла управника „Хусу“, што недвосмислено потврђује да је он био први управник и да пре њега то нико други није био. Овај сведок потпуно тачно и прецизно, пре извршене процесне радње препознавања, описао је окривљеног са свим његовим карактеристикама, посебно стасом, по коме је био препознатљив. Потврду тога, сведок је показао препознајући окривљеног у фото албуму, а врхунац у препознавању на главном претресу. Ово препознавање коментарисао је један од бранилаца окривљеног, са ставом да је окривљени одиста био тако бруталан, овај сусрет не би био тако уљудан. Суд, пак, овакав однос сведока према окривљеном, оцењује, уз очигледну личну пристојност сведока, кроз исказ који је [REDACTED] дала, рекавши како јој је жао јер сада нема нигде никог, остала је сама, један син јој је погинуо у рату, други је извршио самоубиство, а муж јој је умро. Сама је и то не може нико да јој врати или плати. Сведок [REDACTED] доживела је највећа мучења и понижења у овом затвору, особито за време управе окривљеног Хусеина Мујановића, као и њен син [REDACTED], дечак који је затворен са својих 14 година старости, на крају остајући без целе своје породице, па је осећај могућег гнева код ње надвладан осећајем туге и беспомоћности, коме и приличи реакција коју је [REDACTED] испољила приликом сусрета са окривљеним у судници. Не постоји ни један разлог да би сведок лажно изјавио како је окривљени био управник приликом њеног доласка у војнички притвор, при чему окривљени ни једног тренутка није навео ко му је предао дужност, као што је он своју предао [REDACTED] пре одласка, већ је то претпоставка бранилаца, да је био извесни [REDACTED], што није доказано ничим осим једном неверодостојном пријавом, а о том касније у овој пресуди, уз околност да је особа о којој је реч била у то време [REDACTED] и да се [REDACTED], сведок са кредибилитетом, у овом поступку изразио изузетно позитивно о [REDACTED], наводећи да је: „ [REDACTED] био [REDACTED], један красан човек.“, као и да је у једном разговору је чула да се управник затвора у гаражама звао Хусо, па је била изненађена, јер је мислила да се радило о [REDACTED] али јој је саговорник рекао да управник затвора није био [REDACTED], него [REDACTED] Хусо, Хусеин који није мештанин већ је дошао у Илићу пред сами рат. Због овога, суд је у потпуности поверова [REDACTED], када наводи да је окривљени био управник затвора од самог почетка.

И сведок ██████████, затвореник у гаражама као и претходни сведоци, наводи да није знао ко је управник затвора нити га је то интересовало. Тог човека није знао од раније. Први пут га је видео у затвору. Управник је имао своју канцеларију, као киоск, супротно од ћелије у којој се сведок налазио. У канцеларији се куцало на писаћу машину целе дане. Видео га је лично кроз рупе на вратима од ћелије, а некада су им отварали и сама врата. Управник је имао можда тридесетак година, био је врло висок, корпулентан човек. Једном су му у затвору рекли да им је управник неки Хусо Санџаклија. Након изласка из затвора га није видео. Зна само да је био доста висок, можда и 190 сантиметара. Овај сведок није препознао окривљеног у фото албуму, али је дао велик број података за неспорно утврђење истоветности окривљеног. Навео је име Хусо, порекло, Санџаклија, стас, врло висок и корпулентан, а описао је и његову канцеларију као киоск, који опис даје већи број сведока, бивших затвореника, секретарицу, реч је о извесној ██████████ о којој се изјаснио и сам окривљени у свој одбрани на почетку суђења, и непрекидно куцање писаће машине, што је очито иманентно окривљеном као дугогодишњем раднику у затворској администрације, где је једна од основних делатности израда разне бирократске документације. На главном претресу, пак, сведок је, видевши окривљеног физички пред собом изјавио да га познаје, како је дословно рекао, да га ипак по фаци познаје и да то јесте сигурно он, управник Хусо. Истовремено, овај сведок је у једној од првих реченица свог сведочења навео да га личност управника није интересовала, што је у спектру ставова бивших затвореника о тој теми потпуно разумљиво, посебно са аспекта начина подношења нељудских услова, ради преживљавања у затвору, које неко превазилази сабирањем и анализом што већег броја података о затвору и лицима која у њему имају утицај, док су други усресређени само на себе и своје активности усмерене на голо преживљавање. Очито је сведок ██████████ припадник овог другог концепта, због чега је разумљиво да се није сувише упуштао у упознавање управника и његових склоности. Но упркос томе, он је несумњиво знао управника Хусу, видео га довољно пута и довољно добро да може да га опише и препозна, што је на главном претресу и учинио. Но најважније од свега у овом исказу, у односу на одлучну чињеницу која се утврђује, јесте да је ██████████ ухапшен је 08. јула 1992. године и наконведеног дана у просторијама Основне школе „Алекса Шантић“ одведен у затвор у гаражама, тако да је он један од првих затвореника војничког притвора, па како је окривљени све време боравка овог сведока био управник, јасно је да је то био и 08. јуна, од самог почетка рада затвора, што је супротно његовој одбрани, а ову околност потврђује, поред већ оцењених, и овај сведок.

Сведок оштећени ██████████, како је рекао одведен је раног пролећа, на почетку рата 1992. године у основну школу у Храсници, која је од његове куће удаљена око петсто метара. У школи је био затворен, отприлике, месец или два дана. После тога је премештен у гаражу солитера у коме је живео. У тим гаражама управник је био окривљени Мујановић Хусеин, кога су звали „Хусо“. Мујановића није познавао пре рата. Упознао га је када је био у гаражама, где је био управник, ни после га више није видео. Звали су га Хусо и знао је да се презива Мујановић. И у време кад је био затворен у гаражама, знао је да се управник Хусо презива Мујановић. Управника Хуса Мујановића виђао је свакодневно, јер га је изводио из ћелије и тукао сваку ноћ, описује га као високог око 190 сантиметара, са крупном главом. На главном претресу, након испитивања, упитан да ли препознаје окривљеног, овај сведок је рекао да је окривљени управо тај Мујановић, управник затвора у гаражама, кога су звали Хусо. И овај је сведок по својим сазнањима драгоцен. Он је био затворен у војничком притвору у гаражама, од самог почетка, од када познаје и окривљеног. Сведок је објективан јер, како каже, окривљеног није никада видео ни упознао пре него што је дошао у овај затвор, што искључује могућност да га евентуално неистинито терети. Такође, како сам

каже, окривљени га је тукао свакодневно, па је јасно могао да га види и упамти његов лик, тако да га је, пре него га је препознао, описао кратко и ефектно, истичући његове најочљивије физичке особености. Због тога је било потпуно очекивано да ће сведок [REDACTED] препознати окривљеног, па и по протеклу већег броја година од критичног догађаја. Дакле, закључак суда је да на овом исказу може засновати закључак да је управник војничког притвора, од самог почетка, од јула 1992. године, био окривљени Хусеин Мујановић.

Уз исказе сведока, затвореника и жртава овог затвора, очевидаца целог догађаја о којем се суди, чији су делови који се односе на личност и период обављања дужности управника војничког притвора окривљеног Хусеина Мујановића управо пренети и оцењени од стране суда, и писани документи као што су 1. Захтјев за повраћај акумулатора Пов. бр.07./2292 од 30.07.1992. г., 2. Службена забиљешка од 04.10.1992. 3. Службена забиљешка од 09.10.1992. те 4. Наредба о разрешењу окривљеног од 15.10.1992. г. су материјални докази који јасно и без дилеме указују на чињеницу да је окривљени вршио дужност управника затвора и да ју је вршио у период у којем је то утврђено у изреци.

Први од цитираних докумената је настао 30.јула, дакле пре него је окривљени, према властитом исказу, постао управник, а у периоду пре ноћи 02. на 03.август када је на смрт претучено шест затвореника српске националности, док је као седми који је те ноћи из ћелије изведен и мучен, преживео једино сведок [REDACTED]. Овај доказ, као што је већ речено, само потврђује исказе цитираних сведока, својом садржином, уз закључак да је окривљени неспорни аутор потписа на њему. Сам окривљени је у својој одбрани навео да је он по доласку на место управника потписао неки папир, али сматра да га је потписао ретроактивно, у назад, међутим, како је већ речено, овај доказ само потврђује раније изнета сведочења, чинећи са њима доказну целину, па тај доказ окривљени, својим понуђеним доказима, о чему ће касније бити речи, није успео да оспори.

Преостала три документа, писана доказа, два у виду Службених забиљешки, у којима се окривљени у својству управника војничког притвора и [REDACTED], вероватно у својству службеног лица, иследника, изјашњавају о бекству затвореника [REDACTED], и Нардбе о разрешењу са места управника окривљеног Хусеина Мујановића, коју је потписао [REDACTED], [REDACTED], говоре у прилог утврђења да је окривљени био управник војничког притвора у гаражама у Храсници и да је разрешен 15.октобра 1992.године, што такође својим садржајем потврђује раније цитиране исказе сведока и чини закључак суда о тој одлучној чињеници потпуно извесним.

Окривљени Мујановић је под тачком 1 изреке оглашен кривим за противправно затварање око 30 лица, цивила српске националности. Сва лица која се наводе у оптужници, и за која је у поступку утврђено да су била дуже време затворена у војничком притвору у гаражама, су српске националности и они су очигледно, према њиховим исказима и осталим околностима догађаја, били ухапшени само из разлога своје националне припадности. О томе говоре искази бројних испитаних сведока.

Сведок [REDACTED] наводи да су га, након хапшења, сместили у једну просторију основне школе испод улазних степеница, где је затекао око двадесет Срба које није познавао, да би их касније одвели и затворили у гараже. Гараже су биле удаљене од основне школе око један до два километра. Било је десетак гаража које су изграђене од бетона, и у сваку од њих су сместили по десетак Срба, између осталих и

њега. Зна да су се туче и мучење Срба наставиле, али њега, пребијеног и у стању у којем је био, нису даље тукли. На овакав начин он говори током целог свеочења, помињући Србе, као затворенике и жртве мучења, помињући их и поименце, именом и презименом, неке чак и пореклом из одређених делова БиХ.

Сведок ██████████ навео је у свом исказу да је Храсница претворена у једну врсту логора за Србе. Од почетка ратних збивања у БиХ Храсница је била потпуно блокирана од стране муслиманске војске а линије раздвајања у односу на српску војску су биле миниране, тако да нико од Срба, осим уколико није ризиковао сопствени живот, није могао да напусти Храсницу. Познато му је да су муслимански војници, када је рат почео, упали и у станове других Срба у Храсници, да су их пљачкали, а и да су неке од Срба у становима и убијали. Од почетка рата у Храсници, како је даље изјавио, муслиманске војне формације су формирале много приватних затвора. Свака јединица је у почетку имала свој затвор, који се обично налазио у подрумима стамбених зграда и у које су одвођени искључиво Срби. Касније је формиран логор за Србе, који се налазио у школи "Алекса Шантић", испод степеништа и у коме је било затворено 12 Срба у једној просторији, димензије 1x2x1 метар, а након боравка у школи затвореници из овог логора премештени су у гараже, у улици Игманског партизанског батаљона, Храсница. Сазнања сведока о предметној чињеници су неспорна, он је био становник градског насеља Храсница пре почетка рата, али и током рата, но не само то, већ је био и затвореник и као такав очевидац и актер догађаја, носилац највишег степена сазнања о томе ко је био затворен у војничком притвору у Храсници, те какве су биле појединачне судбине затворених. Због тога не постоји никаква сумња у веродостојност овог исказа, на основу којег је суд, уз остале, утврдио предметну одлучну чињеницу. У Храсници, рекао је, пре рата било је 3 150 Срба, али је већи део њих уочи и почетком рата напустио Храсницу, па их је остало 850. Они су били затворени по разним логорима у Храсници и изложени нечовечном поступању и малтретирању од стране већински Муслимана, а многи од њих су и убијени, или су пак умрли од последица мучења и пребијања и тешких услова живота у Храсници.

██████████, сведок оштећени, затвореник у гаражама, испричао је да су га одвели у Основну школу „Алекса Шантић“ у Храсници, где је био затвор за Србе. Предали су га тамо стражару. У школи је затакао око 20 Срба, затворених у спремнику испод степеница. После су их све, њих укупно око 30, из школе преселили у један солитер, у подрум где је било атомско склониште и гараже. Реч је о војничком привору у којем је управник био окривљени Хусеин Мујановић. Дакле, и из овога је исказа јасно да су у предметном затвору боравили Срби, како је сведок изјавио њих око 3, и да је, према исказу сведока, то практично био затвор за Србе. Овај је исказ потпуно сагласан са већ цитиранима и суд на њему такође заснива свој закључак о коме је реч. На послетку, сви испитан сведоци, свако својим речима, неки уз директно помињање, као овај, остали помињањем имена уз подразумевање наведене околности, потврђују да су у овом затвору, углавном били затворени Срби, мушкарци и жене, те да је једини разлог затварања било њихово етничко порекло, као примарни критеријум, и уз то, као дубоко лични мотив оних који су то чинили, разлог похлепе и стицања противправне користи незаконитим одузимањем имовине затвореним Србима.

Сви сведоци испитани на главном претресу потврдили су навод из оптужнице, да нису добили било какву одлуку о свом притварању, нити им је саопштено да су, и због чега, притворени. Сваки разлог о свом притварању, који су у исказу навели, представља њихово лично мишљење и став изведен на основу догађаја који су претходили, а не и сазнање, а посебно писану одлуку, које су добили од надлежних из затвора у који су доведени или оних који су их у тај затвор довели. Дословно су сви сведоци навели да су

од стране припадника муслиманских јединица, а нико од њих није знао како се оне зову, већ је особе које су их претресле и одвеле знали по именима или надимцима, претресени, лично и њихови станови, а затим ухапшени због разних разлога, од наводног поседовања некаквог оружја и делова униформе, до не одазивања војном позиву. Нико им никада није уручио било какву одлуку о притварању, нити било какав документ о разлозима њиховог боравака у затвору. Из њиховог исказа је видљиво да ни против кога није вођен било какав судски или други кривични поступак, нити постоји икакав документ који би на то указивао. Поједини сведоци потврђују да су вођени на испитивање из затвора у гаржама, [REDACTED], и да су враћани натраг у затвор, али је очигледно да није у питању било каква процедурална активност, већ испитивања везана са њихова сазнања о актуелним приликама у ратним дешавањима.

Током суђења, на предлог одбране окривљеног, као доказ за тврдњу да су сви затвореници имали одлуку надлежног органа о притварању, суд је извео доказ упознавањем са садржином писмена, рјешења о одређивању притвора против [REDACTED], Оружаних снага Републике БиХ, Илица од 19. августа 1992. године, те налог Штаба оружаних снага БиХ, Илица, од 19. августа 1992. године којим се у притвор ставља [REDACTED], као и налог од 21. августа 1992. године да се из притвора изузима [REDACTED] ради обављања оперативних радњи, по предмету због ког је одређена мера притвора, у сатници од 11.30-12.50 часова, налог од 26. августа 1992. године да се из притвора изузима [REDACTED] ради обављања оперативних радњи, по предмету због ког је одређена мера притвора, за период од 12.30-13.20 часова, као и исте такве налоге од 29. августа 1992. године за [REDACTED], од 30. августа 1992. године и 16. септембра 1992. године за [REDACTED].

Оценом свих изведених доказа на ову околност, исказима сведока и писмених доказа, суд налази да су сва лица наведена у оптужници, изузев сведока [REDACTED], противправно затварана и да их је противправно затворио окривљени Хусеин Мујановић, у својству управника затвора. Ни за једно од затворених лица не постоји икакав траг о томе да су затворени на основу било какве одлуке неког надлежног органа и у поступку који је против њих у том тренутку покренут, или текао. Према томе, окривљени је без неопходне одлуке и основа, цивиле српске националности која су му доведени, држао затворена све време током којег се налазио на месту управника затвора.

У односу на сведока [REDACTED] постоји писмена одлука о притварању, због чега суд налази да је он притворен на законом прописан начин, иако овај сведок наводи да никакву одлуку није добио. Ово обзиром на околност да нема сумње у веродостојност документа рјешење о одређивању притвора против [REDACTED], на основу чега суд закључује да је споменути документ истинит и да је постојао у критично време. Међутим, када су у питању Налози за изузимање из притвора, они према ставу суда не представљају основ за притварање, нити се по својој суштини могу сматрати посредним доказом за постојање такве одлуке, због чега суд налази да су ови сведоци, како то и оптужница тврди, притворени противзаконито. Разлог за овакав став суда лежи у томе што је окривљени устројио евиденцију затвореника и био одговоран за њихов број, па је свако напуштање затвора неког од затворених лица могло за њега имати последицу, то се на крају десило и са затвореником [REDACTED] због чега су и достављани ови налози, као осигурање за окривљеног Мујановића, а не као законито поступање.

Тачком два изреке ове пресуде окривљени је оглашен кривим за нечовечно поступање, да је према затвореним српским цивилима у својству управника војничког

притвора поступао нечовечно, наносио им тешке душевне патње и држао их притворене без минималних услова за живот.

Сви испитани сведоци, јединствено, у својим су сведочењима навели да су им током боравка у затвору у гаражама наношене тешке душевне патње и да им тамо нису обезбеђени минимални егзистенцијални животни услови. Сви они су доследно навели како су у тај затвор одведени и тамо боравили под принудом и силом. Боравили су у гаражама које су преграђене, тако да су од једне гараже прављене две ћелије без прозора, вентилације, текуће воде и елементарних санитарних и других услова. Тако сведок [REDACTED] наводи да је било десетак гаража које су изграђене од бетона, и у сваку од њих су сместили по десетак Срба, између осталих и њега. Како је навео, нужду су вршили у самој просторији, у лимену канту која није изношена и сво време се налазила у просторији. Хранили су их тако што би им давали по кришу хлеба и мало некаквог чаја, то им је био један оброк дневно. Ово је трајало око три месеца, након чега им се исхрана побољшала тако што су им давали по два, иста таква, obroка дневно. У свему му је најтеже пало то, што је један затвореника појео његову усирену крв, која му је истекла из сломљене и рањене ноге, на под. Сведок [REDACTED] изјавио је да у затвору у гаражама нико није имао ни простирку, ни покривач. Храна је била веома оскудна. Два пута дневно у малом пластичном тањиру и са две пластичне кашике, добијали су по двојица притвореника храну. Бројали су сваку кашику, да не би неко узео више или мање хране од другог, са којим ју је делио, и тако су се хранили. Избројали су по 12 кашикица те чорбе по особи, за оброк. Кашичице су биле мање од супених, оне којима се хране деца када су још малена. Нису имали тоалете, нужду су вршили у испражњене лимене конзерве. [REDACTED], више пута спомињани сведок, поводом услова живота у затвору гараже, изјавио је да су се гараже налазиле испод два небодера. Не зна колико је гаража било, али зна да су преграђиване и да су од једне гараже направили две ћелије, да би могло стати више затвореника у једну. У последњој гаражи у низу, у којој је био и он, било их је око десетак затвореника, била је толико уска, ширине не веће од метар, површине мање од 20 м². Није било простора да се исправи дужином тела попреко, могао је само уздуж. Ћелије нису имале прозоре, имале су дрвена врата са малим отвором, кроз који су гледали према месту где су их некад извели да прошетају. Та уска преграђена гаража није имала светло, ни електричну струју, није било воде, канализације, нису имали прозор, био је потпуни мрак. Имали су једну велику конзерву од воћа за вршење нужде и флашу воде. Спавао је на бетону и имао је неку деку, поњаву, али пошто је био август, било је топло, па се није смрзавао. Резе на вратима су биле слабе, то је прављено за потребе њих Срба, јер откад се рат завршио, гараже се користе у уобичајне сврхе. Давали су им мало хране, али је он са рада знао донети јабука или хлеба. Једном дневно су јели, њих двојица су бројали по дванаест кашика супе, односно топле воде, без меса или поврћа, хлеба је било, како кад. Некад им је неки стражар давао мало дебљу кришку. Касније, не може да се сети када, су почели да једу пасуљ, исто једном дневно, који ништа није био бољи од супе, и исто су га делили тако што су бројали кашике. Пре него што је ухапшен имао је преко 70 до 80 килограма, а онда је за кратко време, за само један месец, смршао 25 килограма. И не само он, него сви. Кости су им се виделе. Није било хране. Сећа се да су их 1994.године повели на купање на „Фамосово“ игралиште, и да је [REDACTED] био је толико мршав да је имао реп. Сви су били мршави, али је [REDACTED] био сами костур. Спавали су на бетону. Отимали су се за комад неке простирке. Није долазио ни лекар ни медицински техничар, нико од здравственог особља да обиђе њега и људе који су били са њим у соби, да утврде да ли су повређени, болесни или им нешто недостаје. Није никад имао могућност да одржава минимум личне хигијене, није могао да се умије, опере, обрије. У септембру је тек први пут изашао из те просторије. Након што је управник Хусо отишао, смењен, ишли су једном на игралиште да се окупају.

Оштећена ██████████, супруга покојног ██████████ који је умро од последица пребијања у војничком притвору у Гаржама, у Храсници, изјашњавајући се о својим сазнањима какви су били услови живота у овом затвору, навела како јој је ██████████, приликом једне посете, као супрузи његовог друга из затвора, рекао да га је ██████████ спасавао када су га тукли у затвору у гаражама. Давао му је мокраћу да пије уместо воде, јер воде нису имали, нису им је давали. Касније је њен муж почео да мокри крв, због повреда од туче и мучења, па није више могао да даје мокраћу. ██████████, већ више пута спомињани сведок са великим фондом сазнања о догађајима у затвору у гаражама и великим кредибилитетом због тргедије коју је боравком у овом затвору доживела, о условима живота у затвору навела је, пре свега, да је у гаражама је било потпуно неусловно и да су у школи, где су претходно били затворени, имали боље хигијенске услове, јер су ишли у школски ВЦ. У гаражама су имали једну лимену канту у коју су вршили нужду. У истој просторији су спавали, јели и вршили нужду. Заробљени мушкарци, Срби, су истресали те канте свакога јутра. У ћелији, бр.6, која је била површином највећа, биле су смештене све жене. Било је укупно 7 или 8 жена. Просторија је била мала и морале су све да леже на истој страни тела, на боку. Ако се једна од њих окренула, морале су истовремено и све остале да се окрену. Није могла једна да лежи на леђима или стомаку, него су све лежале на боку. Имале су мало простора на месту где је стајала канта и где су им биле ноге, а остали простор, од зида до зида, је био попуњен њиховим телима. Спавали су на бетону. Храну су добијали два пута дневно, неко вариво и по једну кришку хлеба, мале величине, можда дебљине њена два прста. Храну су им сипали у неке чиније из које је јело двоје, са пластичним кашикама. Када су размењени, после годину и један дан боравка у затвору, имала је 45 килограма од својих ранијих 70 до 72 килограма, а син јој је изгледао тако да се није могао препознати. Муж и старији син ██████████ их нису препознали у Црвеном крсту на Илици када су се по изласку из затвора први пут сусрели. Надаље, сведок ██████████, такође један од затвореника, описао је да, када су дошли у затвор у гаражама, је тамо било неуредно, пошто су гараже биле преграђиване, а отпаци од преграђивања нису били почишћени. Ништа нису имали, ни ћебад, ни простирке, бетон је био и горе и доле. Била је катастрофа. Нико их није саслушавао, само су их сместили у те гараже. Два месеца је провео у затвору и једино он је, од свих затвореника, пуштен. Једино њега нису тукли. Мисли да људски ум не може измислити то што је он у овом затвору доживео. Између себе су затвореници ретко причали. Били су пребијени и исцрпљени од глади. Били су у полусну док су се опорављали, а кад се опораве, поново су их тукли. У гаражама их нико није посећивао, били су потпуно изоловани. Нису уопште били регистровани. Чак ни у Црвеном крсту. Били су одређени за одстрел. Два месеца се није умио ни пресвукао. Спавали су на бетону, храну су добијали једном дневно и то кришку хлеба и мало чорбе. Да је имао чиме, одузео би себи живот, таква је глад била. Нужду су вршили у просторији где су боравили, у канту коју би износио и празнио ујутру, ██████████. Добијали су једну флашу воде дневно коју су делили сви у ћелији, али је нису пили, због глади. Нису извођени на принудни рад, јер су људи били испребијани и нису могли ни да ходају, а камоли да раде. Један од најспомињанијих сведока, по обиљу података које памти у догађајима у затвору у гаражама, у критичном периоду, ██████████ изјавио је да је из Основне школе „Алекса Шантић“ премештен у гараже солитера у коме је до хапшења живео. Од склоништа и гараже у подруму солитера направили су ћелије са вратима и малим прозором на њима, где су људе затварали. У гаражама су спавали на бетону, нису имали ничим да се покрију. Што се тиче хране давана им је у малу пластичну шерпу, величине шољице за кафу, у коју су стављали храну за два човека. Нужду су вршили у обичну канту, пред свима. Није било никакве воде. Ноћу су их тукли, а дању су они које одреди управник Хусо, вођени на копање.

Искази ових сведока, принудних хроничара догађаја у војничком притвору у гаражама Храснице, једини су, али и потпуно довољан, доказ за тврдње из оптужнице под тачком 2. Сведоци, најтачније је рећи жртве нечовечног поступања окривљеног и осталих затворски стражара, као што се види, детаљно су и потпуно јединствено, може се употребити израз хорски, описали услове живота у овом затвору. Од самог изгледа затвора и ћелија, њихове површине те последица за утамничене које је та околност дневно производила. У истом смислу, описали су исхрану и дугорочне последице које је ова нанела затворенима у том затвору. Једниствено су описали и хигијенске услове, као и околности са пијаћом водом. Сумарно, око услова се сви слажу. Дисонанција постоји, донекле у исказу [REDACTED], јер она наводи да је било воде, посета имедицинске помоћи, док остали то поричу. Суд закључује да и у односу на ову инкриминацију сви сведоци говоре истину, а да је узрок ове несагласности у чињници да је очигледно окривљени допуштао женама посете и медицинску помоћ, показујуће у том смислу самилост према затвореницама, док је према мушким затвореницима исказивао крајњу бруталност, не омогућавајући им пружње лекарске помоћи након пребијања, услед чега је, очигледно, већина подлегла повредама. Исто је и код омогућавања посета, где је одржавање личне хигијене код жена вероватно имало пресудну улогу у томе, јер су им у посетама доносили чисту одећу или неко средство за хигијену. Једноставно, околност да су затворене жене имале некакву медицинску бригу и право на посете, не значи да су та права могли да остваре и мушкарци, а кроз исказ цитираних сведока јасно је и да нису, па суд ове наводе из оптужнице сматра потпуно доказаним.

Тачком три изреке ове пресуде окривљени је оглашем кривим да је наредио непознатим затворским стражарима да се мушки затвореници ноћу изводе из њихових ћелија и одводе у атомско склониште, пребијају и муче, наносе им патње и повреде телесног интегритета, након тога описујући три конкретна, временски одвојена, догађаја.

Први од њих догодио се ноћу између 02. и 03. августа '92. када је од последица пребијања смрт наступила код [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED]. Једини затвореник који је те ноће изведен и пребијен, а преживео је, био је сведок [REDACTED], иако су за њега стражари помисли да је подлегао повредама.

Докази за ово утврђење суда леже у исказима сведока очевидаца, али и писменој документацији. Сви испитани сведоци сагласно наводе да су затвореници извођени у атомско склониште, да су им наносене велике патње, повреде телесног интегритета и здравља. Сведок [REDACTED], сведок [REDACTED], сведок [REDACTED], сведок [REDACTED], сведок [REDACTED] те сведок [REDACTED] веома су уверљиво и садржајно описивали своја сазнања о догађају у ноћи 02. и 03. августа '92, на верски празник Илиндан.

Сведок [REDACTED] навео је да је у гараже дошао полумртав од батина, које је добио у Основној школи „Алекса Шантић“. Зна да су се туче и мучење Срба наставиле, али њега, пребијеног и у стању у којем је био, нису даље тукли. Ту се практиковало извођење затвореника напоље, односно у ходник и њихово премлаћивање. То су радили стражари, чувари притвора, а међу њима и она иста лица која су њега и друге претходно тукли и мучили у основној школи. Након пет или шест дана од његовог доласка у притвор, ноћу око 01 час, чувари [REDACTED], који је био Санцаклија, поменути [REDACTED], на челу са управником затвора, који је тада био такође Санцаклија, су извели тројицу притвореника из ћелије у којој је и он био

смештен, и после сат времена их вратили убацивши их кроз врата на тло, поред њега. Ови затвореници били су тако пребијени, да су у ствари били на издисају. То су били [REDACTED], дакле реч је о [REDACTED], чини му се један [REDACTED], реч је о старцу од 92 године, [REDACTED], а имена трећег не може да се сети. Они су били потпуно измасакрирани и крвави, тачније мртви. Те убијене Србе су изнели из његове хелије 24 сата након што су их унели.

Сведок [REDACTED] изјавио је да је, као припадник радног вода у који је насилно укључен, радио послове по Храсници, чиме је руководио један Рома, [REDACTED] и који је раније радио у градској чистоћи. Баш код гаража у којима је био војнички притвор су имали зборно место сваког јутро. Ту би се скупљали и одатле су ишли да чисте улице, склањају отпатке од гранатирања. Склањали су и лешеве, ако неко погине. И у гаражама су нашли нека тела. Пошто су се скупљали код гаража, чекали су горе, нису улазили на метална врата за улазак у затвор. Сећа се да је неко од њих извукао из гаража тело једног човека, за ког је накнадно сазнао да је [REDACTED]. [REDACTED] је пре рата радио са њим и добро га је познавао. Накнадно је сазнао и да је [REDACTED] био пребијен и да је умро у тим гаражама, тачније у последњој гаражи у низу. О и још један из радног вода леш су одвукли уз помоћ панела са два точка, до гробља, места које је направљено да се на њему закопавају лешеве, док трају ратни сукоби. Сећа се да су још један леш из затвора у гаражама тако одвукли.

Сведок [REDACTED] испричао је аутентично сведочење, и сам жртва пребијања те ноћи. Он је навео, сведочећи о ноћи 02. на 03. август 1992. године, да је била ноћ када су га чувари извели из хелије, везали неком жицом и одвели у склониште. У њему је било десетак чувара. Тукли су га дуго и непрекидно, а након што је један од њих рекао да четник никако да падне, други је рекао да га одвежу. Пошто су га одвезали, човек у СМБ униформи се затрчао и чизмом га ударио у стомак, оборивши га тим ударцем на тло. После тога су наставили да га туку. Вриштали су на њега да се диже, да устане... Чувар [REDACTED] је отишао по канту воде. Просули су на њега три канте воде. Чуо је како говори да је мртав. Ухватио га је за косу и вукао певајући до његове хелије у коју су га убацили. Певао је да нема више [REDACTED] није жив, мислећи на њега, [REDACTED]. После тога је управник Хусо, окривљени Хусеин Мујановић, позвао је [REDACTED] из његове хелије кога су такође тукли у склоништу. Вратили су га мртвог. Управник Хусо је прозвао [REDACTED] који је, након што су га вратили у хелију и након што га је затвореник [REDACTED] подигао, издахнуо. То је било исту ноћ када су њега прогласили мртвим, мислећи и да јесте, обзиром како и колико су га тукли, али је он ипак преживео. Тукли су га и пре те ноћи, а и после тога. Увек је Хусо прозивао затворенике које су изводили из хелије да их туку.

Сведок [REDACTED] у свом је исказу поводом овог догађаја изјавио да се сећа извесног [REDACTED] који је такође био затворен у гаражама и који је исто убијен у хелији, 02. августа 1992. године. Тада је био напад муслиманске војске на фабрику „Фамос“, коју су држали Срби. Изгинуло је пуно њихових војника, па су се пребијањем затворених Срба светили. [REDACTED] су само то вече извели и одвели у склониште. Вратили си га у хелију мртвог. Те ноћи су четири човека убијена батинањем. Убијен је и [REDACTED]. Њега су у хелију довели живог, био је унакажен батинама. Само је тражио да пије воду, али је није било, и за пет минута је умро. Сви су међусобно били другови, [REDACTED] је био омиљен међу људима. У суседним хелијама су те ноћ страдали [REDACTED] и још један, али није сигуран да ли је то био [REDACTED] или [REDACTED]. [REDACTED]. Слабије га је познавао од осталих. Ујутру су он и [REDACTED]

██████████, мртовог ██████████ изнели из хелије, а ██████████ су изнели друга двојица, након чега су два Србина из радног вода, од којих је један ██████████ који су били задужени да износе и сахрањују мртве Србе, донели сандуке у које су их ставили, а затим сву четворицу сахранили код једне школе у Храсници, где су сахрањивали Србе преминуле у том времену.

██████████ је усвом исказу, а поводом овог догађаја, испричао да су сви прво били затворени у основној школи "Алекса Шантић", да су касније затвореници одатле премештени у затвор гараже у улици Игманског партизанског батаљона. Рекао је да су у затвору у гаражама убијени ██████████ и ██████████ и да је он лично, заједно са још неким Србима из радне јединице ту тројицу сахранио на гробљу које су Муслимани звали "гробље за четнике". Приликом сахране видео је да је стомак ██████████ био сав у крвним подливима, док је код ██████████ видео да су му били поломљени вратни пршљенови. На лешевима није било трагова пројектила, већ су видели повреде од батинања, тучења, и да су вероватно убијени од удараца неким тупим, тврдим, предметима.

██████████, сведочећи на конкретну околност, навела је како су мушкарце тукли, рекла је, немилице и увек су се та пребијања и мучења поклапала се са муслиманским или православним верским празницима. Тако су, на пример, 2. августа 1992. године, на Илиндан, када се догодио напад српских снага на Војковиће, извели један број мушкараца у атомско склониште и премлатили их. У гаражама је први убијен ██████████, а убијен је и ██████████ који је имао деведесет и нешто година. Мисли да је негде око 7 – 8 људи, можда и више, убијено батинањем у гаражама. Мање није сигурно.

Искази цитираних сведока су у основи потпуно подударни, сагласни, а особености ситуација у којима су се појединачно налазили у тој ноћи чине те исказе конмплементарним. Сваки од сведока има своја лична сазнања, по извору, о томе ко је и када одведен из хелије у којој је боравио и како је, и у каквом, здравственом стању врећен након тога, на који начин је, након што је издахнуо, однет из хелије, те где је сахрањен. Подударност исказа очита је у погледу чувара који су учествовали у пребијању, те руководећој и активној улози окривљеног у том догађају. Дакле, у овом корпусу сведока, сведочио је сведок ██████████, који је и сам пребијен те ноћи и за кога су, видевши у каквом је стању и знајући на који начин су га све тукли и мучили, основано помислили да је и он мртав, ██████████ које је био у истој хелији са ██████████ и ██████████ и лично је сведочио о начину и тренутку њихове смрти, а налазио се у хелији поред ██████████ и ██████████, који су такође исте ноћи на смрт пребијени, ██████████ и ██████████ који су сахранили покојне ██████████, ██████████ и ██████████ те ██████████ и ██████████ који су били затвореници у војничком притвору, у том тренутку, и из своје хелије чули све што се догађало те ноћи у затвору.

Сви они су у својим исказима потврдили да је у прозивању и мучењу учествовао окривљени и да је тачно знао које су биле последице мучења затвореника те ноћи. Такође, из ових сведочења је очигледно да нико од медицинског особља није притекао пребијенима у помоћ, или им указао медицинску заштиту, већ су пуштени да издахну од последица батинања, у најтежим мукама. Садржину споменутих исказа потврђује и исказ сведока ██████████ која је у својству сведока али и представника породица оштећених и координатора, присуствовала ексхумацији и идентификацији посмртних остатака оштећених са тзв. православног гробља Храсница, које се налазило код

Музичке школе, и то [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] и [REDACTED], који су били заточени у затвору у гаражама, тамо тучени, мучени и тако убијени. За сваког од ових покојних заточеника постоји и извод из матичне књиге умрлих, као веродостојна потврда о смрти тога лица, при чему обдукција није могла бити урађена услед протека времена, али и због тога што власти које су управљале подручјем на коме се привремено гробље налазило, како је то навела [REDACTED], али и неки чланови породица убијених, нису то дозволиле, већ су ултимативно захтевале да се потпише изјава којом се потврђује да су умрли природном смрћу. Обзиром на сагласност и комплементарност изведених доказа, суд је са потпуном извесношћу утврдио да је окривљени издавао наредбе и учествовао у nanoшењу повреда телесног интегритета, на начин описан у опису под А, тачке три, изреке пресуде.

Други од догађаја, описан под Б изреке, у тачки три, догодио се средином јула 1992. године, у просторији коју је окривљени Хусеин Мујановић користио као своју канцеларију, када су притворски стражари, [REDACTED] и [REDACTED] довели сведока оштећеног [REDACTED] по наредби окривљеног, где га је он по довођењу, више пута ударио гвозденим шипком промера 10 цм у пределу главе и леђа, услед чега је оштећени пао на тло, а окривљени наставио да га удара рукама и ногама по глави и телу, од чега је оштећени изгубио свест и задобио телесне повреде. О томе је сведочио сам оштећени [REDACTED].

Он је у свом исказу навео, да су га једно вече [REDACTED] и [REDACTED] [REDACTED], затворски чувари извели из хелије у којој се налазио и одвели код управника Хусе, окривљеног Мујановића, у канцеларију, да га он туче и малтретира. У канцеларији је у тренутку његовог довођења била и секретарица окривљеног, сведок мисли да се звала [REDACTED], а у ствари се звала [REDACTED]. Када су га увели у канцеларију, управник Хусо, окривљени Хусеин Мујановић, га је питао одакле је, да ли је Фочак или је четник или [REDACTED] што је очигледно, у складу са вредносним системом окривљеног, била гора од горе квалификације. Сведок оштећени му није ни одговорио, а окривљени је узео гвоздену шипку, по мишљењу сведока [REDACTED] арматуру, дебљине 10 милиметара и њоме почео да га туче. Малтретирао га је, како сведок рече, и иживљавао се на њему. Ударио га је шипком три пута по глави и леђима, чинио је то све док га није оборио на тло, након чега га је шутирао чизмама, док је овај лежао на поду. Изгубио је свест. Након тога су га [REDACTED] и [REDACTED] [REDACTED] вратили и бацили у хелију. Тек тада је дошао себи. Крварио је. Сваку ноћ су га тукли. Управник Хусо је отварао шалтер и прозивао их по именима и презименима, након чега су долазили његови, изводили их једног по једног и одводили у склониште иза хелија.

Исказ сведока [REDACTED] оцењен је у више наврата у образложењу ове пресуде. Једном начелно и неколико пута по деловима који су послужили за утврђење конкретних одлучних чињеница у поводу инкриминација из оптужнице. Због тога, оцењујући овај део његовог исказа, суд налази да су разлози истоветни као они већ изнети и да је исказ овога сведока у свим досадашњим деловима потврђен исказима осталих сведока, где су њихови искази међусобно сагласни и комплементарни. Сведок [REDACTED] је, што у својим исказима потврђује и већина сведока, сви они који су га познавали, пребијан и мучен, како он сам каже, скоро сваке ноћ, до те мере да су његови мучитељи, у догађају који претходи овоме, помислили да је мртав, знајући каквим су га интензитетом и са каквом бруталношћу тукли. Обзиром на све ово, није постојао нити један разлог, особито што окривљени поводом актуелног догађаја не

износи тзв активно одбрану већ само пуко порицање исказа који га терети, да суд не повеује [REDACTED], због чега је исказ прихватио као истинит и на њему засновао своју одлуку.

Последњи догађај из тачке три, јесте онај описан под В, у којем је окривљени почетком месеца септембра 1992. године, заједно са извесним стражаром [REDACTED] и још два припадника притворске страже, мучио и телесно повредио оштећеног [REDACTED], тако што је најпре притворски стражар [REDACTED] извео оштећеног из његове ћелије и одвео га у атомско склониште, где су га сви тукли палицама, кундацима, рукама и ногама у пределу главе и тела, да би му потом наредили да рашири ноге након чега је задобио и ударац чизмом у гениталије, услед чега је [REDACTED] задобио телесне повреде. О овоме догађају сведочио је сам оштећени [REDACTED].

Он је у свом исказу навео како је почетком септембра, у његову ћелију дошао је [REDACTED] због униформе, отворио је резу, потом и врата, а поред њега је стајао и управник, окривљени Хусеин Мујановић и још неки стражари. Сви заједно су га одвели у атомско склониште са гвозденим вратима. Био је већ мрак, али су они носили неку светиљку. Са њим су ишла четворица или петорица стражара и [REDACTED], а касније су дошла још два момка, Сандаклије, које он није познавао. Када су ушли тамо, почела је туча, препознао је управника по гласу, пошто је био мрак, а тако је препознао и [REDACTED]. Тукли су га ногама, палицом, кундацима, чизмама... Прво је стао уз зид, ту, у тој гаражи, а након пребијања и падања тукли су га по ноктима, по прстима. Чизмама су га ударали у гениталије, па је он за следећи пут припремио од крпа штитник. Још једном су га тукли и након тога више не, али су тукли друге. То је знао јер се у гаражи чуло кад неко јечи, чује се ако неког туку. У том, другом, пребијању, главну улогу је имао [REDACTED], којег зна јер је радио са њим пре рата.

И овај исказ, као и исказ [REDACTED], више пута је до сада оцењен, па га суд прихвати из већ наведених разлога. Исказ сведока [REDACTED], у свим сегментима, потврђен је исказима осталих испитаних сведока, практично до јединствености, где посебности у казивању извиру из начина сазнања, тачније, неки су сведоци били присутни, на пример, извођењу неког затвореника из ћелије, неки су били присутни његовом батинању и наношењу повреда, неки су то само чули, јер се у затвору све могло чути пошто је био мали и сви су једни другима били близу, док су они из последње групе сведока односили тела и сахрањивали их, па су сагласно томе и искази изношени по начину сазнања и специфичностима која ти начини носе. У конкретном случају, једини сведок овога догађаја је сам оштећени, но како је суд проверио истинитост његовог исказа у већини делова садржином других изведених доказа, није било разлога да не поверује и овом делу исказа сведока [REDACTED] и да на њему заснује своју одлуку.

Имајући у виду све изведено доказе суд је на становишту да је одбрана окривљеног Хусеина Мујановића у потуности неоснована.

Окривљени се у почетку бранио да уопште није био управник, нити је био у Сарајеву, па ни у Храсници, у временском периоду из оптужнице, да би касније, очито схвативши непобитну садржину доказа, видљиво је да се усредредио на оне писане понајпре, одбрану променио наводећи како јесте био управник, али од друге половине месеца августа 1992. године, након што је био мобилисан у ОС Р БиХ дана 26.08.1992. што доказује Уверењем Федералног Министарства за питање бораци и инвалида одбрамбено-ослободилачког рата БиХ од 29.03.1919.године, никако пре тог датума, јер је то био основ за његово постављење на место управника војничког притвора. У

фактичком смислу таквом одбраном окривљени је порекао своје присуству у кључним догађајима који га терете, особито оним наведеним под тачком три изреке.

О том делу одбране, суд је свој став изнео оценом исказа сведока и писаних доказа, што је наведено у досадашњем делу образложења. На овом месту треба навести да је доказ о наводном мобилисању окривљеног, издат 2019.године на његов захтев, и да је реч о статусној ствари и управноправној чињеници, која суштински ни на који начин, и то не само због форме у којој је овај податак изнет и због чега, већ и због специфичних, ратних, околности периода у којем се догађај о којем се суди догодио, околност када је формално, евентуално, окривљени приступио ОС Р БиХ, не може бити релевантнија ни истинитија као доказ да је од тада постао и управник војничког притвора у гаражама у Храсници, од исказа великог броја испитаних сведока и писаних доказа који својим садржајем говоре потпуно супротно. Дакле, чак и да је тачно да је окривљени формално ступио у ОС на дан који пише у уверењу, ова околност, потпуно извесно, нема значај за чињеницу да је управник војничког притвора у Храсничким гаражама постао пре тог датума, јер је реч о ратном добу и хитним, неодложним, са аспекта планирања, поступцима, који у таквим околностима не трпе никакво одлагање, а камоли формализме тог типа, као што је формално приступање ОС да би неко стекао формалне услове за обављање одређеног ратног задатака или му била поверена одређена ратна дужност. Овакав закључак суда потврђује и одбрана окривљеног, који наводи да је близина ратног попршта, условила хитна поступања и значајно отежавала живот, наводећи и описујући да су борбена дејства било готово непрекидна и да је Храсница често гранатирана. Такође, очито је било нужно основати војнички притвор, а окривљени је као особа са искуством на тим пословима био идеалан управник, тако да је хитност опредељивала његово именовање, а никако не стицање неких формалних услова.

Суд је као датум постављења окривљеног Мујановића на дужност управника војничког притвора оружаних снага Армије БиХ, утврдио дан 08.07.1992.године, јер су први затвореници баш тога дана доведени у овај затвор из основне школе "Алекса Шантић", где су до тада били затворени и мучени. Ово произилази из исказа [REDACTED] и [REDACTED], док сведок [REDACTED] говори о блиском датуму наводећи да је у тај затвор премештена 15. или 16. јула. Као датум престанка његове дужности управника, утврђен је 15. октобра 1992. године, што је датум из наредбе о његовом разрешењу, која је већ цитирана и оцењена у овој пресуди, с тим да поједини бивши затвореници, као што су [REDACTED] у свом сведочењу потврђују оквирно тачност овог датума. Окривљени се бранио како су му рекли да је први управник притвора био [REDACTED], од маја до августа, али да он то поуздано не зна, нити је извршио примопредају дужности са претходником. На овом месту, уз све што је до сада речено о актуелној чињеници и разлозима и начину њеног утврђења, треба навести да је затвор почео радити, без одлуке и званичног отварања, управо 08.јула, када су у њега одвели прве затвореника из основне школе „Алекса Шантић“, тако да је потпуно немогуће да је окривљени имао претходника на том месту.

У својој одбрани окривљени Мујановић је навео да није он хапсио и доводио затворенике у овај затвор, већ је то учинио [REDACTED], војни командант. Овај његов навод је елементарно нетачан и логички неодбрањив. Наиме, тачно је да су војна лица, у униформама или без њих, али са неспорном припадношћу тим структурама, лишавала слободе потоње затворенике, Србе, али их они нису ни фактички ни формално затварали у предметни војнички притвор. То је искључиво чинио лично окривљени Мујановић Хусеин, званични управник притвора, који је приликом пријема био у обавези да идентификује свако лице које му је доведено, затражи одлуку

надлежног органа о разлозима притварања и дужини трајања притвора, као и да утврди здравствено стање притвореног лица. Без одлуке о притварању, он није могао да прими у притвор доведено лице. Ово је околност која је ноторна, позната сваком лаику, а камоли лицу које је професионално у дужем временском периоду и пре овога догађаја обављало послове у затворској управи на АП Косово и Метохија, као што је то окривљени Хусеин Мујановић. На послетку, окривљени је у својој материјалној одбрани изричито навео да је имао затворску архиву притворених лица, иако каже да није сваки од затвореника имао свој картон. Суштински, он је увек знао тачан број притворених и редовно га је проверавао, баш као што је знао и њихово здравствено стање, о чему ће касније бити речи. Дакле, окривљени је, без икакве дилеме, примао доведене људе, реч је о особама српске националности, и притварао их, изузев једног случаја, без икакве одлуке надлежног органа о притварању, чак велику већину њих у тешком физичком стању, са видљивим телесним повредама од батинања и мучења, при чему им није омогућио било какву лекарску помоћ.

У завршној речи, његов бранилац је навео да затвореници нису затварани по националној основи. Суд је о томе дао своје разлоге, али још једном треба нагласити да је у војничком притвору било око 30 Срба, који, изузев сведока [REDACTED], нису тамо утамничени са било каквим правним основом и релевантном, тачније било каквом, одлуком надлежног органа, свима је то било јасно и практично ноторно, што значи да је једини разлог њиховог притварања била националана припадност, то што су по рођењу Срби. Околност да је поред затворених Срба у војничком притвору у гаражама био и других затвореника, нема никакав значај да по било ком основу промени овај закључак суда. Такође, као прилог правилности овог закључка, посредан наравно, јесте и део одбране окривљеног, који је првобитно изјавио како је чуо да је у војничком притвору било највише затвореника српске националности.

Окривљени је у својој одбрани навео да је лоше услове у војничком притвору затекао, да се свакодневно трудио да их побољша, пре свега писао и требовао ћебад и остали инвентар, обезбеђивао свакодневну медицинску заштиту путем медицинских радника, увек техничара, а повремено и лекара. Међутим, овакав његов навод у потпуности су оповргли својим исказима испитани сведоци, јер сви до једног, јединствено, наводе да су њихови сапатници, лица која су са њима заједно била затворена, изгубили живот услед последица пребијања, при чему им нико није пружио лекарску помоћ, чак нису добили ни воду, да се окрепе након пребијања. У том смислу у образложењу ове пресуде изнети су и оцењени делови исказа сведока очевидаца и оштећених. Испитани сведоци навели су и да је окривљени, макар и због позиције на којој се налазила његова канцеларија у односу на остале ћелије у којима су били затворени, морао у реалном времену, личним опажањем, знати да су неки од њих повређени, а камоли што сви сведоци потврђују да је окривљени Хусеин Мујановић лично учествовао у прозивању, одвођењу и пребијању затвореника, тако да се о томе најпре могао уверити на тај начин, непосредно. Околност коју наводи сведок [REDACTED], да је било пружања лекарске помоћи и неге, суд је образложио приликом оцене тог дела њеног исказа, где је реч о редовној медицинској, рутинској контроли женских затвореника, док се то не односи на мушкарце који су пребијани, а након тога остављени да умру без помоћи било какве врсте, од последица пребијања.

Одбрана окривљеног наводи да суд није извео предложени доказ увидом у Монографију Првог корпуса Армије Босне и Херцеговине, из које се види да је Армија Босне и Херцеговине имала 1992. године у лето имала офанзивна дејства која су се одвијала директно преко Храснице, што је према ставу одбране у основи отежавала сваки облик живота у Храсници. Суд, пак, овај навод одбране у потпуности прихвата не

чинећи га спорним на ма који начин, потпуно акцептирајући чињеницу да је критично време из оптужнице било тешко време за све житеље тог дела Сарајева. Ипак, реч је о општој околности која је, по својим размерама и последицама, имала утицај на услове и квалитет свакодневног живота, али је у конкретном случају била извршена очигледна диференцијација између тамничара и затвореника, у којој су услови живота за затворенике очигледно били испод најнижег егзистенцијалног минимума, што није последица укупних тешких околности живота на ратном подручју, већ циљно, намерно и планирано поступање окривљеног и осталих припадника затворског особља усмерено на нечовечно поступање и наношење тешких душевних патњи затвореним лицима. Другим речима, без обзира на тежину животних околности у Храсници, у времену из оптужнице, окривљени је морао, био је то дужан у складу са функцијом коју је обављао у затвору, да сваком затворенику обезбеди елементарне животне услове, што је извесно објективно могао. Имао је, очигледно, довољан број ћебади, које упркос томе затвореницима није поделио, да ови не би спавали на бетонском поду гараже, тек понеко са старим ћебетом које није због истрошености испуњавало своју основну сврху, импровизоване затворске ћелије, могао је да затвореницима омогући одржавање личне хигијене, јер, иако је владала извесна оскудица текуће воде, она је свакога дана повремено долазила и нестајала, па је тако могао створити довољне залихе којима би омогућио довољне количине пијаће воде и елементарне хигијенске услове, али то није учинио, већ се затвореници нису купали скоро четири, од чега три летња, месеца. Овде треба напоменути да су притвореници који нису били српске националности, као нпр. ██████████ имали привилегију, у односу на затворене Србе, па су они повремено вођени на купање, што је видљиво из службених забиљешки насталих поводом бекства из притвора ██████████. Могао им је засигурно обезбедити квалитетнију и обилнију прехрану, онакву какву је обезбедио себи и чуварима у затвору, али је прехрану свео на дванаест кашика течности и кришку хлеба, уз то понижавајући затворенике додатно, тиме да је такозвана порција хране била дељена на два затвореника, како би међу њима подстицао лични конфликт због дељења хране. Све ово је као последицу имало глад, исцрпљеност и понижење затвореника, који су, услед, може се слободно рећи, избезумљености од глади, прибегавали очајничким поступцима, као што је пијење мокраће један од другог или једење усирене крви која је истекла из ране повређеног затвореника, да би после неколико месеци боравка у оваквим околностима неки од затвореника измршавили педесет и више килограма и били доведени на руб смрти од изгладнелости. На послетку, ██████████ у службеној забиљешки од 04.10.1992.године, у последњем ставу, предлаже да се, додуше притвореници ██████████ и неки други припадници његове јединице, преместе у затвор Зеница, због лоших услова у притвору у Храсници, очигледно свестан у којој је мери боравак у гаражама неуслован.

О доказима за тачку три изреке суд је у претходном делу образложење детаљно говорио, оцењујући их, сваки засебно и у односу са осталима, уз навођење коју је чињеницу из ког доказа утврдио. У овом делу пресуде, а поводом цитиране тачке 3, суд наводи да је одбрана поводом ове тачку изреке неосновани. Доказа о смрти оштећених велики је број и са доказном снагом потпуне извесности. Све је то досада образложено. Испитани су сведоци који су били присутни одвођењу, батинању, враћању у ћелију, тренутку смрти, одношењу тела оштећених из ћелија на гробље, њиховој сахрани и, на крају, ексхумацији, чиме је у потпуности и најситнијим детаљима утврђени цео догађај. При томе, околности као што су недостатак административних доказа ни на који начин не могу утицати на измену закључка суда о овој околности, јер се тиме не побија закључак створен на основу постојећи и изведених доказа, који су према ставу суда, за време у којем се овај догађај одиграо много веродостојнији од било каквог административног доказа на те околности. Такође, околност да су теле сахрањивана на једном простору, који је у време рата био намењен з сахрану српског, православног,

становништва са јасно обележеним гробним местом и именом покојника који је ту сахрањен, нема значај за измену закључка суда и није ни у каквој вези са узроком смрти сахрањеног покојника.

Што се тиче догађаја описаног под Б, тачке 3 изреке, за који окривљени пориче кривицу, односно извршење, а докази за тај догађаја су претходновећ изнети и оцењени, на овом месту суд може само оценити формалну одбрану, изнету у завршној речи његовог браниоца, као неосновану. Наиме, бранилац је, а то је такође већ оцењено и образложено од стране суда у овој пресуди, оспорио веродостојност исказа сведока оштећеног ██████████, јер је тај сведок, наводно, у неким другим судским поступцима, пред другим судовима у другим државама, прећутао име окривљеног, односно није навео да га је он тукао, па ни да је окривљени Мујановић био управник војничког притвора у Храсничким гаражама. Суд није допустио предочавање сведоку овога исказа, на начин како ЗКП прописује предочавање раније исказа, прописано чл. 402 ст.7 у вези са чл.397 ст.4 и 5, јер овде није реч о раније датом исказу, обзиром да је први услов како би се радило о таквом исказу, околност да је дат у исто кривичном поступку, а то у конкретном случају није реч, нити се чак може утврдити веродостојност тог исказа. У таквим околностим одбрани је допуштено да кроз процесно могућност унакрсног испитивања, ипак, такво питање постави, што је у складу са уверењем суд потпуно законита форма. Дакле, након што је одбрана на овакав начин поставила жељено питање сведоку, одговор који је дао ни на који начин није довео у питање уверење у истинитост његовог исказа на предметном суђењу. Такође, иако је одбрани окривљеног допуштено да спорна питања поставља у унакрсном испитивању, остала је начелна примедба бранилаца да им је неосновано ускраћена могућност предочавања исказа из другог поступка, чија се изворност није могла проверити нити утврдити. На исти начин оцењен је и став одбране из става В, тачке 3 изреке пресуде, у коме је оштећени ██████████, чији је исказа по деловима детаљно и систематски, законито оцењен и образложен.

Кривично дело из члана 142 став 1 Кривичног закона Савезне Републике Југославије (КЗ СРЈ) врши онај ко кршећи правила међународног права за време рата, оружаног сукоба или окупације нареди да се изврши напад на цивилно становништво, насеље, поједина цивилна лица или лица онеспособљена за борбу, који је имао за последицу смрт, тешку телесну повреду или тешко нарушавање здравља људи; напад без избора циља којим се погађа цивилно становништво; да се према цивилном становништву врше убиства, мучења, нечовечна поступања, биолошки, медицински или други научни експерименти, узимање ткива или органа ради трансплантације органа, наношење великих патњи или повреда телесног интегритета или здравља; расељавање или пресељавање или присилно однародњавање или превођење на другу веру; присиљавање на проституцију или силовања; примењивање мера застрашивања и терора, узимање талаца, колективно кажњавање, противзаконито одвођење у концентрационе логоре и друга противзаконита затварања, лишавање права на правилно и непристрасно суђење; присиљавање на службу у оружаним снагама непријатељске силе или у њеној обавештајној служби или администрацији; присиљавање на принудни рад, изгладњивање становништва, конфисковање имовине, пљачкање имовине становништва, противзаконито и самовољно уништавање или присвајање у великим размерама имовине које није оправдано војним потребама, узимање незаконите и несразмерно велике контрибуције и реквизиције, смањење вредности домаћег новца или противзаконито издавање новца, или ко изврши неко од наведених дела.

Под ратним злочином подразумевају се разни облици нечовечног поступања са одређеним категоријама лица за време рата или у вези са ратом, чиме се крше правила међународног права и он представља тешке повреде норми међународног ратног и хуманитарног права, како уговорног, тако и обичајног, а обавеза инкриминисања оваквих повреда предвиђена је пре свега Женевским конвенцијама од 12.08.1949. године и Допунским протоколима уз наведене конвенције. Одлуком Народне скупштине бивша ФНРЈ је 1950. године ратификовала све четири Женевске конвенције, а одредбе ових конвенција као и Допунских протокола, инкорпориране су у домаће законодавство.

Услов за постојање кривичног дела Ратни злочин из чл. 142 став 1 КЗ СРЈ јесте, пре свега, у постојању битних обележја бића тог кривичног, а то су : 1. постојање оружаног сукоба у периоду извршења, 2. постојање кршење правила међународног хуманитарног права као и да је то кршење по начину и последицама било тешко; 3. постојање узрочне везе између радњи окривљеног и оружаног сукоба, односно да је окривљени дело извршио користећи контекст оружаног сукоба, тзв. нексус и 4. да је кривично дело извршено против лица, оштећених, која које нису активно учествовала у непријатељствима, односно, како је то предвиђено Женевским конвенцијама, против заштићених лица.

У смислу одредаба међународног права сматра се да оружани сукоб постоји када се прибегава оружаној сили или постоји оружано насиље у дужем трајању између органа власти и организованих наоружаних група или између таквих група унутар државе.

Неспорно је утврђено да је на територији тадашње Републике Босне и Херцеговине, која је формалноправно критичном приликом још била у саставу тадашње Социјалистичке Федеративне Републике Југославије (СФРЈ) постојао оружани сукоб, при чему се као званични податак о почетку оружаног сукоба у Босни и Херцеговини узима почетак априла 1992. године, те да се критични догађаји који је предмет оптужнице одиграо у време оружаних сукоба на територији тадашње Републике Босне и Херцеговине, између оружаних формација бошњачког, српског и хрватског народа који су живели на територији БиХ и који су били међусобно ратом завађени и супротстављени. Наведено је фактички неспорна чињеница, правна претпоставка, коју, на послетку, потврђују баш сви учесници у поступку, окривљени и сведоци, и коју нико ни на који начин није оспоравао нити довео у питање.

Ценећи природу овог оружаног сукоба, који се водио између наоружаних формација на територији Босне и Херцеговине, по мишљењу суда, радило се о унутрашњем оружаном сукобу који је био довољног обима и интензитета да би се могла применити правила међународног ратног права садржана у члану 3 Женевске конвенције поступању са грађанским лицима за време рата (IV Женевска конвенција) који се односи и на сукобе који немају међународни карактер и који обавезује сваку од страна у сукобу, да у случају оружаног сукоба који избије на територији једне од страна уговорница, примењује одредбе овог члана, као и правила Допунског протокола уз Женевске конвенције о заштити жртава немеђународних оружаних сукоба (Протокол II). Члан 3 је заједнички за све четири Женевске конвенције и применљив је на оружане сукобе уопште. Дакле, постојање ових елемената, као и околност да њихово постојање странке ни једним доказум не само да нису оспориле нити довеле у питање, већу су их и потврдиле, условило је у потпуности примену цитираних материјалних прописа.

Нексус је неопходни и саставни елемент сваког оваквог кривичног дела, где за његово постојање није неопходно да се инкриминисани догађај збио у самим ратним дејствима, већ да је догађај био тесно повезан са ратним сукобом. У конкретном случају, сви учесници овога поступка су то потврдили, непријатељства и сукоби супротстављених страна су постојали све време током вршења конкретног кривичног дела, од његовог почетка, и пре тога, па дуго након краја извршења. Оштећене су као припаднике српске националности хапсила униформисана лица, припадници хрватске и бошњачке националности, припадници армије БиХ и одводили у затвор који је основала иста та армија, а окривљени Мујановић је, такође био припадник ове армије.

Кривично дело ратни злочин против цивилног становништва из члана 142 став 1 Кривичног закона Савезне Републике Југославије (КЗ СРЈ) подразумева да је учинилац предузео барем једну од инкриминисаних радњи које су постављење у закону алтернативно, а уперене су против добара заштићених одредбама међународног уговорног права, као и обичајним правом, односно против живота, телесног интегритета оштећених, слободе, имовине и других основних права грађана. Осим тога, неопходно је и да се предузетим радњама крше правила међународног права. У конкретном случају, суд је утврдио да је окривљени кршио одредбе Женевске конвенције о заштити грађанских лица за време рата од 12.08.1949. године (IV Женевска конвенција), и Допунског протокола уз Женевске конвенције од 12.08.1949. године о заштити жртава немеђународних оружаных сукоба од 08.06.1977. године (Протокол II).

Тако је одредбом члана 3 став 1 тачка 1а Женевске конвенције о поступању са грађанским лицима за време рата (IV Женевска конвенција) од 12.08.1949. године, предвиђено да ће се у случају оружаног сукоба који нема карактер међународног сукоба према лицима која не учествују непосредно у непријатељствима, подразумевајући ту и припаднике оружаных снага који су положили оружје и лица онеспособљена за борбу услед болести, рана, лишења слободе или из било којег другог узрока, поступати у свакој прилици човечно, без икакве неповољније дискриминације засноване на раси, боји коже, вери или убеђењу, полу, рођењу или имовном стању или било ком другом сличном мерилу и у том циљу забрањени су у свако доба и на сваком месту према горе наведеним лицима, између осталог, повреде које се наносе животу и телесном интегритету, нарочито све врсте убиства, осакаћења, свирепости и мучења (тачка а).

Дакле, наведеним чланом наведени су сви поступци, формално и фактички радње извршења, и сваки од њих представља тешко кршење међународног хуманитарног права, тако да је овај елемент кривичног дела остварен извршењем ма које од набројаних радњи.

Чланом 13 став 2 Допунског протокола уз Женевске конвенције од 12.08.1949. године о заштити жртава немеђународног оружаног сукоба (Протокол II од 08.06.1977. године) предвиђено је да цивилно становништво и појединци цивили неће бити предмет напада. Забрањени су акти или претње насиљем, чији је главни циљ да шире страх међу цивилним становништвом док је чланом 4 став 1 наведеног Протокола предвиђено да сва лица која не узимају директно учешће или која су престала да учествују у непријатељствима, без обзира на то да ли је њихова слобода била ограничена или не, имају право да њихова личност, част и убеђење и верско убеђење буду поштовани; да ће она ће у свим приликама бити хумано третирана, без икакве дискриминације и да је забрањено наређивати да не сме бити преживелих док је ставим 2 а истог члана прописано да јесу и остају забрањена у свако доба и на сваком месту насиље над животом, здрављем и физичким или менталним благостањем људи,

нарочито убиство и окрутно поступање као што су мучење, сакаћење или било који облик телесне казне.

У конкретном случају окривљени Хусеин Мујановић је, од алтернативно побројаних радњи извршења, извршио противзаконито затварање, нечовечно поступање као и издавање наредби и учествовање у наношењу повреда телесног интегритета, при чему су оштећени, жртве били цивилно српско становништво, мештани Храснице.

Противзаконито затварање, једна од многих радњи извршења, директно је наведена у законском опису овога кривичног дела. Током образлагања ове пресуде, суд је детаљно навео разлоге свог закључка, због чега је нашао да је окривљени извршио ову радњу. Он је био управник и у складу са овлашћењем које је иманентно тој функцији, као и у складу са свим позитивним прописима, у војнички притвор након лишења слободе само је могла ступити особа која има ваљану одлуку о лишењу слободе и о томе је одлучивао искључиво окривљени у својству управника, тако да теза одбране да је то чинио неки други орган напосто није тачна. Тај орган, војна команда, како то произилази из изведених доказа, јесте лишавао слободе, али је управа војничког притвора затварала, због чега је окривљени и извршио ову радњу, јер није то учинио на законом прописан начин, затварајући ухапшене Србе који су доведени у војнички притвор, без икакве одлуке надлежног органа.

Нечовечно поступање је свако оно поступање којим се вређа људско достојанство неког лица. У предметном случају, нечовечно поступање окривљеног имало је тешку форму, како по радњама извршења, тако и по последицама које су те радње оставиле на лица са којима се тако поступало. Све те радње описане су током досадашњег образложења, а састојале су се, укратко на овом месту, од изгладњивања, мучења жеђу, немогућавања елементарних хигијенских и санитарних услова, ускраћивања основних животних услова, кроз смештај у потпуно неуслован затворски простор, без вентилације, икаквог инвентара и са увелико прекомерним бројем затворених лица на премалом простору, те, уз све то, сталног пребијања и одвођења на принудни рад оних који су за то били способни и у најмањој мери. Ове радње према затвореницима српске националности су предузимане како због тога да би се жртвама наносиле велике патње и потпуно урушило њихово људско достојанство, тако и као претња осталима који за чују, због владања страхом и одмазде.

Повреде телесног интегритета и великих патњи, као такође једну од изруичито наведених радњи извршења овог кривичног дела, окривљени је такође предузео, на начин утврђени и описан у тачки 3, алинејама од А до В, изреке ове пресуде. И о овој чињеници суд је све рекао у досадашњем образложењу, при чему на овом месту треба поновити да је у догађају описаном у алинеји А, као директна последица пребијања наступила смрт код 5 затвореника, које је све до једног прозвао окривљени, када су одвођени из ћелије на мучење и пребијања од чије последице су изгубили живот, у којем је и активно учествовао, док је једна особа, сведок оштећеном ██████████, тешко телесно повређена.

Напокон, сви оштећени били су, без изузетка, цивилно становништво, и то је у разлозима у довољној мери образложено, будући да је реч о неборачком становништву, на територији Храснице, српског порекла, где је већински био бошњачки народ. Сви ти затвореници, Срби, одведени су у притвор из њихових домова, а ретки са улице, где су се нашли приликом обављања редовних животних активности, нико од њих није био наоружан, нити је поседовао оружје, а није носио било какву војну одору, униформу.

једном, након рата, срео, [REDACTED] је сведоку рекао да је војна команда у Храсници наредила управнику, реч је о Мујановићу за критични период, да се нехумано односи према затвореним Србима и пребија их, тако да је, не само из овог сведочења, већ из свих систематских поступак окривљеног у руковођењу војничким притвором очигледно да је поступао плански и доследно. Имајући у виду све наведене олакшавајуће и отежавајуће околности на страни окривљеног суд га је применом чл. 38 и 41 КЗ СРЈ осудио на казну затвора у трајању од 10 године налазећи да ће се изреченом казном затвора у трајању од 10 године у односу на окривљеног постићи сврха кажњавања у смислу чл. 33 КЗ СРЈ односно постићи циљеви како специјалне тако и генералне превенције, те да се на овакав начин изражава адекватна друштвена осуда за учињено кривично дело, јача морал и учвршћују обавезе поштовања закона.

На основу члана 264 став 1 у вези члана 261 ЗКП, суд је обавезао окр.Мујановић Хусеина да плати трошкове кривичног поступка у износу од 138.409,65 динара, а који трошкови су били нужни и претходно исплаћени из буџета као и да плати трошкове судског паушала у износу од 15.000,00 динара, у року од 15 (петнаест) дана, од дана правноснажности пресуде, под претњом принудног извршења, при чему је суд висину паушала одмерио имајући у виду како дужину трајања и сложеност овог кривичног поступка, са једне стране, тако и имовно стање окривљеног, са друге стране.

Суд је у оквиру својих законских овлашћења и на основу утврђеног чињеничног стања у изреку пресуде, а у односу на диспозитив оптужнице, унео мање измене, не дирајући тиме у идентитет оптужбе, дакле водећи рачуна да се креће у границама оптужног акта и да не прекорачи оптужбу.

Приликом доношења овакве одлуке, суд је имао у виду и друге изведене доказе, као и наводе странака, али је с обзиром на несумњиво утврђено чињенично стање, наведене законске прописе, као и заузето правно становиште суда, закључио да исти нису од битног утицаја на евентуално другачије пресуђење у овој кривично-правној ствари.

ЗАПИСНИЧАР

ПРЕДСЕДНИК ВЕЋА-СУДИЈА

ПОУКА О ПРАВНОМ ЛЕКУ:

Против ове пресуде може се изјавити жалба Апелационом суду у Београду, а преко овог суда, у року од 30 дана од дана пријема писменог отправка пресуде.

Д-на:

- 1.Тужилаштву за ратне злочине
- 2.Окривљеном
- 3.Браниоцима окривљеног

По правноснажности пресуду доставити сведоцима-оштећенима [REDACTED],

С у д и ј а,